การเปรียบเทียบทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อสยามพารากอนและเซ็นทรัลเวิลด์

A Comparative Study of Chinese Tourists' Attitudes and Behaviors Toward Siam Paragon and Central World

Tan Zhuona [1]

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาทัศนคติ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อศูนย์การค้าที่มีชื่อเสียงสองแห่งของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สยามพารากอนและเซ็นทรัลเวิลด์ งานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษานักท่องเที่ยวชาวจีนจำนวน 400 คน ที่มีประสบการณ์การจับจ่ายใช้สอยในศูนย์การค้าดังกล่าวทั้งสองแห่ง ข้อมูลที่ใช้ได้เก็บรวบรวมโดยวิธีการแจกแบบสอบถาม และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ผลการวิจัยที่ค้นพบ ได้แก่ (1) นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลรายเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการซื้อที่แตกต่างกัน (2) ทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อสินค้า การเข้าถึงสถานที่ตั้ง การส่งเสริมการขายของสยามพารากอนดีกว่าเซ็นทรัลเวิลด์ ในทางกลับกัน ทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อความเหมาะสม และความน่าดึงดูดใจของราคา คุณค่าตรา และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเซ็นทรัลเวิลด์ดีกว่าสยามพารากอน (3) ทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อสินค้า คุณค่าตรา และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสยามพารากอนและเซ็นทรัลเวิลด์ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการส่งเสริมการขายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพในเซ็นทรัลเวิลด์ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (4) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวส่งผลต่อความภักดีในสยามพารากอนและเซ็นทรัลเวิลด์

คำสำคัญ : นักท่องเที่ยวชาวจีน ทัศนคติ พฤติกรรมการซื้อ ความพึงพอใจ ความภักดี

[1] Student of MBA (Hospitality Management), Graduate School, Suan Dusit Rajabhat University.

Abstract

The purpose of this research is to study Chinese tourists' attitudes and shopping behaviors toward two famous shopping centers in Bangkok: Siam Paragon and Central World. The research studied 400 Chinese tourists who had shopping experience at both shopping centers. The data was collected by a questionnaire and accidental sampling method was employed. The findings of the research revealed that Chinese tourists with different ages, education levels, occupations and personal monthly income levels had different tourist shopping behaviors. The study further revealed that Chinese tourists' attitudes toward the products, accessibility of location and sales promotions at Siam Paragon were better than those of Central World. In contrast, the overall ratings of the reasonableness and attractiveness of price, brand equity and service environment at Central World were higher than those of Siam Paragon. The research also showed that Chinese tourists' attitudes toward products, brand equity and the service environment at both shopping centers positively affected tourist satisfaction. Meanwhile, Chinese tourists' attitudes toward sales promotion and the service environment at Central World positively affected tourist satisfaction. Lastly, Chinese tourists' level of satisfaction at both Siam Paragon and Central World positively affected their brand loyalty.

Keywords : Chinese tourist, attitudes, shopping behaviors, tourist satisfaction, brand loyalty

1. Introduction

Shopping is seen as one of the most preferred activities for tourists, especially for those who travel internationally (Goeldner et al., 2000; Kent et al., 1983; TIA, 2003). For countries with abundant tourist resources such as Thailand, tourist shopping has become a significant way of contribution to the local economy (Fang and Xu, 2012). Honored as the "Amazing Thailand shopping paradise" (The Global Shopper Index, 2011), Bangkok's shopping center business plays an extremely important role, helping to bring in tourists from all over the world every year, especially those from China. According to data reported by the Ministry of Tourism and Sports of Thailand in 2013, China contributed 4.7 million tourist arrivals to Thailand and was listed in the first place among all tourist-exporting countries, including those in the Asia-Pacific region and Europe (Thailand Authority of Tourism, 2013). On average, Chinese tourists would stay one week in Thailand and spend 30,000 to 40,000 BHT per person for every trip, in which the tourist shopping expenditure takes up a considerable ratio. Most of the Chinese tourists are avid shoppers, searching for brand name products at duty-free shops and shopping centers around Bangkok's Ratchaprasong Intersection (Thai-Chinese Tourism Alliance Association, 2013).

Chinese tourists have contributed considerable amount of money to Thailand's shopping center industry. Meanwhile, the shopping center business in Bangkok is faced with increasingly fierce competition as many of the new shopping centers are emerging into the market every year. With this background, how to attract more Chinese tourists in order to occupy the market, and how to promote the development of Thailand's tourist shopping industry, are under study. Siam Paragon and Central World, two of the largest and most famous shopping centers in Bangkok, which are ranked as the most well-received shopping destinations among foreign tourists (Trip advisor, 2013), are chosen as two typical cases to be comparatively studied in this research.

Prior studies have concluded that there are several factors that can affect a consumer's attitude, including background factors like personal demographics, psychological motive and psychographics; social factors like family/ groups/ subculture; and intervening factors like situational and environmental-market such as 4Ps (Ajzen and Madden, 1986). In addition, the marketing mix of price, store image, distribution intensity, advertising spending, and price promotion are the determining features that influence the consumer perception of the brand equity of the shopping center, which affects their decision of where to go shopping (Pappu and Quester, 2006). Thus, this research is an attempt to discover Chinese tourists' attitudes toward the aforementioned marketing mix, brand equity and service environment of Siam Paragon and Central World as well as their shopping behaviors. The purpose of this research is to:

1.1 Study the impacts of different demographic backgrounds on Chinese tourists' shopping behaviors at Siam Paragon and Central World;

1.2 Comparatively study Chinese tourists' attitudes toward the marketing mix, brand equity and the service environment at Siam Paragon and Central World;

1.3 Study how Chinese tourists' attitudes toward the marketing mix, brand equity and the service environment at Siam Paragon and Central World affect tourist satisfaction;

1.4 Study how Chinese tourists' shopping behaviors at Siam Paragon and Central World affect tourist satisfaction;

1.5 Study how Chinese tourists' shopping behaviors and tourist satisfaction at Siam Paragon and Central World affect their brand loyalty.

2. Literature Review and Hypotheses Development

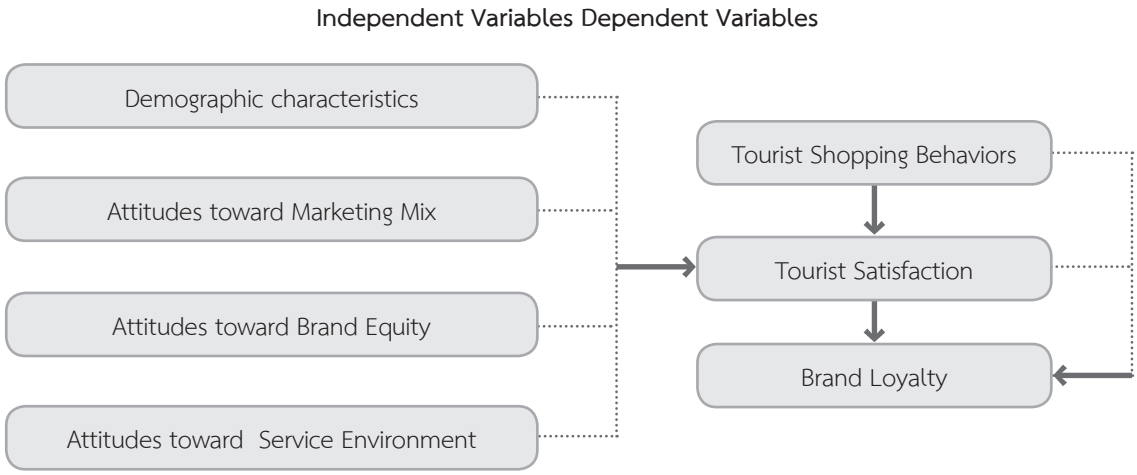

Theoretical framework

Empirical research has provided evidence that consumers' different demographic characters can lead to different shopping behaviors at Siam Paragon department store (Ruedeewan, 2007). Also, previous research has indicated that demographics are an important influence on tourist' shopping behavior (Yu, H. and Littrell, M., 2005). Therefore, in this study, hypothesis is developed accordingly:

H1: Different demographic characters affect Chinese tourists' shopping behaviors.

It is argued that tourists' shopping experience involves their interactions with products and services, as well as the service environment during their shopping (Kim, 1997). Koo's (2003) research reveals that positive store image or attitudes toward the discount store image affected non-physical attributes such as store atmosphere, and could thus increase customer satisfaction. This leads to the conclusion that each dimension, such as store atmosphere, is a forming part of the overall store image, customer satisfaction and brand loyalty. Taking these findings into consideration, another hypothesis is developed to compare Chinese tourists' attitudes toward different variables between Siam Paragon and Central World,

H2: Chinese tourists' attitudes toward marketing mix, brand equity and service environment of Siam Paragon and Central World are different.

Attitudes can guide one's thoughts, influence feelings and affect behaviors (N Anilkumar and Jelsy Joseph, 2012). Empirical findings have supported that positive customer attitudes of brand equity can help organizations to expand their marketing mix and position for long-term success (Keller, 2008). Research also showed that a shopping mall's attractiveness of physical environments is positively correlated with customer satisfaction levels, which further affect whether customers will revisit the place (Hack Jae and Kim, 2005). Therefore, a third hypothesis is developed as:

H3: Chinese tourists' attitudes toward the marketing mix, brand equity and the service environment of Siam Paragon and Central World positively affect tourist satisfaction.

Tourist satisfaction has always been regarded as the key determinant of long-term tourist behavior (Olive, 1980). The assumption is that the more satisfied the customers are, the greater is the retention, the higher is the positive word-of-mouth generated through them and greater are the

financial benefits organizations who serve the customers (Anderson and Sullivan, 1993). Research on shopping behavior has shown a significant positive correlation between service quality and customers' shopping behavior (Kotler, 1974). The service quality is also positively correlated with customer satisfaction (Mattila and Wirtz, 2001). Mccollough and Gremler (2004) pointed out the effects of qualitied service guarantee on customer satisfaction toward service providers after purchase. As a result, hypothesis 4 is formed:

H4: Chinese tourists' shopping behaviors at Siam Paragon and Central World positively affect tourist satisfaction;

Prior studies have mostly treated customer satisfaction as an independent variable and brand loyalty as a dependent variable with various mediating conceptualizations (Anderson and Srinivasan, 2003). Brand loyalty has been defined as "a deeply held commitment to re-buy or re-patronize a preferred product/service consistently in the future, thereby causing repetitive same-brand or same brand-set purchasing, despite situational influences and marketing efforts having the potential to cause switching behavior" (Olive, 1999, p.34). This definition emphasizes the two different aspects (behavioral and attitudinal) of brand loyalty that has been described in previous work on this concept (Chaudhari and Holbrook, 2001, p. 82). Thus, hypothesis 5 is formulated:

H5: Chinese tourists' shopping behaviors and satisfaction levels at Siam Paragon and Central World positively affect their brand loyalty.

3. Methodology

3.1 Population

The target population in this study comprises Chinese tourists who visited both Siam Paragon and Central World in Ratchaprasong area, Bangkok. As the size of the population is indefinite, the researcher adapted Vanichbuncha's (2002) formula for calculating the size of the sample group:

n = Z2 /4E2, where

n = size of the sample group

Z = confidence level provided at 95% (α=0.05)

E = allowable error provided at 5%,

Thus, n = 1.962/4(0.05)2

N = 3.8416/0.01

N = 384.16.

From the calculation, the result of the sample size is 384.16 (rounded to 385). With the allowable error being no more than 5%, the researcher used a sample group of 400 Chinese tourists in this study to ensure reliability.

3.2 Research Instrument

The research instrument of this study is a questionnaire. Likert-rating scale containing 5 items was used to test attitudes toward the different factors that affect tourist satisfaction at Siam Paragon and Central World. This research was pre-tested with 40 samples and the reliability coefficient exceeded .75 (Peterson, 1994), which varied from .833 to .952.

3.3 Data collection

The questionnaire which was the main instrument for collecting data were distributed by the researcher. 400 questionnaires were prepared and distributed to the Chinese tourists who visited both Siam Paragon and Central World in Ratchaprasong area.

3.4 Statistics Analysis

The statistical analysis consists of an examination of the samples' demographic characters and hypothesis testing. In the questionnaire, descriptive statistics, including frequency and percentage, were used to determine the demographic profile of the Chinese tourists. Meanwhile, the samples' attitudes toward different marketing factors were described in terms of mean and standard deviation. Inferential statistics were used to test the hypotheses, including t-test and F-test that compare shopping behaviors between

different demographic groups in terms of age, education level, occupation, personal monthly income, travelling unit and domestic residence. Lest Significant Difference (LSD) was then employed to identify the pairwise differences between groups of samples.

In addition, a paired samples t-test was employed to compare tourists' attitudes toward Siam Paragon and Central World. Lastly, simple linear regression analysis was adopted to validate the relationships between the independent and dependent variables.

4. Results

4.1 Demographic character analysis

The results of this research showed that the Chinese tourists who visited both Siam Paragon and Central World were mainly females (64%) between 26 and 35 years old (64%) who have completed a Bachelor's Degree (56.2%). Most of them were students (29%), single (53.8%), and with personal monthly income of 3,000-8,000 RMB (29.0%). Among the Chinese tourists, 27.8% were from Guangxi Province.

4.2 Hypothesis testing analysis

The analysis of hypothesis testing includes the following aspects:

4.2.1 Chinese tourists at different ages showed different shopping behaviors (i.e. shopping frequency, shopping expenditure and purchased items) at Siam Paragon and Central World, with the significance level of .05. Chinese tourists in age group of 26 to 35 demonstrated highest shopping behaviors comparing to other age groups.

4.2.2 Chinese tourists with different education levels also displayed different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World, with the data showing a significance level of .001. Especially, those whose education level higher than a bachelor's degree showed highest shopping behaviors among all education level groups.

4.2.3 Chinese tourists with different occupations had different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World. The data showed a significance level of .000. The results indicated that Chinese tourists who worked as an/a executive/ manager or business owner had the highest shopping behaviors comparing to the other groups.

4.2.4 Chinese tourists with different personal monthly income had different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World, with the significance level of .001; and among which, those who had a personal monthly income of more than 20,000 RMB showed highest shopping behaviors.

4.2.5 Chinese tourists in different travelling unit had different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World with significance level of .05. Especially, Chinese tourists who were travelling individually had the highest shopping behaviors comparing to other groups.

4.2.6 The comparison of Chinese tourists' attitudes toward the marketing mix, brand equity, and the service environment at Siam Paragon and Central World are demonstrated in Table 1:

Table 1 Comparison of tourists' attitudes toward marketing mix, brand equity and service environment

Chinese tourists' attitude towards Marketing Mix of SP and CW		Paired t-test for Equality of Means			
		Mean	S.D	T	P
Overall Product	SP CW	4.36 4.42	.541 .509	-2.879*	.004
Overall Price	SP CW	3.89 4.00	.695 .585	-4.227**	.000
Overall Sales promotion	SP CW	4.27 4.17	.621 .630	3.503*	.001
Overall attitude toward marketing mix	SP CW	4.04 4.04	.407 .381	.068	.946
Chinese tourists' attitude towards Brand Equity of SP and CW		Paired t-test for Equality of Means			
		Mean	S.D	T	P
Overall Feelings	SP CW	3.85 3.91	.610 .551	-1.983*	.048
Overall Exterior Facilities	SP CW	4.03 4.12	.543 .566	-3.038*	.003
Overall attitude toward brand equity	SP CW	4.07 4.09	.418 .430	-1.021	.308
Chinese tourists' attitude towards Service Environment of SP and CW		Paired t-test for Equality of Means			
		Mean	Mean	Mean	Mean
Overall exterior facilities	SP CW	4.03 4.12	.543 .566	-3.038*	.003
Overall attitude toward	SP CW	4.14 4.19	.424 .388	-3.010*	.003

* Significant at $p < .05$

In summary, from the paired samples t-test, the research came to a conclusion that:

In terms of marketing mix, Chinese tourists' attitude toward Siam Paragon and Central World showed no difference (t=.068, p=.946). However, the overall attitudes toward products (t=-2.879, p=.004) and prices (t=-4.227, p=.000) were different. Especially, Chinese tourists perceived products (examined through questions such as "The variety of the products in this shopping center was great", "The products' quality was excellent" and "The design of the products were fashionable" in the questionnaire) and prices (observed from questions such as "The product items had reasonable prices", "You received good product which was value for the cost" and "The prices were attractive" in the questionnaire) at Central World as better than those of Siam Paragon. Meanwhile, the results also revealed that the overall attitude toward sales promotion (t=3.503, p=.001) at each shopping center was different. Generally, the samples demonstrated better attitudes toward Siam Paragon than Central World in terms of sales promotions (including "price-off promotion", "coupons" and "premiums" in the questionnaire).

As of brand equity, the research found that Chinese tourists' attitudes toward Siam Paragon and Central World showed no difference (t=-1.021, p=.308). However, it was revealed that Chinese tourists' attitudes toward feelings (impression) (t=-2.638, p=.009) at each shopping center were different. This was reflected through survey items such as "You liked this shopping center very much as soon as you entered in", "You felt excited when you entered in" and "You were attracted by a lot of products and wished to purchase" in the questionnaire. As shown in the findings, Chinese tourists had better feelings (impression) about Central World than Siam Paragon.

In terms of the service environment, the research found that Chinese tourists' attitudes toward Siam Paragon and Central World was different (t=-3.010, p=.003), with Central World having a better result than Siam Paragon. When it came to specific variables influencing the service environment, the research found that the overall tourist attitudes toward exterior facilities (t=-3.038, p=.003) at each shopping center were different. The sample survey questions included: "The architectural style was very unique", "The surrounding area was very attractive", "Car parking was convenient" and "the accessibility was good". It was found that Chinese tourists rated the exterior facilities of Central World better than those of Siam Paragon.

4.2.7 The relationships hypothesized in H3, H4 and H5 were tested by using simple linear regression analysis with tourist satisfaction as the dependent variables. The conclusion is shown in Table 2:

Table 2 Summary of linear regression test

Hypotheses	Siam Paragon				Central World			
	Beta	T	Sig.	Results	Beta	T	Sig.	Results
H3:								
1. Marketing Mix (product / Sales promotions)	.157**	2.903	.004	Supported	.099	.145**	.003	Supported
2. Brand Equity								
3. Service Environment	.159**	.019	.003	Supported	.047	.047	.380	Not supported
→ Tourist Satisfaction	.328**	6.1884	.000	Supported	.372	.335**	.000	Supported
Adj.R2	.320				.242			
F-value	24.500				16.864			
H4: Tourists' Shopping Behaviors → Tourist Satisfaction	.053	1.054	.293	Not supported	.028	.565	.573	Not supported
Adj.R2	.000				-.002			
F-value	1.111				.319			
H5:Tourists' Shopping Behaviors,	-.004	-.107	.915					
Tourist Satisfaction → Brand Loyalty	.583**	14.271	.000	Not supported Supported	.045 .455**	.996 10.174	.320 .000	Not supported Supported
Adj.R2	.337				.204			
F-value	102.337				52.021			

** Significant at p < .01

In summary, H3 proposed a positive relationship between attitudes toward the marketing mix, brand equity, the service environment and tourist satisfaction. The simple linear regression results revealed that Chinese tourists' attitudes toward the marketing mix (product) (Beta = .157, p <.01), brand equity (Beta=.159, p <.01), and the service environment (Beta = .328, p <.01) at Siam Paragon, as hypothesized, significantly influenced tourist satisfaction. Meanwhile, Chinese tourists' attitudes toward the marketing mix (sales promotion) (Beta = .145, p <.01) and the service environment (Beta = .335, p <.01), as hypothesized, was also found to significantly influence tourist satisfaction.

However, while H4 hypothesized that tourist shopping behaviors will be positively associated with tourist satisfaction, the results showed that the beta coefficients of both Siam Paragon and Central World were statistically insignificant (Siam Paragon: Beta =1.054, p> .05; Central World: Beta = .565, p> .05). Hence, no empirical support was found for hypothesis H3 in both groups.

Hypothesis H5 proposed a positive correlation among tourists' shopping behaviors, tourist satisfaction and brand loyalty. The results showed that the relationship between tourist shopping behaviors and brand loyalty at both Siam Paragon and Central World was statistically insignificant (Siam Paragon: Beta = -.004, p > .05; Central World: Beta = .045, p > .05). In contrast, the regression results revealed that tourist satisfaction was found to significantly influence brand loyalty (Siam Paragon: Beta = .583, p< .01; Central World: Beta =.455, p< .01).

5. Discussion

5.1 Chinese tourists at different ages demonstrated different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World, and those whose age was between 26 and 35 years old showed the highest shopping behaviors. This is because this group of Chinese tourists paid more attention to fashion and had higher expectations in terms of lifestyle. This finding was consistent with that of Ruedeewan (2007) which showed that "most of consumers of Siam Paragon Department Store are female and single status, aged between 26-35 years old".

5.2 Chinese tourists with different educational levels had different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World, with those who have received graduate education displaying the highest shopping behaviors at both shopping centers. It was speculated that customers with higher education levels tended to have higher income, which directly determined their purchasing power. This finding was consistent with that of Jintana's (2007) study which revealed "The differences of education have different frequency of shopping and different amount of money for shopping at King Power Duty & Tax Free at Suvarnabhumi Airport Branch".

5.3 Chinese tourists with different monthly personal income had different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World. Those made more than 20,000 RMB per month had the highest shopping behaviors. This finding was consistent with the research finding found in Saengduen's (2006) study which showed that "incomes determine visitors' shopping behaviors".

5.4 Chinese tourists with different occupations had different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World, and the Chinese tourists who had occupations as business owners had the highest shopping behaviors. The reason for this finding was that business owners tend to have higher personal monthly income, which directly determined their purchasing power.

5.5 Chinese tourists in different travelling units also demonstrated different shopping behaviors at Siam Paragon and Central World; and it was revealed that most of them traveled by themselves, i.e. foreign independent tour (FIT). As

mentioned above, the main Chinese tourists were of 26-35 years old. As for this group of tourists, they shared some common characteristics such as chasing after fashion and distinctiveness, willing to explore unusual experiences and having the potential of consumption, all of which led to the choice of FIT travelling mode to some extent.

5.6 The comparison of Chinese tourists' different attitudes toward Siam Paragon and Central World was made as follows:

Marketing mix

The Chinese tourists' overall feelings (impression) of the marketing mix at Siam Paragon was better than that of Central World. That is, Chinese tourists perceived the location of Siam Paragon as better than that of Central World. They showed positive attitudes toward Siam Paragon that "the accessibility was good", "the means of transportation were various" and "the traffic nearby was smooth most of the time".

Brand equity

Chinese tourists rated the brand equity (identity) of Central World higher than that of Siam Paragon, as they felt "the name of the shopping center was special and easy to remember", "the logo was very unique and attractive" and "the color of the logo was pleasant and impressive".

Service environment

Chinese tourists rated the service environment at Central World as better than that of Siam Paragon. Especially, Chinese tourists preferred the exterior facilities at Central World over at Siam Paragon. This was reflected from survey items such as "the architecture style of Central World was very unique", "the surrounding area was attractive" and "car parking was convenient". Chinese tourists perceived the general interior of Central World as better than that of Siam Paragon. That was because when shopping at Central World, they felt "the floor was clean", "the light was sufficient" and "the indoor temperature was comfortable".

The findings about Chinese tourists' different attitudes toward the service environment at each shopping center were consistent with what Kinley (2003), Mayo and Jarvis (1981) previously proposed: "tourist shoppers attach great importance to unique architecture, reflection of local culture and attractive physical settings at destinations as an important motive for going shopping". Moreover, it had also been suggested that there were "strong relationships between the overall perceived value of the environment, and the emotional state and purchase behaviors of tourist shoppers" (Yüksel, 2007). Therefore, the findings of this research were in line with the view of Yüksel (2007) that "positive emotion will influence tourists to spend more time and money on shopping as well as affect satisfaction of tourist shoppers".

5.7 Chinese tourists' satisfaction with Siam Paragon and Central World positively affected brand loyalty. This finding was consistent with that of Valle, Mendes and Guerreiro (2006) that "the satisfaction that tourists experience in a specific destination is a determinant of the tourist revisiting."

6. Conclusion

This research comparatively studied Chinese tourists' attitudes toward the marketing mix, brand equity and the service environment at Siam Paragon and Central World. Conclusions were made that different demographic characters of Chinese tourists affected the tourist shopping behaviors, and their attitudes toward the marketing mix (sales promotion). The findings of this research also showed that the service environment of Siam Paragon significantly and positively influenced tourist satisfaction. However, Chinese tourists' different shopping behaviors had no effect on tourist satisfaction. Nevertheless, Chinese tourists' shopping behaviors and tourist satisfaction positively affected brand loyalty.

7. Recommendation

To increase the revenue of Thailand's shopping tourism, more aggressive marketing strategies should be applied to the target group, to attract them to visit or revisit the tourist destination. According to the study results, promoting strategies which focus on marketing mix (sales promotion) and service environment should be used to enhance Chinese tourists' positive attitudes toward the shopping centers, as well as contribute to tourist satisfaction and brand loyalty.

For shopping centers, marketing managers can post sales promotion information or advertisements on China's popular social media or shopping websites, such as on Weibo, Wechat and Taobao.com. These well-received social media platforms can certainly help shopping centers enhance their public recognition and bring in more Chinese customers. They should also attach more importance to improving the service environment, such as decorating the surrounding area and putting up more informative advertising posters. To better serve Chinese tourists, and help them achieve sense of satisfaction, the shopping centers should also provide staff training in Chinese language as well as enhancing their knowledge of products and problem solving skills.

From a theoretical perspective, this research is the first to provide an empirical study on Chinese tourists' attitudes and shopping behaviors toward different shopping centers of Thailand. The results show relationships between demographic characteristics and shopping behaviors. Also, the study demonstrates all the variables that lead to overall satisfaction and loyalty, thus various strategies have been recommended, such as promoting marketing mix(sales promotion) and service environment. The findings would be complemented and enhanced if further applied research can be conducted on other specific groups of tourists or at other shopping centers in Thailand, or other tourist destinations.

8. References

Anderson, E & Sullivan, M, W. (1993). **The antecedents and consequences of customer satisfaction for Firms,** Marketing Science, 12(2), 125-145.

Anderson, R.E. and Srinivasan, S.S. (2003). **E-satisfaction and e-loyalty: a contingency framework.** Psychology & Marketing. 20(2), 123-138.

Anilkumar and Jelsy Joseph. (2012). **Factors Influencing the Pre-Purchase Attitude of Consumers:** The IUP Journal of Management Research. XI (3).

Bigne, J. E., Sanchez, M. I., & Sanchez, J. (2001). **Tourism image, evaluation variablesand after purchase behavior:** inter-relationship. Tourism management. 22(6), 607-616.

Chaudhuri, A., & Holbrook, M. B. (2001). **The chain of effects from brand trust and brand affect to brand performance: The role of brand loyalty.** Journal of Marketing. 65(2), 81-93.

Donovan, R. J., & Rossiter, J. R. (1982). **Store atmosphere: an environmental psychology approach.** Journal of Retailing. 58(1), 34–57.

Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). **The psychology of attitudes.** Fortworth. TX:Harcourt Brace Jovanovich.

Fang Meng, Yingjiao Xu. (2012). **Tourism shopping behavior: planned, impulsive, or experiential?.** International Journal of Culture. Tourism and Hospitality Research. 6 (3), 250 – 265.

Goeldner, C.R., Ritchie, J.R.B. and McIntosh, R.W. (2000). **Tourism: Principles, Practices.**

Hack Jae, Kim (2005). **The Influence of the Physical Environment in Restaurant on Customer Satisfaction Intention of Customer Continuing Purchasing and Word-of-Mouth (Focus Fast Food).** Hotel Resort Research. 4 (1), 203-214.

Jintana, Siriboonyasuk. (2007). **Thai Customers' attitude and behavior towards service of King Power Duty & Tax Free at Suvarnabhumi Airport Branch.** Master's Project, M.B.A. (Management). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.

Keller, K.L. (2008). **Strategic brand management: building, measuring, and managing brand equity.** 3rd Ed. New Jersey: Pearson Education International.

Kent, W., Schock, P. and Snow, R. (1983). **Shopping: tourism's unsung hero(ine).** Journal of Travel Research. 21(4), 2-4.

Kim, S. (1997). **International tourists' souvenir purchasing behavior.** Unpublished doctoral dissertation. Iowa State University, Ames.

Kinley, T. R., B. Josiam, and Y. Kim (2003). **Why and Where Tourists Shop: Motivations of Tourist-Shoppers and Their Preferred Shopping Center Attributes.** Journal of Shopping Center Research. 9(1), 7-28.

Kotler, P. (1974). **Atmospherics as a marketing tool.** Journal of Retailing. 49(4), 48- 61.

Kotler, P. & Keller, K.L. (2006). **Marketing Management (12th ed.). Upper Saddle River. NJ: Prentice Hall.**

Mattila, Anna S. and Jochen Wirtz (2001). **Congruency of Scent and Music as a Driver of In store Evaluations and Behavior.** Journal of Retailing. 77 (2), 273-289.

Mayo, E. and L. Jarvis (1981). **The Psychology of Leisure Travel: Effective Marketing and Selling of Travel Services.** Boston, MA: CBI Publishing.

Mccolloug, M. A., & Gremle, D. D. (2004). **A conceptual model and examination of the effect of service guarantee on post-purchase consumption evaluations.** Management Service Quality. 14(1), 58-74.

M. Joseph Sirgy, Don R. Rahtz, and Laura Portolese Dias. (2015). **Consumer Behavior Today.** 1(0), Available online: HYPERLINK "http://catalog.flatworldknowledge.com/bokhub/reader/8111?e=sirgy_1_0-ch07_s04# sirgy_1_0-ch00a" http://catalog.flatworldknowledge.com/bokhub/reader/8111?e=sirgy_1_0-ch07_s04# sirgy_1_0-ch00ack (Retrieved on 13 August, 2015).

Oliver, R.L. (1980). **A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decision,** Journal of Marketing Research, 17(4), 460-469.

Paige, R.C. and Littrell, M.A. (2003). **Tourism activities and shopping preferences,** Journal of Shopping Center Research. 10(2), 7-25.

Pappu, R., & Quester, P. (2006). **A consumer-based method for retailer equity measurement: Results of an empirical study.** Journal of Retailing and Consumer Services. 13(5), 317-329.

Peterson, R. A. (1994). A meta-analysis of Cronbach's coefficient alpha. Journal of Consumer Research, 21, 381–391. **Philosophies.** 8th ed., Wiley, New York, NY.

Ruedeewan. (2007). **Consumers' attitude and buying behavior toward Siam paragon department store.** Master Project, M.B.A. (Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwiort University.

Saengduen. (2006). **The shopping behavior of international tourist shoppers: case study-shopping street in Bangkok.** Hotel and Tourism Management (International Program). Bangkok: Graduate School, Silpakorn University.

Thai-Chinese Tourism Alliance Association. (2013). **Chinese spend more in Thailand.** Available Online: HYPERLINK "http://www.ttrweekly.com/site/ 2013/02/chinese-spend-more-in-thailand/" www.ttrweekly.com/site/ 2013/02/ chinese-spend-more-in-thailand/ (Retrieved on 13 July, 2014).

The Global Shopper Index. (2011). **Bangkok.** Available Online: HYPERLINK "http://globeshopper index.com/en/destinations/Asia/Bangkok" http://globeshopper index.com/en/destinations/Asia/Bangkok (Retrieved on 20 March, 2012).

TIA. (2003). **TIA Travel Scope, Travel Industry Association of America,** Available Online: HYPERLINK "http://www.tia.org/tiaweb/travel/domestictravel.asp"www.tia.org/tiaweb/travel/domestictravel.asp (Retrieved on 13 August, 2015).

Tourism Authority of Thailand. (2013). **International Tourist Arrivals to Thailand By Nationality January to December 2012&2013.** Available Online: http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/621 (Retrieved on 6 July, 2014).

Trip Advisor. **Shopping malls in Bangkok.** [Online]. Available online:

http://www.tripadvisor.co.uk/Attraction_Review-g293916-d549670-Reviews-Central_World_Plaza-Bangkok.html (Retried on May 8, 2014).

Valle, P. O., Silva, J. A.; Mendes, J. & Guerreiro, M. (2006). **Tourist Satisfaction and Destination Loyalty intention: A Structural and Categorical Analysis.** Int. Journal of Business Science and Applied Management. 1 (1), 25-44.

Vanichbuncha, Kanlaya (2002). **SPSS for Windows.** Chulalongkorn Uninversity.27.

Wang, H. & Wei, Y. & Yu, c. (2003). **Global brand equity model: combining customer based with product-market outcome approaches,** journal of product & brand manage. 17, 305-316.

Webster, Cynthia (1991). **Attitudes toward Marketing Practices: The Effects of Ethnic Identification,** Journal of Applied Business Research. 7(2), 107-106.

White, Christopher J. (2005). **Culture, Emotions and Behavioral Intentions: Implications for Tourism Research and Practice.** Current Issues in Tourism. 8, 510-531.

Yoo, B., H., Donthu, N., & Lee, S. H. (2000). **An examination of selected marketing mix elements and brand equity.** Journal of the Academy of Marketing Science. 28(2), 195-211.

Yavas, U. and Abdul-Gader, A. (1991), **"Trans-border out shopping: an Arabian gulf study".** International Review of Retail, Distribution & Consumer Research. 1(4), a 455-68.

Yu, H. and Littrell, M., (2005). **Tourists' Shopping Orientations for Handcrafts: What are Key Influences?** Journal of Travel and Tourism Marketing. 18(4), 1-19.

Yüksel, A. (2007). **Shopping experience evaluation: A case of domestic and international visitor.** Tourism Management

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

The factors affecting morale to the government officer of the Secretariat of the Senate

ศิริวรรณ มนอัตระผดุง [1]
ประสพชัย พสุนนท์ [2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการ จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเลือกเข้าสมการทั้งหมด (Enter) โดยวิธีการทดสอบระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ ประกอบด้วยปัจจัยด้านงาน ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงาน ความเจริญก้าวหน้า ผลประโยชน์เกื้อกูล และ นโยบายและการบริหารงาน และปัจจัยด้านบุคคลประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา การบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในผู้บังคับบัญชา สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานได้ ร้อยละ 35.2 โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาเป็นตัวพยากรณ์ที่มีค่ามากที่สุด

คำสำคัญ : ขวัญกำลังใจ ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านคน ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
[2] รองศาสตราจารย์ ประสพชัย พสุนนท์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstracts

The objective of this research were to study the morale level of the Officials of the Secretariat of the Senate and to study factors affecting morale of the Officials of the Secretariat of the Senate. Population and sample of 300 people used the questionnaire to collect data. The statistics used in the analysis included descriptive statistics to analyze the frequency, percentage, average, standard deviation. According to the statistics and analysis of multiple regression analysis model (Enter) by way of testing the 0.05 level of significance, the research found. The morale of the workers were at a high level Factors affecting morale consisting of job factors are Operational conditions, variable progress, variable fringe benefits and variable policy and administration and individual. Factors of human are Variable relationship between colleagues and supervisors, variable of command and confidence in the supervisors that factors could explain the variations and the operation was 35.2 percent. A variable relationship between colleagues and superiors is the most valuable predictors.

Keywords : Morale, Job factors, Human factors, the Officials of the Secretariat of the Senate

1. บทนำ

คนเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าที่สุดขององค์การ กล่าวได้ว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นสินทรัพย์ (Assets) ที่มีคุณค่า เพราะทรัพยากรมนุษย์จะทำหน้าที่ "บริหาร" ทรัพยากรอื่นๆ จนกระทั่งกลายเป็นผลผลิต ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสินค้าหรือบริการขึ้นอยู่กับประเภทและวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งองค์การใด สามารถสรรหา พัฒนา และธำรงไว้ซึ่งข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติที่เหมาะสม องค์การนั้นย่อมมีศักยภาพที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ภายใต้บริบทและเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของระบบสังคมในยุคโลกา ภิวัตน์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Human Resource Management) จึงกลายเป็น เครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญในการปรับให้องค์การสามารถเผชิญกับแรงกดดันหรือข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนเป้าหมายและกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิผล อีกทั้งการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ถือว่าขวัญเป็นสิ่งสำคัญ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2547) ขวัญดีจะทำให้ทรัพยากรมนุษย์สร้างผลงานที่มีคุณภาพให้กับองค์การ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ทำให้คนมีวินัยปฏิบัติตามข้อบังคับระเบียบแบบแผน มีความเข้าใจกับองค์การดีขึ้น มีความคิดริเริ่มในกิจการต่างๆ มีความเชื่อมั่นในองค์การของตนเอง ทำให้องค์การมีความเข้มแข็ง และฟันฝ่าอุปสรรคในยามคับขันได้ ด้วยเหตุนี้การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงต้องเสริมสร้างขวัญของพนักงาน เพราะขวัญมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด คนที่มีความรู้ความสามารถ แต่หากขวัญไม่ดีก็จะทำงานโดยแสดงความสามารถไม่ได้เต็มที่ ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องสร้างขวัญในการปฏิบัติงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา (พนัส หันคาคินทร์, 2543) เพื่อจะแน่ใจได้ว่าการปกครองจะเป็นไปอย่างราบรื่น ผลงานออกมาอย่างเต็มที่ บรรยากาศแห่งความมีมิตรไมตรีจะเกิดขึ้นในองค์การ ก่อให้เกิดความเป็นสุขใจที่จะได้ช่วยกันทำงานให้สำเร็จด้วยดีและเป็นที่สบายใจร่วมกันทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้องค์การประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย (John W. Newstrom, และ Keith Davis, 2002) และสามารถที่จะแข่งขันกับองค์การอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนงานนิติบัญญัติที่สำคัญ เช่น การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ สนับสนุน งานวิจัยในเรื่องต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภา และสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจของวุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจึงจำเป็นที่จะต้องมีข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถ ความละเอียดรอบคอบ ความรับผิดชอบในการทำงานเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งบุคคลจึงถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ บุคลากรจะปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มศักยภาพจะต้องมีขวัญที่ดี ซึ่งขวัญที่ดีจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว ยังทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกที่ดี มีความผูกพัน และจงรักภักดีต่อองค์การ ทำให้องค์การไม่ต้องประสบกับปัญหาการลาออกหรือการโอนย้ายไปยังหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งหากมีการลาออกหรือโอนย้ายออกเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน รวมถึงการพัฒนาองค์การเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านคนที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อได้ทราบระดับและปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ อันเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการทำงานและแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านงาน ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงาน ความเจริญก้าวหน้า ผลประโยชน์เกื้อกูล และนโยบายและการบริหารงาน และปัจจัยด้านคน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และการบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชาสามารถพยากรณ์ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้อง

4.1 ความหมายขวัญกำลังใจ

Keith Davis (1972 : 63) ได้ให้คำจำกัดความคำว่าขวัญ คือ ทัศนคติของบุคคลแต่ละกลุ่มที่มีต่อสภาพแวดล้อมของงานตลอดจนความร่วมมือด้วยความสมัครใจในการ

ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลประโยชน์ที่ดีที่สุดขององค์การ

Edwin B.Flippo (1961: 396) กล่าวว่า ขวัญ คือ ทัศนคติของบุคคลและกลุ่มทัศนคตินี้จะกำหนดระดับความร่วมมือในการทำงานด้วยความเต็มใจและความมานะบากบั่น

John s. Guilford และ David E. Gray (1970). ได้กล่าวถึงขวัญว่า สัมพันธภาพของบุคคล แต่ละกลุ่ม (Individual Group Relationship) ขวัญเป็นดรรชนีที่ชี้ให้เห็นว่า บุคคลมีความพึงพอใจในแรงจูงใจ (Motives)

นอกจากนั้น Ralph C. Davis (1964 : 14) ได้ให้ความหมายของขวัญ หมายถึง “สภาพที่เกิดขึ้นและสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการทำงาน เช่น ความกระตือรือร้น ความหวัง ความมั่นใจ และองค์ประกอบอื่นๆ”

สมพงศ์ เกษมสิน (2521 : 97) ได้รวบรวมทัศนคติเกี่ยวกับความหมายของ “ขวัญ” ไว้ดังนี้

1. ขวัญ คือ ความสามารถของกลุ่มที่จะผลักดันให้สมาชิกแต่ละคนทำงานด้วยกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

2. ขวัญของบุคคล คือ การได้รับการยกย่องชมเชยและมีโอกาสได้พัฒนาตนเอง

3. ขวัญของกลุ่ม คือ ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4. ขวัญ คือ สภาพที่เกิดขึ้นและสะท้อนให้เห็นสภาพการทำงาน เช่น ความกระตือรือร้น ความหวัง และความมั่นคงในการทำงาน

จากคำจำกัดความข้างต้นสรุปได้ว่า ขวัญเป็นสภาพทางจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล

4.2 ความสำคัญของขวัญในการปฏิบัติงาน

ความสำคัญของขวัญพอจะจำแนกได้ดังต่อไปนี้

Ralph C. Davis (1951 : 552) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานดังนี้

1. ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

2. ขวัญดีจะสร้างความจงรักภักดีต่อองค์การ

3. ขวัญดีจะเกื้อหนุนให้ระเบียบวินัยขององค์การเกิดผลในการควบคุมความประพฤติของบุคคลอันจะทำให้มีการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับและคำสั่ง

4. ขวัญดีจะสร้างสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่คณะและก่อเกิดพลังกลุ่มทำให้องค์การนั้นเป็นองค์การที่มีความแข็งแกร่ง สามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้

5. ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจองค์การมากยิ่งขึ้น

6. ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความคิดริเริ่มในงาน

7. บุคคลที่มีขวัญดี จะมีความมั่นคงทางจิตใจ มีความเชื่อมั่นในองค์การของตน และทำงานอยู่กับองค์การตลอดไป

8. บุคคลที่มีขวัญดี จะมีทัศนคติที่ดีต่อผู้บังคับบัญชาและองค์การ และจะมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ

Dale Yoder (1972 : 44) ได้กล่าวว่า นักบริหารส่วนใหญ่ให้ความคำนึงถึง “ขวัญ” ของคนทำงานเป็นสำคัญ คนทำงานที่มีขวัญสูงจะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ทำงานอย่างมีความสุขและมีความตั้งใจทำงานอย่างดี ซึ่งจะตรงกันข้าม กับคนที่มีขวัญต่ำ

Moore and Burns (1956) (อ้างถึงใน, ทวนทอง เอี่ยมสุวรรณ, 2544 : 24) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจ ได้แก่ ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ลักษณะงานที่ทำ ความมั่นคงในการปฏิบัติหน้าที่ โอกาสความก้าวหน้า ความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน รายได้จากการปฏิบัติหน้าที่ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และขวัญกำลังใจ รวมทั้งความต้องการของบุคคลในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านความต้องการทางร่างกาย ด้านความต้องการความปลอดภัย ด้านความต้องการทางสังคม ด้านความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต

4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจ

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ของ Abraham H. Maslow (1970) (Maslow’s Hierarchy of Needs) (อ้างถึงใน, สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2542 : 91-93) นักจิตวิทยากลุ่มมนุษย์นิยมทฤษฎีเชื่อว่า

1. มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการมีอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด แต่สิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งนั้นแล้วหรือยัง ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ กระบวนการนี้ไม่มีที่สิ้นสุดและจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นจะเป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของมนุษย์มีลำดับความสำคัญ (A Hierarchy of Needs) กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะให้สนใจกับความต้องในระดับที่สูง

ทฤษฎีสองปัจจัย ของ Frederick Herzberg (1959) (Herzberg's Two - Factors Theory) (อ้างถึงใน สมยศ นาวีการ, 2540 : 148-150) ได้แยกปัจจัยที่จูงใจให้คนทำงานออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยจูงใจ-ปัจจัยค้ำจุน

1. ปัจจัยด้านการจูงใจ (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่กระตุ้นในเกิดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน (Job Satisfaction) ตัวกระตุ้นประกอบด้วยปัจจัย 6 ประการ ดังนี้

1.1 ความสัมฤทธิ์ผล คือ พนักงานควรต้องมีความรู้สึกว่าเขาทำงานได้สำเร็จ ซึ่งอาจจะทั้งหมดหรือบางส่วน

1.2 การยอมรับนับถือจากผู้อื่น คือ พนักงานควรต้องมีความรู้สึกว่าความสำเร็จของเขานั้นมีคนอื่นรับรู้ มีคนยอมรับ

1.3 ลักษณะงานที่น่าสนใจ คือ พนักงานควรต้องมีความรู้สึกว่างานที่เขาทำ มีความน่าสนใจน่าทำ

1.4 ความรับผิดชอบ คือ พนักงานควรต้องมีความรู้สึกว่าเขามีสิ่งที่จะต้องรับผิดชอบต่อตนเองและต่องานของเขา

1.5 โอกาสที่จะเจริญก้าวหน้า คือ พนักงานควรต้องรู้สึกว่าเขามีศักยภาพที่จะเจริญก้าวหน้าในงานของเขา

1.6 การเจริญเติบโต คือ พนักงานจะต้องตระหนักว่าเขามีโอกาสเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากงานที่ทำ มีทักษะหรือความเชี่ยวชาญจากการปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) ปัจจัยด้านนี้ช่วยให้พนักงานยังคงทำงานอยู่และรักษาคนไม่ให้ออกไปทำงานที่อื่น เมื่อไม่ได้จัดให้พนักงานจะไม่พอใจ และไม่มีความสุขในการทำงาน การบำรุงรักษาประกอบด้วยปัจจัย 10 ประการ ดังนี้

2.1 นโยบายและการบริหาร คือ พนักงานรู้สึกว่าฝ่ายจัดการมีการสื่อสารที่ดียิ่งกับพนักงาน พนักงานก็มีความรู้สึกที่ดีต่อองค์การ และนโยบายการบริหารงานบุคคล

2.2 การนิเทศงาน คือ พนักงานรู้สึกว่า ผู้บริหารงานตั้งใจสอนและแจกจ่ายหน้าที่ความรับผิดชอบ

2.3 ความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน คือ พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อหัวหน้างานของเขา

2.4 ภาวะการทำงาน คือ พนักงานรู้สึกดีต่องานที่ทำและสภาพการณ์ของที่ทำงาน

2.5 ค่าตอบแทนการทำงาน คือ พนักงานรู้สึกว่าเงื่อนไขค่าตอบแทนการทำงานมีความเหมาะสม

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน คือ พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อกลุ่มเพื่อนร่วมงาน

2.7 ชีวิตส่วนตัว คือ พนักงานรู้สึกว่างานของเขาทั้งด้านชั่วโมง การทำงาน การย้ายงาน ไม่กระทบต่อชีวิตส่วนตัว

2.8 ความสัมพันธ์กับลูกน้อง คือ หัวหน้างานมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

2.9 สถานภาพ คือ พนักงานรู้สึกว่างานของเขามีตำแหน่งหน้าที่ดี

2.10 ความมั่นคง คือ พนักงานมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในงานที่ปฏิบัติและงานมีความมั่นคง

ทฤษฎีของ Herzberg เป็นแนวคิดทฤษฎีที่ ทำให้ผู้บริหารได้ทราบว่าปัจจัยใดที่เป็นแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล เพื่อที่จะให้บุคคลทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและการทำงานให้องค์การอย่างเต็มที่และทราบว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความพึงพอใจในการทำงานเพื่อช่วยให้บุคคลไม่คิดจะลาออกจากงานอันเป็นการบำรุงรักษาขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจซึ่งหากปัจจัยต่างๆ เหล่านั้นได้รับการยอมรับก็ส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น อันจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจที่จะทำงานอย่างเต็มความสามารถ

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้นิยามความหมายคำว่า "ขวัญ" เพื่อการศึกษาไว้ว่า ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่มีต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา การได้รับการยอมรับนับถือ โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สวัสดิการของหน่วยงาน ความยุติธรรมในหน่วยงาน ความกระตือรือร้นในการทำงาน และการรับผิดชอบในงาน ขวัญเป็นเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติ คุณค่า ความร่วมแรงร่วมใจของบุคคลในองค์การเพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรางคณา ศุภกาญจน์ (2544) ได้ศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการพลเรือนในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อศึกษาสภาพขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการพลเรือนในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคล และเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมเป็นแนวทางในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในสำนักงานปลัดสำนักนายก รัฐมนตรี ผลการศึกษาพบว่าระดับขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการพลเรือนในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในภาพรวม

อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน โดยในด้านสภาพการปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการจะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการและด้านสวัสดิการของหน่วยงาน เมื่อเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการพลเรือนในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีพบว่า ข้าราชการในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่มีอายุราชการในการปฏิบัติงานต่างกันมีขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ต่างกัน ข้าราชการสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ต่างกัน

ทวนทอง เอี่ยมสุวรรณ (2544) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดชลบุรี ตัวแปรสภาพแวดล้อมหรือตัวแปรที่เป็นเหตุปัจจัย ในการปฏิบัติงาน คือ 1) สภาพการปฏิบัติงาน 2) ลักษณะงานที่ทำ 3) ความมั่นคงในการปฏิบัติหน้าที่ 4) โอกาสความก้าวหน้า 5) ความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา 6) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน 7) รายได้จากการปฏิบัติงาน 8) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และตัวแปรตาม คือ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด่านพัทยาด่านศรีราชา และด่านสีชัง จากการศึกษาพบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานได้แก่ สภาพการปฏิบัติงาน ลักษณะงานที่ทำ ให้ความมั่นคง โอกาสความก้าวหน้า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน รายได้ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทุกปัจจัยที่กล่าวมามีผลหรือมีความสัมพันธ์ต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

พีริศร เปรื่องเวทย์ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “ขวัญกำลังใจของข้าราชกำรทหารชั้นประทวนและลูกจ้าง ที่มีผลต่อ การปฏิบัติหน้าที่ : ศึกษากรณีโรงเรียนสื่อสารทหารเรือ” ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการทหารชั้นประทวนและลูกจ้างสังกัดโรงเรียนสื่อสาร กรมสื่อสำรทหารเรือ มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานในภาพรวม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ระดับขวัญกำลังใจสูงที่สุด ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา ระดับขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านความเพียงพอของรายได้ และสวัสดิการ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารชั้นประทวนและลูกจ้าง สังกัดโรงเรียนสื่อสาร กรมสื่อสารทหารเรือ พบว่าความเพียงพอของรายได้ และสวัสดิการภาระความรับผิดชอบและความพอใจในงานที่ทำความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา โอกาสในการก้าวหน้าและมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงาน การให้บำเหน็จรางวัลและการลงโทษ สภาพแวดล้อมในการทำงาน บทบาทของผู้นำหรือผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โดยวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจมี 2 ปัจจัย ได้แก่ปัจจัยด้านงานและปัจจัยด้านคน ทั้งนี้ปัจจัยด้านงาน ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ด้านความเจริญก้าวหน้า ด้านผลประโยชน์เกื้อกูล และด้านนโยบายและการบริหารงาน และปัจจัยด้านคน ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และด้านการบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในผู้บังคับบัญชา โดยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้ (ปรากฏดังภาพที่ 1)

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

7. ระเบียบวิธีวิจัย

7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ซึ่งแบ่งการบริหารงานภายในออกเป็น 18 สำนัก มีจำนวนทั้งสิ้น 1,102 คน (กันยายน 2558 ข้อมูลจากสำนักบริหารงานกลาง สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา) กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Yamane คือ N/(1+N(e)2) ที่มีความคาดเคลื่อน (e) เท่ากับ ± 0.05 (Taro Yamane : 1967, 886-887) โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จำนวนทั้งสิ้น 294 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งตามสัดส่วนสำนัก 18 สำนัก โดยมีการแจกแบบสอบถามแจกจริงจำนวน 360 คน ทั้งนี้มีผู้ตอบกลับมาทั้งสิ้น 300 คน

7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคัดเลือกมาจากแบบสอบถามวัดขวัญในการปฏิบัติงานที่มีผู้สร้างไว้แล้ว ซึ่งเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งเนื้อหาและโครงสร้างแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน มีทั้งหมด 4 ตอน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่งงาน จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลตัวแปรตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านคน ตัวแปรตาม คือ ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยคำถามตอนที่ 2 ถึง ตอนที่ 4 จะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ โดยระดับที่ 1 หมายถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด ถึงระดับ 5 หมายถึงเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีลายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านงาน ข้อคำถามประกอบด้วย ตัวแปรด้านสภาพการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้า ด้านประโยชน์เกื้อกูล และด้านนโยบายและการบริหารงาน จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านคน ข้อคำถามประกอบด้วยตัวแปร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และด้านการบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญกำลังใจ จำนวน 13 ข้อ

7.3 การวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ในการวิจัยที่เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale ให้เลือกตอบระหว่าง 1-5) นั้นมีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดนี้ทั้งสอบแบบ แบบแรก คือวัดค่าที่ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เรียกว่าหาค่า IOC ข้อคำถามด้วยตัวเลือก 3 ตัวคือ แน่ใจว่าวัดได้ตามวัตถุประสงค์ แน่ใจว่าวัดไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ และ ไม่แน่ใจ ด้วยการให้คะแนน +1 -1 และ 0 ตามลำดับ ซึ่งผลออกมาได้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.6- 1.00 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงเป็นที่ยอมรับ

7.4 การวัดความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามว่าแต่ละข้อคำถามสอดคล้องกันหรือไม่ จาก Cronbach's alpha จากข้อคำถามแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 40 ข้อ แยกเป็นปัจจัยด้านคน จำนวน 17 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (Coefficient of Reliability) เท่ากับ 0.87 ปัจจัยด้านงาน จำนวน 10 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (Coefficient of Reliability) เท่ากับ 0.88 และ ตัวแปรตามขวัญกำลังใจ มีค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (Coefficient of Reliability) เท่ากับ 0.75 ตามลำดับ

7.5 สถิติเพื่อใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบแบบสอบ ถามแต่ละรายการ จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

7.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ

7.5.2 การวิเคราะห์ระดับขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาโดยหาค่าเฉลี่ย (QUOTE) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

7.5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และใช้การวิธีการเลือกตัวแปรเข้าสมการแบบเลือกเข้าทั้งหมด (Enter)

8. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สรุปได้ดังนี้

8.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา พบว่า

8.1.1 เพศ ส่วนมากจะเป็นเพศหญิง จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 เพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7

8.1.2 อายุ ส่วนมากมีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 31-40 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 กลุ่มอายุ 41-50 ปี มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 และกลุ่มอายุ 51-60 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7

8.1.3 ระดับการศึกษา ส่วนมากจะเป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 198 คน คิดเป็น ร้อยละ 66 รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ส่วนจำนวนที่เหลือจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 เป็นผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

8.1.4 ตำแหน่งงาน ส่วนมากจะดำรงตำแหน่งนิติกร มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงมาคือ ดำรงตำแหน่งวิทยากรมีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการ/เจ้าหน้าที่ธุรการ มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 และดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ12.0 ส่วนตำแหน่งอื่นๆ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ตามลำดับ

8.2 ผลการวิเคราะห์ระดับขวัญและปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จากการศึกษาพบว่า ระดับของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =3.60 S.D. = 0.40) ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับขวัญในการปฏิบัติงานมากที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}$ =3.63 S.D. = 0.47) การบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}$ =3.44 S.D. = 0.70) ผลประโยชน์เกื้อกูล ($\bar{X}$ =3.37 S.D. = 0.55) นโยบายและการบริหารงาน ($\bar{X}$ =3.23 S.D. = 0.70) ความเจริญก้าวหน้า ($\bar{X}$ =3.11 S.D. = 0.65) และสภาพการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =3.03 S.D. = 0.73) ตามลำดับ (ปรากฏตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ระดับขวัญและปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ปัจจัยด้านงาน			
1. สภาพการปฏิบัติงาน (x11)	3.03	0.73	ปานกลาง
2. ความเจริญก้าวหน้า (x12)	3.11	0.65	ปานกลาง
3. ผลประโยชน์เกื้อกูล (x13)	3.37	0.55	ปานกลาง
4. นโยบายและการบริหารงาน(x14)	3.23	0.70	ปานกลาง
ปัจจัยด้านบุคคล			
5. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา (x21)	3.63	0.47	มาก
6. การบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา (x22)	3.44	0.70	มาก
ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน (Y)	3.60	0.40	มาก

8.3 ผลการวิเคราะห์ การถดถอยแบบพหุคูณ จากตารางที่ 2 สามารถวิเคราะห์ผลพบว่า ตัวแปรอิสระ คือปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สามารถอธิบายความแปรปรวนของขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งก็คือตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงาน ความเจริญก้าวหน้า ผลประโยชน์เกื้อกูล นโยบายและการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและ

ผู้บังคับบัญชา การบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา

จากสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยด้านงาน ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงาน ความเจริญก้าวหน้า ผลประโยชน์เกื้อกูล และนโยบายและการบริหารงาน และปัจจัยด้านคน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และการบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชาสามารถพยากรณ์ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ ทั้งนี้จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านงานและปัจจัยด้านคน 6 ตัวแปรอิสระสามารถพยากรณ์ ตัวแปรตามได้แก่ ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ โดยมีค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.352 แสดงว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทั้ง 2 ปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 35.2 ซึ่งมีค่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.605 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.322 ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปข้อมูลดิบเท่ากับ 1.520 มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา (β =0.245) เป็นตัวพยากรณ์ที่มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือการบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา (β =0.149) สภาพการปฏิบัติงาน (β =0.149) นโยบายและการบริหารงาน (β =0.147) ผลประโยชน์เกื้อกูล (β =0.127) และความเจริญก้าวหน้า (β =0.106) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านคน และปัจจัยด้านงานที่สูงส่งผลต่อขวัญกำลังใจสูงตามไปด้วย โดยผลดังกล่าว สามารถเขียนเป็นสมการทำนาย ได้ดังนี้ y = 1.520 (ค่าคงที่) + (0.149x11)+ (0.106x12) + (0.127x13) + (0.147x14) +(0.245x21) + (0.149x22) (ปรากฏตามตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ และนัยสำคัญของตัวแปรที่อยู่ในสมการพยากรณ์แบบเลือกเข้าสมการทั้งหมด

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coeffients		Standardized Coeffients	t	Sig	Collinearity Statistics
	B	Std.Error	Beta (β)			VIF
ค่าคงที่	1.520	0.180		8.428	0.00*	
ปัจจัยด้านงาน						
1. สภาพการปฏิบัติงาน (x11)	0.083	0.030	0.149	2.790	0.006*	1.301
2. ความเจริญก้าวหน้า (x12)	0.065	0.034	0.106	1.907	0.05*	1.405
3. ผลประโยชน์เกื้อกูล (x13)	0.093	0.039	0.127	2.578	0.01*	1.098
4. นโยบายและการบริหารงาน (x14)	0.085	0.033	0.147	2.605	0.01*	1.437
ปัจจัยด้านบุคคล						
5. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา (x21)	0.207	0.049	0.245	4.223	0.00*	1.529
6. การบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา (x22)	0.086	0.36	0.149	2.401	0.017*	1.749*
* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 R = .605	SE est = 0.322			F = 27.673		
R^2 = .366 R 2adjusted = .352	Sig 0.00*			Durbin-Watson 2.117		

$$\hat{y} = 1.520 + 0.149X_{11} + 0.106X_{12} + 0.127X_{13} + 0.147X_{14} + 0.245X_{21} + 0.149X_{22}$$

y = ตัวแปรตาม คือ ขวัญกำลังใจของข้าราชการ $\hat{y}$ = ตัวทำนาย

9. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยงานสนับสนุนทางนิติบัญญัติของประเทศ ซึ่งมีภารกิจสำคัญ อาทิ การสนับสนุนข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะด้านวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาร่างพระราช บัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ญัตติ หรือเรื่องอื่นๆ เป็นต้น ข้าราชการของสำนักงานจะต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำงานร่วมกันภายในสำนักงานที่ต้องเอื้อต่อการสร้างพลังในการทำงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ องค์การจะต้องพร้องสร้างขวัญกำลังให้ข้าราชการของสำนักงานได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้รองรับกับการทำงานด้านนิติบัญญัติ ที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

9.1 ศึกษาระดับขวัญของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาพบว่า มีระดับของขวัญกำลังใจโดยรวมในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการมีความพึงพอใจในแรงจูงใจที่สูงเช่นกัน โดยข้าราชการที่มีขวัญกำลังใจดี คือ เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้น มีความหวังและความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความรับผิดชอบในงาน ข้าราชการจะมีความสุขในการทำงานผลิตผลงานออกมาได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ David E. Gray (1970) ที่กล่าวว่าขวัญเป็นดรรชนีที่ชี้ให้เห็นว่า บุคคลมีความพึงพอใจในแรงจูงใจ และ Ralph C. Davis (1964) ที่กล่าวว่าสภาพที่เกิดขึ้นและสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการทำงาน เช่น ความกระตือรือร้น ความหวัง ความมั่นใจ และแนวคิดของ Dale Yoder (1972) ที่กล่าวไว้ว่า คนทำงานที่มีขวัญสูงจะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน เขาจะทำงานได้อย่างมีความสุขและตั้งใจทำงานอย่างดี ซึ่งจะตรงกันข้ามกับคนที่มีขวัญต่ำ จะเป็นผู้ที่ไม่ค่อยสนใจทำงาน ขาดความตั้งใจในการทำงาน คุณภาพและผลผลิตของงานจะมีความสัมพันธ์ทางตรงกันข้ามกับคนทำงานที่ขวัญสูง

9.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ปัจจัยด้านงาน ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงาน ความเจริญก้าวหน้า ผลประโยชน์เกื้อกูล และนโยบายและการบริหารงาน และปัจจัยด้านคน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และการบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา สามารถพยากรณ์ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ซึ่งตัวแปรทั้ง 6 ร่วมกันพยากรณ์ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 35.2 สอดคล้องกับงานวิจัยของทวนทอง เอี่ยมสุวรรณ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดชลบุรี พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับสูง และพบว่า ทุกปัจจัยที่ทำการศึกษามีผลต่อระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงาน ลักษณะงานที่ทำ ความมั่นคง โอกาสความก้าวหนา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน รายได้และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทุกปัจจัยที่กล่าวมา มีผลหรือมีความสัมพันธ์ต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าถ้าปัจจัยด้านงานและปัจจัยด้านบุคคลดี ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาก็จะดีไปด้วย แต่ถ้าสภาวะปัจจัยด้านงานหรือสภาวะปัจจัยด้านบุคคลไม่ดีก็จะส่งผลให้ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาไม่ดีไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนของ Frederick Herzberg (1959) Moore and Burns (1956) และแนวคิดของ Moor and Burns (ทวนทอง เอี่ยมสุวรรณ, 2544) ในการมีขวัญกำลังใจจะต้องมีปัจจัยที่มีสภาพการทำงานที่ดี นโยบายการบริหาร โอกาสความก้าวหน้า ประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา

10. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา พบว่าปัจจัยทั้งสองคือ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านคน ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทั้งสิ้น โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ดังนี้

10.1 จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคน ได้แก่ ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา มีผลในการพยากรณ์มากที่สุดนั้นองค์การควรศึกษาบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาในการให้คำปรึกษาเรื่องงาน และเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มากขึ้น และนอกจากนั้นต้องศึกษาการสร้างความสัมพันธ์อันดี

ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ

ส่วนตัวแปรด้านการบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา มีผลในการพยากรณ์รองลงมา ดังนั้นองค์การควรมีสนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรมในการพิจารณาเลื่อนขั้นตำแหน่ง และไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยผู้บังคับบัญชาร่วมลงมือปฏิบัติงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา อันนำไปสู่การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ และสร้างความจงรักภักดีกับองค์การตลอดไปความเข้าใจในหน้าที่เป็นอย่างดี

10.2 จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านงานซึ่งมีผลการพยากรณ์น้อยที่สุด คือ ความเจริญก้าวหน้า ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความเจริญก้าวหน้าของข้าราชการในสำนักงานได้รับการพัฒนาน้อย มีผลต่อขวัญกำลังใจไม่มากนัก ดังนั้นองค์การควรกำหนดแนวทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) ให้มีความชัดเจน สร้างความก้าวหน้าในระยะยาวของผู้ปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลให้ข้าราชการมีขวัญกำลังใจ และสามารถดำรงรักษาข้าราชการสำนักงานได้

11. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

11.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไม่สามารถศึกษาได้ครอบคลุมตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ โดยได้เน้นเพียงแต่ปัจจัยด้านบุคคลในส่วนที่เป็นความสัมพันธ์ของคนในองค์การและปัจจัยด้านงานเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและขอบเขตประชากรที่ใช้ในการศึกษา ดังนั้น หากมีการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาในครั้งต่อไป จึงควรที่จะศึกษาถึงตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ความมีการศึกษาตัวแปร อาทิ ภาวะผู้นำของผู้บริหารหน่วยงาน ฐานะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำงาน เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในบำรุงและรักษาขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา อันจะส่งผลให้การทำงาน และการบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการทำให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเกิดการพัฒนาต่ออย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

11.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเท่านั้น ดังนั้นข้อมูลที่ได้ จึงเป็นการวิเคราะห์ประมวลผลในเชิงปริมาณเท่านั้น ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่นการใช้วิธีระดมสมอง การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม สมบูรณ์และครบถ้วนยิ่งขึ้น

11.3 ควรมีการศึกษาถึงระดับขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ในแนวเจาะลึกในด้านต่างๆ ให้ละเอียดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความกระตือรือร้น ความพึงพอใจ หรือทัศนคติในด้านต่างๆ เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะจะทำให้ได้รับรู้ถึงขวัญของข้าราชการ และรู้ว่าปัจจัยด้านใดที่ส่งผลกระทบต่อขวัญของข้าราชการมากที่สุด อันจะส่งผลประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน รวมถึงการพัฒนาของสำนักงานฯ ด้วย ดังนั้น หากมีการทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มากยิ่งขึ้นจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาองค์การต่อไปในอนาคต

12. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่อนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูล และข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม อันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำความรู้ที่ได้รับนี้มาใช้เป็นแนวทางในการรับราชการของผู้กวิจัยรวมทั้งนำความรู้ที่ได้มาใช้อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การต่อไป

13. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ทวนทอง เอี่ยมสุวรรณ. (2544). **ปัจจัยที่มีต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2547). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล** พิมพลักษณ์, กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

พนัส หันคาคินทร์. (2543). **จิตวิทยาธุรกิจ.** กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธ์.

พีริศร เปรื่องเวทย์. (2549). **ขวัญกำลังใจของข้าราชการทหารชั้นประทวนและลูกจ้างที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่: ศึกษากรณีโรงเรียนสื่อสารทหารเรือ.** ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

วรางคณา ศุภกาญจน์. (2544). **การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการพลเรือนในสำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี.** ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมพงศ์ เกษมสิน. (2521). **การบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สมยศ นาวีการ. (2540). **ทฤษฎีองค์การ.** กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2542). **พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์.** ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาษาอังกฤษ

Dale, Yoder. (1972). **Personel Management and Industrial Relation.** New Delhi: Prentice-Hall of Indication Private Limited.

Edwin B. Flippo. (1961). **Principles of Personnel Management.** Front Cover.. McGraw-Hill

Flippo, Edwin B. (1961). Principle of Personnel Administration New York : McGraw-Hill Book, Co., Inc.

Glenn, Stahl O. (1971). Public Personnel Adnimistration . New York : Earper and Row, Inc.,

Guilford, John S.; &, David E Gray. (1970). Motivation and Modern Management. London:Harper & Raw publishers.

Herzberg & Others. (1959). The Motivation to Work. New York : John Wiley & Sons.

Himan, Theo and William G. Scott. (1974) Management in the Modern Organization. 2nd ed. Boston Mass : Houghton Mifflin.

John W. Newstrom and Keith Davis (2002). Organizational Behavior: Human Behavior at Work. New York, McGraw-Hill Inc.,US.

Keith Davis, human. (1972). Behavior at Work : Human Relation and Organizational Behavior. New York : Mc-Graw Book Com.

Maslow, Abraham. (1970). Motivation and Personality. New York : Harper and Row Publishers.

Ralph C. Davis. (1951). The Fundamental of Top Management. New York : Harper and Brother & Co., Inc., .

_____ . (1964). Managerial Psychology. The University of Chicago Press,.

Ovard, Glen F. (1966). Administration of Changing Secondary Psychology. New York : The Momillan Commpany,

การเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในภูมิภาคอาเซียนกับความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย

The Impact of Trade in Telecommunication Services Liberalization in ASEAN to the Competitiveness and the Performance of the Telecommunications Companies in Thailand

ภาริน หงษ์บุตร [1]

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอส่วนหนึ่งการของงานวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียน และอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวที่มีต่อความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย ศึกษาจากผู้บริหารระดับสูงของบริษัทผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมจากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติจำนวน 93 บริษัท ผลการศึกษาพบว่า ภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนทั้ง 9 ปัจจัย ได้แก่ การเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของคนอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียนอื่นๆ การแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน การแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม การยกเลิกระบบสัญญาสัมปทานในกิจการโทรคมนาคม การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ ความโปร่งใสของกฎหมาย/กฎระเบียบด้านโทรคมนาคม และความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบมีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย

คำสำคัญ : การเปิดเสรีการค้าบริการ กิจการโทรคมนาคม อาเซียน ความสามารถในการแข่งขัน ผลการดำเนินงาน

[1] นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Abstract

The purpose of this article is to present part of a dissertation with the main objective to study the factors under the condition of liberalization agreement of trade in telecommunications services in ASEAN and influence of the aforesaid factors over the competitiveness and the performance of telecommunications companies in Thailand. The sample of this study is comprised of 93 telecommunications operators which have been granted licenses to engage in telecommunications business from the Office of The National Broadcasting and Telecommunications Commission. The study found that the 9 factors under the agreement condition of trade in telecommunications services liberalization in ASEAN are: Proportion of increment in shareholding of ASEAN citizens in telecommunications business, Investment opportunity to invest in the telecommunications business in other ASEAN countries, Competition in the telecommunications business, Free flow of skilled telecommunications laborers in ASEAN, Privatization of the telecommunications business, Cancellation of concession system in the telecommunications business, Independent telecommunications regulatory body, Transparency of laws/regulations in telecommunications, and Universality of laws/regulations in telecommunications. All these factors have the positive influences on competitiveness and performance of telecommunications companies in Thailand.

Keywords : Trade in Services Liberalization, Telecommunications Business, ASEAN, Competitiveness, Performance

1. บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยที่กิจการโทรคมนาคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม บริการโทรคมนาคมในประเทศไทยยังมีระดับการแข่งขันที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ทั้งอุปสรรคตามธรรมชาติของธุรกิจ อุปสรรคจากกฎระเบียบของรัฐและพฤติกรรมกีดกันการแข่งขันจากผู้ประกอบการรายใหญ่ (Major Supplier) หรือผู้มีอำนาจเหนือตลาด (Market Dominant) ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแลจึงมีหน้าที่ป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมกีดกันการแข่งขัน โดยการออกกฎหรือระเบียบต่างๆ ให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตาม ซึ่งกฎ/ระเบียบต่างๆ นั้นควรมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของตลาดโทรคมนาคมไทย เพื่อให้เกิดการแข่งขันกับผู้ประกอบรายใหญ่จากต่างประเทศได้ เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าสู่การเปิดตลาดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมกับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียน ซึ่งระดับการเปิดตลาดระหว่างกันจะมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากการที่เวิลด์ อีโคโนมิก ฟอรั่ม (World Economic Forum: WEF) ได้มีดัชนีตัวหนึ่ง เรียกว่า “ดัชนีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Network Readiness Index: NRI)” เพื่อชี้วัดว่าแต่ละประเทศมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะมีการประมวลและวิเคราะห์องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment Component) 2) ด้านความพร้อมในการใช้งาน ICT (Readiness Component) และ 3) ด้านการใช้งาน ICT (Usage Component)) โดยดัชนี Network Readiness Index: NRI ดังกล่าว สะท้อนถึงความสามารถในการเข้าถึงในเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใน 3 ภาคส่วนสำคัญของเศรษฐกิจคือ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ และในขณะเดียวกันยังสะท้อนถึงความสามารถทางการแข่งขันของทั้ง 3 ภาคส่วนดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเข้าถึงในเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ในเรื่องความสามารถของการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยภาพรวมของแต่ละประเทศ จากการวิเคราะห์ข้อมูลของ WEF ในรายงาน Global Information Technology Report (2002-2015) พบว่า ในปี 2558 ประเทศที่มีอันดับดัชนี NRI ดีที่สุด คือ สิงคโปร์ รองลงมาคือ มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเวียดนาม ตามลำดับ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1 ซึ่งลำดับดังกล่าวสะท้อนถึงความสามารถของแต่ละประเทศในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ 3 ภาคส่วนเศรษฐกิจ อันได้แก่ ประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ

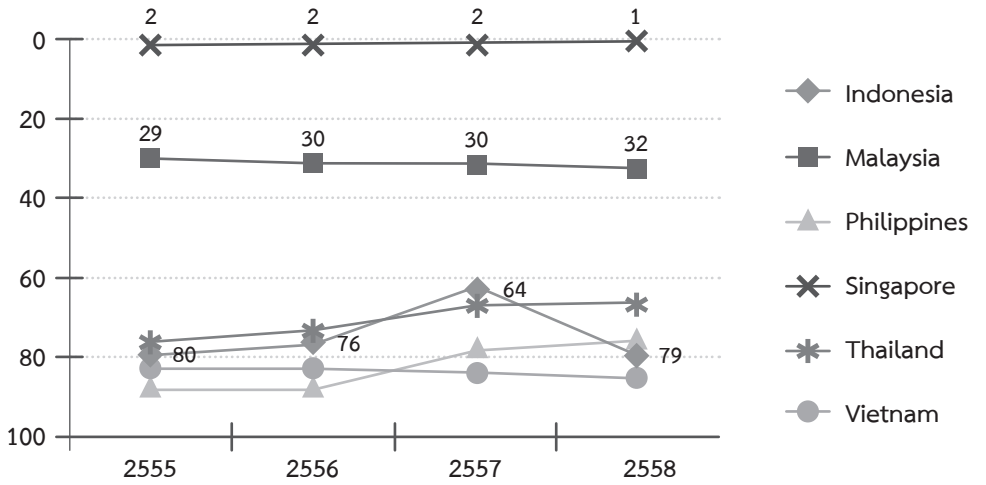

ภาพที่ 1 อันดับดัชนี Network Readiness Index (NRI) ของไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ในปี พ.ศ. 2555-2558

จากภาพที่ 1 ได้แสดงถึงอันดับดัชนี NRI ของปี 2558 ซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากปี 2545 ดังแสดงในภาพที่ 2 กล่าวคือ ในปี 2545 ประเทศที่มีอันดับดัชนี NRI ดีที่สุด คือ สิงคโปร์ และรองลงมา คือ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม

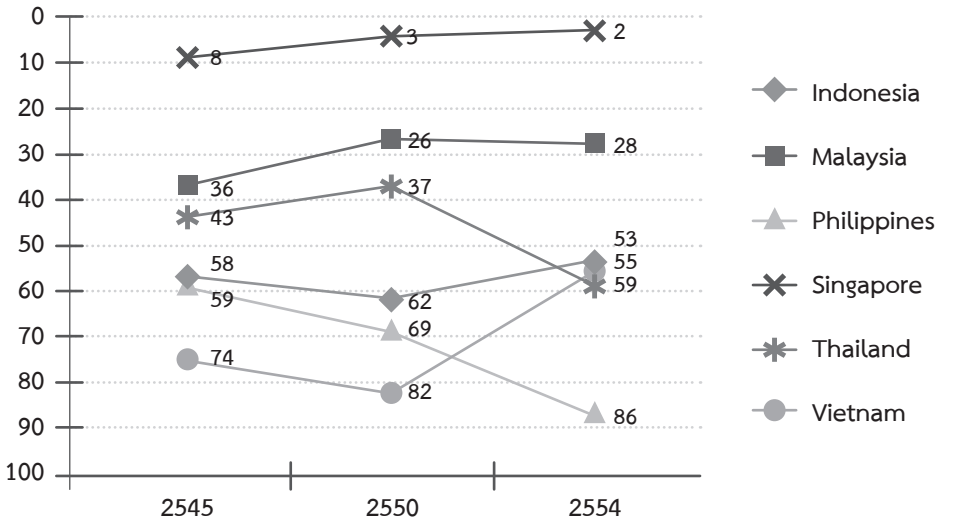

ภาพที่ 2 อันดับดัชนี Network Readiness Index (NRI) ของไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ในปี 2545-2554

เมื่อเปรียบเทียบภาพที่ 1 และภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา ประเทศที่มีอันดับดัชนี NRI เพิ่มสูงขึ้นได้แก่ สิงคโปร์ และมาเลเซีย ส่วนประเทศที่มีอันดับดัชนี NRI ลดลง ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์

จากข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่า ในปัจจุบันสถานภาพทางการแข่งขันของภาคบริการโทรคมนาคมของไทยในเวทีโลกอยู่ในสภาวะค่อนข้างต่ำ และบางส่วนมีแนวโน้มที่ถดถอย ซึ่งจากการพิจารณาสถานภาพทางการแข่งขันของกิจการโทรคมนาคมไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงสัญญาณเตือนว่า กิจการโทรคมนาคมของประเทศอยู่ในสภาวะที่ถูกบีบจากประเทศที่มีเงินทุนสูงในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และมีระดับเทคโนโลยีที่เหนือกว่า ซึ่งภาคธุรกิจโทรคมนาคมในปัจจุบันอยู่ในภาวการณ์แข่งขันที่ไร้พรมแดน ทำให้บริษัทโทรคมนาคมไทยต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดโลก ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาว่าปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทยหรือไม่อย่างไร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียน และอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวที่มีต่อความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย

3. นิยามศัพท์

การเปิดเสรีการค้า หมายถึง การค้าขายทั้งที่เป็นการค้าสินค้าและการค้าบริการที่ไม่มีข้อจำกัดใดๆ มาเกี่ยวข้อง ทำให้การแข่งขันระหว่างสินค้าต่างๆ เป็นไปอย่างสมบูรณ์

แบบ โดยจะมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ขึ้นซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่ง อันเกิดจากข้อตกลงระหว่างรัฐบาลตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป ซึ่งตกลงจะยกเลิกอุปสรรคทางการค้าให้แก่กันและกัน และผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการค้าเสรี

กิจการโทรคมนาคม หมายถึง กิจการซึ่งให้บริการการส่ง การแพร่ หรือการรับเครื่องหมาย ตัวหนังสือ ตัวเลข ภาพ เสียง รหัส หรือสิ่งอื่นใด ซึ่งสามารถให้เข้าใจความหมายได้โดยระบบคลื่นความถี่ ระบบสาย ระบบแสง ระบบแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบอื่นระบบใดระบบหนึ่ง หรือหลายระบบรวมกัน และรวมถึงกิจการ ซึ่งให้บริการดาวเทียมสื่อสาร หรือกิจการอื่นที่ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) กำหนดให้เป็นกิจการโทรคมนาคม แต่ไม่รวมถึงกิจการที่เป็นกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการวิทยุโทรคมนาคม

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคม โดยทำการศึกษาเฉพาะในกรอบอาเซียน ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) โดยงานวิจัยฉบับนี้เน้นเรื่องการเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม (Single Market and Production Base) และเน้นเรื่องการเคลื่อนย้ายบริการเสรี ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบการจัดทำกรอบความตกลงการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) และใน AEC Blueprint โดยประเด็นภายใต้เงื่อนไขความตกลงการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียน ประกอบด้วยเรื่อง 1) การเปิดเสรีตลาดโทรคมนาคม (Market Liberalization) ซึ่งได้แก่ การเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของคนอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียนอื่นๆ การแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม 2) หลักการในการกำกับดูแล (Regulatory Principle) ซึ่งได้แก่ การยกเลิกระบบสัญญาสัมปทาน การมีหน่วยงานกำกับดูแลที่เป็นอิสระ รวมถึงความโปร่งใสและความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบ

โดยที่ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย คือ ความสามารถในการแข่งขันในระดับบริษัทโทรคมนาคมของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบกิจการรายอื่นๆ ในอุตสาหกรรมโทรคมนาคม ตัวแปร ประกอบด้วย กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบ ซึ่งได้แก่ การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนรวม การสร้างความแตกต่าง ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ความสามารถทางการตลาด ความสามารถในการขยายการลงทุน และการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากร เป็นต้น

นอกจากนั้น เงื่อนไขภายใต้ความตกลงการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียน ยังมีผลต่อผลการดำเนินงาน (Performance) ของบริษัทโทรคมนาคมไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านการเงิน ประกอบด้วย รายได้ที่เพิ่มขึ้น ความสามารถในการทำกำไร การเติบโตของยอดขาย อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และปัจจัยที่ไม่ใช่การเงิน ประกอบด้วย ความหลากหลายของบริการ และการพัฒนาบริการใหม่ๆ

การเปิดเสรีบริการโทรคมนาคม ในกรอบอาเซียน

- **การเปิดตลาดโทรคมนาคมในภูมิภาคอาเซียน (market liberalization)**
  - การเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของคนอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม
  - โอกาสลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียนอื่นๆ
  - การแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม
  - การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน
  - การแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม
- **หลักการกำกับดูแลการประกอบกิจการโทรคมนาคม (regulatory ptinciple)**
  - การยกเลิกระบบสัญญาสัมปทานในกิจการโทรคมนาคม
  - การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ
  - ความโปร่งใสของกฎหมาย / กฎระเบียบด้านโทรคมนาคม
  - ความเป็นสากลของกฎหมาย / กฎระเบียบด้านโทรคมนาคม

→

ความสามารถในการแข่งขัน (Comprtitiveness) ของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมของไทย

- กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบ
  - การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนรวม
  - การสร้างความแตกต่าง
- ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับ
- ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว
- ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี
- ความสามารถทางการตลาด
- ความสามารถในการขยายการลงทุน
- การพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากร

→

ผลการดำเนินงาน (Performance) ของผู้ประกอบการกิจการโทรคมนาคมของไทย

- **ปัจจัยด้านการเงิน**
  - รายได้ที่เพิ่มขึ้น
  - ความสามารถในการทำกำไร
  - การเติบโตของยอดขาย
  - อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)
  - อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)
- **ปัจจัยที่ไม่ใช่การเงิน**
  - ความหลากหลายของบริการ
  - การพัฒนาบริการใหม่ๆ

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. สมมุติฐาน

จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นสามารถนำมากำหนดสมมติฐานการวิจัยเพื่อการทดสอบได้ดังนี้

สัดส่วนการถือหุ้นของคนอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน การแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน การแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม การยกเลิกระบบสัญญาสัมปทานในกิจการโทรคมนาคม การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ และความโปร่งใสและความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบด้านโทรคมนาคมมีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อ 1) กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนรวม 2) กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการสร้างความแตกต่าง 3) ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับ 4) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 5) ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี 6) ความสามารถทางการตลาด 7) ความสามารถในการขยายการลงทุน 8) การพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากร 9) รายได้ของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคม 10) ความสามารถในการทำกำไร 11) การเติบโตของยอดขาย 12) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น 13) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ 14) ความหลากหลายของบริการ และ 15) การพัฒนาบริการใหม่ๆ

6. วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชากรในการศึกษา คือ บริษัทที่อยู่ในตลาดค้าปลีกบริการโทรคมนาคม (Retail Market) ที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ 1) บริการโทรศัพท์ประจำที่ภายในประเทศ 2) บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายในประเทศ 3) บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ และ 4) บริการอินเทอร์เน็ต รวมถึงบริษัทที่อยู่ในตลาดค้าส่งบริการโทรคมนาคม (Wholesale Market) ที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ 1) บริการโครงข่ายโทรศัพท์ประจำที่ภายในประเทศ 2) บริการโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายในประเทศ 3) บริการ เกตเวย์โทรศัพท์ระหว่างประเทศ และ 4) บริการเกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ โดยที่บริษัทดังกล่าวได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมจากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จำนวนทั้งสิ้น 234 บริษัท ทั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 93 บริษัท

งานวิจัยฉบับนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสอบถามผู้บริหารระดับสูงของบริษัทโทรคมนาคม โดยส่งแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) การเปิดเสรีบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียน 3) ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมของไทย 4) ผลการดำเนินงาน (Performance) ของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมของไทย 5) แนวทางและมาตรการรองรับการปรับตัวของผู้ประกอบการ และ 6) ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งจะวัดตัวแปรในเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียน ตัวแปรในเรื่องความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย และตัวแปรเรื่องผลการดำเนินงาน (Performance) ของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย ในส่วนปัจจัยที่ไม่ใช่การเงิน ประกอบด้วยความหลากหลายของบริการ การพัฒนาบริการใหม่ๆ ซึ่งได้มีการส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ตามที่อยู่ของบริษัท และส่งแบบสอบถามผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งได้มีการจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ในเว็บไซต์ เพื่อความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามดังกล่าวมีทั้งคำถามที่เป็นมาตรวัดแบบให้คะแนน (Rating Scales) และคำถามปลายเปิด และมีการตรวจสอบความถูกต้อง (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการเจรจาการค้า ด้านโทรคมนาคม และด้านระเบียบวิธีวิจัย

นอกจากนั้น การเก็บข้อมูลในส่วนของตัวแปรผลการดำเนินงาน (Performance) ในส่วนของปัจจัยด้านการเงิน สามารถสืบค้นได้จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย Business Online Public Company Limited SCB Economic Intelligence Center และ S&P Capital IQ เป็นต้น

การใช้เทคนิคทางสถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ได้แก่ การบรรยาย/พรรณนา (Description) คุณสมบัติเชิงปริมาณของตัวแปร โดยมีสถิติพรรณนา เป็นตัวหลัก และใช้สถิติขั้นสูง เพื่อดูความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างตัวแปร ได้แก่ใช้การวิเคราะห์แบบ Binary-Logistic-Regression Analysis และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression) แบบขั้นตอน (Stepwise) โดยสามารถสรุปรายละเอียดตัวแปรในการศึกษาวิจัยได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดตัวแปรในการศึกษาวิจัย

CODE	ตัวแปร	ความหมาย	การวัด
การเปิดตลาดโทรคมนาคม ในภูมิภาคอาเซียน (Market Liberalization)			
SHARE	ตัวแปรอิสระ	การถือหุ้นของคนอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม	Ratio
INVEST	ตัวแปรอิสระ	โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน	Ratio
COMPETE	ตัวแปรอิสระ	การแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม	Ratio
HUMAN1	ตัวแปรอิสระ	การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน (HUMAN): การรับผู้ที่มีสัญชาติอาเซียนเข้าทำงานในบริษัท/องค์การ	Nominal

ตารางที่ 1 (ต่อ)

CODE	ตัวแปร	ความหมาย	การวัด
การเปิดตลาดโทรคมนาคม ในภูมิภาคอาเซียน (Market Liberalization)			
HUMAN2	ตัวแปรอิสระ	การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน (HUMAN): การแลกเปลี่ยนบุคลากรทางวิชาชีพกับบริษัท/องค์การอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียน	Nominal
PRIVATISE	ตัวแปรอิสระ	การแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม	Ratio
CONSESS	ตัวแปรอิสระ	การยกเลิกระบบสัญญาสัมปทานในกิจการโทรคมนาคม	Ratio
REGULATE	ตัวแปรอิสระ	การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ	Ratio
LAW1	ตัวแปรอิสระ	ความโปร่งใสของกฎหมาย/กฎระเบียบ	Ratio
LAW2	ตัวแปรอิสระ	ความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบ	Ratio
ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมของไทย			
STRATEGY	ตัวแปรตาม	กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการให้บริการโทรคมนาคม	Ratio
TOLCOST	ตัวแปรตาม	กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนรวมในด้านการตั้งราคาบริการโทรคมนาคม	Ratio
DIFFER	ตัวแปรตาม	กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการสร้างความแตกต่าง	Nominal
RESOURCE	ตัวแปรตาม	ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับ	Ratio
FLEXADAP	ตัวแปรตาม	ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวในส่วนของศักยภาพในการรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในภูมิภาคอาเซียน	Ratio
TECHNO	ตัวแปรตาม	ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีในเรื่องการลงทุนและประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ	Ratio
MARKET1	ตัวแปรตาม	ความสามารถทางการตลาดในเรื่องตำแหน่งทางการตลาดของบริษัท	Ratio
EXPAND	ตัวแปรตาม	ความสามารถในการขยายการลงทุน	Ratio
ผลการดำเนินงาน (Performance) ของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมของไทย			
CH_INCOME %	ตัวแปรตาม	รายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคม	Ratio
AVG_SALEGROWTH	ตัวแปรตาม	การเติบโตของยอดขาย	Ratio
AVG_ROE	ตัวแปรตาม	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	Ratio
AVG_ROA	ตัวแปรตาม	อัตราผลตอบแทนต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	Ratio
VARIETY	ตัวแปรตาม	ความหลากหลายของบริการ	Ratio
NEWPRODT	ตัวแปรตาม	การพัฒนาบริการใหม่ๆ	Ratio

7. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบผลดังนี้

7.1 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อกลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนรวมในด้านการตั้งราคาบริการโทรคมนาคม (TOLCOST) ได้แก่ 1) โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน (INVEST) 2) การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ (REGULATE) และ 3) ความโปร่งใสของกฎหมาย/กฎระเบียบ (LAW1) โดยมีสมการพยากรณ์กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนรวมในด้านการตั้งราคาบริการโทรคมนาคม ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$TOLCOST = 0.209\ INVEST + 0.289\ REGULATE + 0.239\ LAW1$$

7.2 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อกลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการสร้างความแตกต่าง (DIFFER) ได้แก่ 1) โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน (INVEST) 2) การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียนโดยการแลกเปลี่ยนบุคลากร (HUMAN2) และ 3) การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ (REGULATE) โดยมีสมการพยากรณ์กลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบในด้านการสร้างความแตกต่าง ใช้การวิเคราะห์แบบ Binary-Logistic-Regression Analysis ได้ดังนี้

$$DIFFER = -5.832 + 0.432\ INVEST + 3.137\ HUMAN2 + 0.715\ REGULATE$$

7.3 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนมีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับ (RESOURCE) ได้แก่ 1) โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน (INVEST) 2) การแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม (COMPETE) 3) ความโปร่งใสของกฎหมาย/กฎระเบียบ (LAW1) และ 4) ความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบด้านโทรคมนาคม (LAW2) โดยมีสมการพยากรณ์ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$RESOURCE = 0.258\ INVEST + 0.309\ COMPETE + 0.281\ LAW1 + 0.177\ LAW2$$

7.4 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวในส่วนของศักยภาพในการรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในภูมิภาคอาเซียน (FLEXADAP) ได้แก่ 1) โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน (INVEST) 2) การแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม (COMPETE) และ 3) การยกเลิกระบบสัญญาสัมปทาน (CONSESS) โดยมีสมการพยากรณ์ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวในส่วนของศักยภาพในการรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในภูมิภาคอาเซียน ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$FLEXADAP = 0.441\ INVEST + 0.219\ COMPETE + 0.189\ CONSESS$$

7.5 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความสามารถทางด้านเทคโนโลยีในเรื่องการลงทุนและประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ (TECHNO) ได้แก่ 1) โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน (INVEST) 2) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (PRIVATISE) และ 3) การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ (REGULATE) โดยมีสมการพยากรณ์ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีการลงทุนในส่วนของการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$TECHNO = 0.179\ INVEST + 0.445\ PRIVATISE + 0.245\ REGULATE$$

7.6 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความสามารถทางการตลาดในเรื่องตำแหน่งทางการตลาดของบริษัท (MARKET) ได้แก่ 1) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (PRIVATISE) 2) ความโปร่งใสของกฎหมาย/กฎระเบียบ (LAW1) และ 3) ความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบ (LAW2) โดยมีสมการพยากรณ์ความสามารถทางการตลาดในเรื่องระดับตำแหน่งทางการตลาดของบริษัทในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

MARKET = 0.190 PRIVATISE + 0.233 LAW1 + 0.382 LAW2

7.7 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความสามารถในการขยายการลงทุน (EXPAND) ได้แก่ 1) การถือหุ้นของคนอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม (SHARE) 2) การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ (REGULATE) และ 3) ความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบ (LAW2) โดยมีสมการพยากรณ์ความสามารถในการขยายการลงทุน ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

EXPAND = 0.209 SHARE + 0.220 REGULATE + 0.431 LAW2

7.8 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคม (CH_INCOME %) ได้แก่ 1) การถือหุ้นของคนสัญชาติอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม (SHARE) 2) การแข่งขันทางธุรกิจโทรคมนาคม (COMPETE) และ 3) โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน (INVEST) โดยมีสมการพยากรณ์รายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคม ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

CH_INCOME % = 0.314 SHARE + 0.227 COMPETE + 0.240 INVEST

7.9 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคม ในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อการเติบโตของยอดขาย (AVG SALEGROWTH) ได้แก่ 1) การแข่งขันทางธุรกิจโทรคมนาคม (COMPETE) 2) มีการเคลื่อนย้ายบุคลากรโดยการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางวิชาชีพกับบริษัทอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียน (HUMAN2) โดยมีสมการพยากรณ์การเติบโตของยอดขาย ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

AVG_SALEGROWTH = 0.265 COMPETE + 0.30 HUMAN2

7.10 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (AVG_ROE) ได้แก่ 1) การแข่งขันทางธุรกิจโทรคมนาคม (COMPETE) และ 2) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม (PRIVATISE) โดยมีสมการพยากรณ์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

AVG_ROE = 0.30 COMPETE + 0.223 PRIVATISE

7.11 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (AVG_ROA) ได้แก่ 1) โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน (INVEST) และ 2) ความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบ (LAW2) โดยมีสมการพยากรณ์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

AVG_ROA = 0.380 INVEST+ 0.286 LAW2

7.12 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความหลากหลายของบริการ (VARIETY) ได้แก่ 1) การยกเลิกระบบสัญญาสัมปทานในกิจการโทรคมนาคม (CONSESS) 2) มีการเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน โดยการรับผู้ที่มีสัญชาติอาเซียนเข้าทำงานในบริษัท/องค์การ (HUMAN1) โดยมีสมการพยากรณ์ความหลากหลายของบริการ ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

VARIETY = 0.233 CONSESS + 0.231 HUMAN1

7.13 ปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อการพัฒนาบริการใหม่ๆ (NEWPRODT) ได้แก่ 1) โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน (INVEST) และ 2) การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน โดยการรับผู้ที่มีสัญชาติอาเซียนเข้าทำงานในบริษัท/องค์การ (HUMAN1) โดยมีสมการพยากรณ์การพัฒนาบริการใหม่ๆ ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

NEWPRODT = 0.333 INVEST + 0.194 HUMAN1

นอกจากนั้น พบว่า สัดส่วนการถือหุ้นของคนอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม โอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน การแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม การเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน การแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม การยกเลิกระบบสัญญาสัมปทานในกิจการโทรคมนาคม การมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ และความโปร่งใสและความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบด้านโทรคมนาคมไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากร และความสามารถในการทำกำไร

8. สรุปและอภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้โดยสรุปพบว่า ภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนทั้ง 9 ปัจจัยมีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

8.1 ปัจจัยเรื่องโอกาสการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในประเทศอาเซียน กล่าวคือ การเข้าไปร่วมลงทุนในบริษัทโทรคมนาคมของประเทศอาเซียนมากขึ้นจะส่งผลให้องค์การ/บริษัท 1) สามารถตั้งราคาได้ต่ำกว่าคู่แข่งขัน 2) มีบริการโทรคมนาคมที่แตกต่างจากบริการของคู่แข่งขันอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น 3) มีความได้เปรียบในด้านทรัพยากรและมีการจัดสรรทรัพยากรที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 4) มีศักยภาพในการรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น 5) มีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ มากขึ้น รวมทั้งประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ก็จะมีสูงมากขึ้น 6) มีรายได้เพิ่มขึ้น 7) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัท/องค์การเพิ่มขึ้น 8) มีความหลากหลายของบริการมากขึ้น และ 9) มีการพัฒนาบริการใหม่ๆ มากขึ้น

8.2 ปัจจัยเรื่องการแข่งขันของธุรกิจในส่วนของแนวโน้มการแข่งขันทางธุรกิจของบริษัท กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่มีแนวโน้มการแข่งขันทางธุรกิจเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้บริษัท/องค์การ 1) มีความได้เปรียบในด้านทรัพยากรและมีการจัดสรรทรัพยากรที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) มีศักยภาพในการรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น 3) มีรายได้เพิ่มขึ้น 4) มีการเติบโตของยอดขายเพิ่มสูงขึ้น และ 5) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัท/องค์การเพิ่มขึ้น

8.3 ปัจจัยเรื่องความโปร่งใสของกฎหมาย/กฎระเบียบด้านโทรคมนาคม กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่เห็นว่ากฎหมาย/กฎระเบียบด้านโทรคมนาคมในปัจจุบันมีความโปร่งใสมากจะส่งผลให้บริษัท/องค์การ 1) มีความได้เปรียบในด้านทรัพยากรและมีการจัดสรรทรัพยากรที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพมาก 2) มีการวางตำแหน่งทางการตลาดอยู่ในระดับที่สูง 3) มีความสามารถในการระดมทุนได้มาก และ 4) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัท/องค์การมาก

8.4 ปัจจัยเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่ได้รับประโยชน์จากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคมจะส่งผลให้บริษัท/องค์การ 1) มีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาก รวมทั้งประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ก็จะมากเช่นกัน 2) มีการวางตำแหน่งทางการตลาดอยู่ในระดับที่สูง และ 3) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัท/องค์การมาก

8.5 ปัจจัยเรื่องการมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่ได้รับประโยชน์จากการมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระจะส่งผลให้บริษัท/องค์การ 1) สามารถตั้งราคาได้ต่ำกว่าคู่แข่งขัน 2) มีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาก รวมทั้งประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ก็จะมีมากเช่นกัน และ 3) มีความสามารถในการระดมทุนได้มาก

8.6 ปัจจัยเรื่องความเป็นสากลของกฎหมาย/กฎระเบียบด้านโทรคมนาคม กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่เห็นว่ากฎหมาย/กฎระเบียบด้านโทรคมนาคมปัจจุบันมีความเป็นสากลมากจะส่งผลให้บริษัท/องค์การ 1) สามารถตั้งราคาได้ต่ำกว่าคู่แข่งขัน 2) มีความได้เปรียบในด้านทรัพยากรและมีการจัดสรรทรัพยากรที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพมาก และ 3) มีการวางตำแหน่งทางการตลาดของบริษัท/องค์การอยู่ในระดับที่สูง

8.7 ปัจจัยเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านโทรคมนาคมอย่างเสรีมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

8.7.1 การรับผู้ที่มีสัญชาติอาเซียนเข้าทำงานในบริษัท/องค์การ กล่าวคือผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่รับผู้ที่มีสัญชาติอาเซียนเข้าทำงานในบริษัท/องค์การมากขึ้นจะส่งผลให้องค์การ/บริษัท 1) มีความหลากหลายของบริการเพิ่มมากขึ้น และ 2) มีการพัฒนาบริการใหม่ๆ มากขึ้น

8.7.2 การแลกเปลี่ยนบุคลากรทางวิชาชีพกับบริษัท/องค์การอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียนกล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางวิชาชีพกับบริษัท/องค์การอื่นๆในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้นจะส่งผลให้บริษัท/องค์การ 1) มีบริการโทรคมนาคมที่แตกต่างจากบริการของคู่แข่งขันอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น และ 2) การเติบโตของยอดขายเพิ่มสูงขึ้น

8.8 ปัจจัยเรื่องการเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของคนอาเซียนในกิจการโทรคมนาคม กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่ได้รับประโยชน์มากหากมีนักลงทุนสัญชาติอาเซียนเข้ามาถือหุ้นข้างมากในกิจการโทรคมนาคมจะส่งผลให้บริษัท/องค์การ 1) มีความสามารถในการระดมทุนได้มาก และ 2) มีรายได้มาก

8.9 ปัจจัยเรื่องการยกเลิกระบบสัญญาสัมปทานในกิจการโทรคมนาคม กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่ได้รับประโยชน์จากการยกเลิกระบบสัญญาสัมปทานในกิจการโทรคมนาคมจะส่งผลให้บริษัท/องค์การมีศักยภาพในการรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในภูมิภาคอาเซียนมาก

อิทธิพลของปัจจัยภายใต้เงื่อนไขความตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบอาเซียนส่งผลในทิศทางบวกกับความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทยดังกล่าวตรงกับผลการศึกษาของ Fink, C., A. Mattoo and R. Rathindran (2001) ที่มีการประเมินผลกระทบของนโยบายปฏิรูปการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมในประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย 12 ประเทศ ได้ชี้ให้เห็นผลดีของมาตรการในการปฏิรูปตลาดโทรคมนาคมหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การแปลงสภาพเป็นบริษัท (Corporatization) ของรัฐวิสาหกิจ ส่งผลบวกต่อการเพิ่มจำนวนเลขหมายโทรศัพท์พื้นฐาน คุณภาพของบริการ และผลิตภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญและการปฏิรูปตลาดโทรคมนาคม โดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเปิดเสรีตลาดและการจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลอิสระควบคู่กันทั้งสามมาตรการจะส่งผลบวกต่อความแพร่หลายของบริการโทรศัพท์พื้นฐาน คุณภาพของบริการ และผลิตภาพของแรงงาน มากกว่าการปฏิรูปโดยไม่ได้ใช้มาตรการครบทั้งสามอย่าง

ภายใต้ปัจจัยเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม ที่พบว่า กิจการโทรคมนาคมที่ได้รับประโยชน์จากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการโทรคมนาคมจะส่งผลให้บริษัท/องค์การสามารถมีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาก รวมทั้งประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ก็จะมากเช่นกัน 2) มีการวางตำแหน่งทางการตลาดอยู่ในระดับที่สูง และ 3) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัท/องค์การมากได้ผลใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ Ariff, Cabanda และ Sathye (2008) ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ของบริษัท

โทรคมนาคมจาก 40 ประเทศ ในช่วงปี ค.ศ. 1989-1998 ผลของการศึกษานี้ได้มีการวัด Performance ของบริษัททั้งในด้านการเงินและการผลิต พบว่า การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของรัฐวิสาหกิจเป็นปัจจัยหลักของการปฏิรูปของหลายประเทศในโลก อุตสาหกรรมการสื่อสารโทรคมนาคมส่วนใหญ่เป็นของรัฐด้วยเงินลงทุนของภาครัฐจำนวนมหาศาล การปฏิรูปในสาขานี้ด้วยการแปรรูปเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้โดยรัฐบาลเพื่อปรับปรุง Performance ในการทำงานของรัฐวิสาหกิจโดยมีหลักฐานว่า Performance ทางการเงินภายหลังจากการแปรรูปองค์การเพิ่มมากขึ้น หลายประเทศได้เริ่มมีนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เพราะเห็นว่าจะได้รับผลกระทบในเชิงบวกผู้กำหนดนโยบายในประเทศเหล่านี้มีความสนใจที่จะทราบถึงผลกระทบของการดำเนินการดังกล่าว

Bartok และ Miroudot (2008) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการค้าการลงทุน และการแข่งขันว่า เป็นแรงผลักในเชิงบวกต่อกัน ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ รัฐที่สนับสนุนการเปิดตลาดการค้าเสรีนั้นจะส่งผลให้ก่อให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น แม้ว่าในระยะสั้น ตลาดที่ไม่มีการแข่งขันก็อาจมีผลบางส่วนในการจูงใจให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้าไปลงทุนแบบผูกขาดหรือรับสัมปทาน แต่อย่างไรก็ตามในระยะยาว ภายใต้สภาวะผูกขาดนั้นกลับจะส่งผลให้ประชาชนในประเทศนั้น ไม่สามารถซื้อสินค้าและบริการในราคาที่เหมาะสม หรือมีราคาถูกได้ ดังนั้น ประเทศควรสนับสนุนการค้าและการลงทุนเสรีซึ่งจะก่อให้เกิดกิจกรรมการแข่งขันกันทางการตลาดที่มากขึ้นซึ่งในระยะยาวทำให้มีสินค้าบริการที่มีราคาถูกและมีคุณภาพมากขึ้น และส่งผลให้มีการลงทุนมากขึ้น โดยเสรีภาพทางการค้าและการลงทุนจะต้องหมายรวมถึงการมีเสรีในการเคลื่อนย้ายเงินทุนด้วย ดังนั้นนโยบายของภาครัฐจะมีความสำคัญอย่างต่อการลดอุปสรรคของการค้า โดยจะต้องลดข้อกีดกันในการเข้าไปร่วมลงทุนหรือลงทุนในกิจการในต่างประเทศ เนื่องจากการกีดกันการลงทุนในต่างประเทศของกิจการในประเทศนั้น จะทำให้กิจการของตนเองมีต้นทุนส่วนเพิ่มทำให้ไม่สามารถแข่งขันในโลกเสรีได้ ทั้งนี้ ในเรื่องความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะในระดับองค์การอาจได้รับผลกระทบจากตัวแปรภายนอกอื่นๆ อาทิการเมือง เศรษฐกิจ การเงิน เป็นต้น

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

9.1.1 ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมไทยควรเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ได้แก่ การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การนำเทคโนโลยีมาปรับปรุงวิธีการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต การยกระดับมาตรฐานการผลิต การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อต่างๆ การสรรค์สร้างนวัตกรรม การให้บริการใหม่ๆ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันการรุกตลาดของทุนต่างชาติ รวมถึงการศึกษาทำตลาดและการลงทุนในต่างประเทศเหล่านี้ล้วนเป็นช่องทางที่จะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถรักษาฐานลูกค้าเดิมและขยายฐานลูกค้าใหม่

9.1.2 ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมไทยควรมีการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของบุคลากรให้พร้อมเพื่อรองรับการแข่งขันและการขยายธุรกิจทั้งในและต่างประเทศให้เติบโตมากยิ่งขึ้นสำหรับผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมที่มีความพร้อมด้านภาษาแล้วก็อาจที่จะศึกษาภาษาอื่นๆ ในอาเซียนเพิ่มเติม เช่น ภาษาลาว เมียนมาร์ กัมพูชา เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสในการเข้าสู่ลูกค้าในประเทศนั้นๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น

9.1.3 ก่อนที่จะขยายธุรกิจไปในอาเซียนผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมควรศึกษาและทำความเข้าใจระเบียบและกฎหมายของแต่ละประเทศสมาชิกให้ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งรายละเอียดของกฎหมายที่เกี่ยวกับการทำธุรกิจบริการโทรคมนาคม โดยแต่ละประเทศย่อมมีกฎระเบียบและข้อปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งการเข้าใจถึงกฎระเบียบจะช่วยทำให้ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมทำธุรกิจได้อย่างถูกต้องสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

9.1.4 เพื่อลดความเสี่ยงในการขยายการลงทุนในประเทศอาเซียนผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมควรให้ความสำคัญในการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจกับบริษัททั้งในประเทศและประเทศที่ต้องการไปลงทุนเพื่อเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน และร่วมถ่ายทอดเทคนิคการจัดการทักษะต่างๆ ในการทำตลาดในประเทศนั้นๆ ตลอดจนสร้างอำนาจต่อรองในตลาดให้มากขึ้นกว่าการดำเนินธุรกิจเพียงลำพัง

9.1.5 ภาครัฐควรเร่งดำเนินการให้การส่งเสริมและสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาให้แก่ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมของไทย ทั้งนี้ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่มีเงินทุนเพียงพอ ดังนั้นภาครัฐจึงควรให้การสนับสนุนในแง่ของการอำนวยความ

สะดวกให้แก่ผู้ประกอบการในด้านข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงการเป็นศูนย์รวมฐานข้อมูลที่สามารถสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนาแก่ภาคเอกชนได้

9.1.6 หน่วยงานกำกับดูแลควรเน้นการกำกับดูแลผู้ประกอบการรายใหญ่ ในขณะเดียวกันก็ควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบรายย่อยเพื่อให้เขาแข่งขันได้ และต้องทำหน้าที่กำกับดูแลให้กิจการโทรคมนาคมเป็นไปตามกลไกตลาด ทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม และควรมีการรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ รวมถึงศึกษากฎหมาย/กฎระเบียบของต่างประเทศ และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศและประชาชนเป็นหลัก

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.2.1 ขอบเขตในการศึกษางานวิจัยครั้งต่อไปควรขยายไปสู่บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่นอกเหนือจากด้านโทรคมนาคม และอินเทอร์เน็ต อาจมุ่งเน้นขอบเขตทางด้านการแพร่ภาพกระจายเสียง (Broadcasting) และทางด้านกิจการดาวเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเวลาผ่านไปและนับวันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในกิจการโทรคมนาคม (Telecommunications) และการแพร่ภาพกระจายเสียง (Broadcasting) จะยิ่งประสานกันเป็นหนึ่งเดียวหรือเข้าสู่ยุคการหลวมรวมทางสื่อดิจิทัล (Convergence) และกำลังเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ดังนั้น จึงควรมีงานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานที่มีความหลากหลาย เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดของประชาชนในฐานะผู้บริโภค

9.2.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเงื่อนไขการเจรจาการค้าในกรอบอาเซียน โดยมุ่งเน้นการค้าบริการ (Trade in Services) ซึ่งการศึกษาครั้งต่อไปควรพิจารณาศึกษาการค้าบริการโทรคมนาคมในกรอบความตกลงการค้าเสรี อื่นๆ เช่น กรอบความตกลง Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), European Free Trade Association (EFTA) และความตกลง Trans-Pacific Partnership (TPP) ที่กำลังเป็นกระแสจับตามองจากหลายประเทศ

10. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และเสาวลักษณ์ ชีวสิทธิยานนท์. (2545). **การป้องกันการผูกขาดในตลาดโทรคมนาคม (การวิจัยในโครงการ “แนวทางการปฏิรูประบบโทรคมนาคมของประเทศไทย).** สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ ธราธร รัตนนฤมิตศร. (2547). **ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนสาขาโทรคมนาคมต่อประเทศไทย.** เอกสารนำเสนอในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการประจำปี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 17 สิงหาคม 2547

ภาษาอังกฤษ

Bartok and Miroudot. (2008). **Interaction amongst Trade, Investment and Competition Policies.** OECD Trade Policy Papers

Fink, C., A. Mattoo and R. Rathindran. (2001). **Liberalizing Basic Telecommunications: The Asian Experience.** World Bank Working Paper 2718.

Ariff, Cabanda and Sathye. (2008). **Privatization and Performance: Evidence from Telecommunications Sector.**

TDRI. (2003). **A Study on the Impacts of Thailand-US Free Trade Agreement.** Thailand Development Research Institute

World Economic Forum. (2002-2015). **Global Information Technology Report.** New York : World Economic Forum USA.

Enhancing Family Manufacturing Business Successor's Ability and Motivation
การเสริมความสามารถและแรงจูงใจของทายาทธุรกิจครอบครัวด้านการผลิต

Nattamon Chanaphan [1]
Jessada N. Tangchitnob [2]
Chanchai Bunchapattanasakda [3]

บทคัดย่อ

การลดลงของแรงจูงใจในการประกอบการของทายาทธุรกิจและการเตรียมการเพื่อการสืบทอดธุรกิจที่ไม่สมบูรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งก่อน ถูกมองว่าเป็นต้นเหตุส่วนหนึ่งของการเสื่อมสลายในรุ่นที่สามของธุรกิจครอบครัว ด้วยความตระหนักใน ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของธุรกิจครอบครัว การวิจัยนี้จึงศึกษาในเชิงคุณภาพว่าปัจจัยใดช่วยเพิ่มความสามารถและ แรงจูงใจให้แก่ทายาทธุรกิจและหรือช่วยลดอุปสรรคในการสืบทอดธุรกิจ และการสืบทอดธุรกิจครอบครัวประสบความสำเร็จเพียงใดจากทายาทธุรกิจของสิบธุรกิจครอบครัวด้านการผลิตที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่อประเด็นแรก ความเต็มใจของทายาทในการรับสืบทอดธุรกิจ ความไว้วางใจที่ผู้ดำรงตำแหน่งก่อนหน้ามีให้แก่ทายาทธุรกิจ ผลตอบแทนจากการทำงานในธุรกิจของครอบครัว การสร้างความพร้อมล่วงหน้าให้แก่ทายาทธุรกิจ และการมีทีมที่มีความสามารถเป็นปัจจัยที่ทายาทธุรกิจระบุว่าช่วยเพิ่มความสามารถและแรงจูงใจให้แก่ทายาทธุรกิจและหรือช่วยลดอุปสรรคในการสืบทอดธุรกิจต่อประเด็นหลัง ผลวิจัยเผยให้เห็นว่าการสืบทอดธุรกิจประสบความสำเร็จเพียงระดับหนึ่ง เนื่องจากตัวอย่างส่วนใหญ่รายงานว่าผลประกอบการในปีแรกที่ตนเองเข้าสืบทอดธุรกิจครอบครัวไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า

คำสำคัญ : ธุรกิจครอบครัว การสืบทอดธุรกิจ ทายาทธุรกิจ ผู้ดำรงตำแหน่งก่อน

[1] Ph. D. Candidate, School of Management, Shinawatra University, Thailand
[2] Lecturer, Institute of Public Administration and Governance, Shinawatra University, Thailand
[3] Assistant Professor, School of Management, Shinawatra University, Thailand

Abstract

Diminishing entrepreneurial motivation of the successors and imperfect conditioning of the successors by their predecessors have been generally cited as the ground of worldwide phenomenon of third generation decline in family business. Given the significance of family business to the economy, this study sought to qualitatively find out what provided the successor with more ability, more motivation, and/or less obstacle in succeeding his/her family business and how successful the successions were from ten successors of the SET listed family manufacturing businesses. For the former, successor's willingness in taking the helm, predecessor's trust in the successor's capability, rewards from working with the family business, advance preparation of the successor for succession, and capable team were essential factors identified. For the latter, findings revealed that the successions were somewhat successful for a big portion of the sample group reported their first year business performance as unchanged. Implications were discussed.

Keywords : Family business, Succession, Successor, Predecessor

1. Introduction

A family business, by definition, a business controlled by a group of ruling families, if not by one particular ruling family (Venter, Boshoff, & Maas, 2005). Generally, in order to make certain that such the family would still have control over its company, its management philosophies and value would be transferred systematically from one to the next generation, let alone fostering its success (Ward, 2005). Nonetheless, findings from research around the world have revealed worldwide phenomenon of third generation decline that only 30 percent of family businesses could be transferred from the first generation to the second and only 10 percent from the second to the third. What is worse is that fewer than three percent survive to the fourth generation and beyond (European Family Businesses, 2012).

Such the phenomenon, on one hand, could be the result of the business successors gradually decreased motivation of entrepreneurial from generation to generation (Landes, 1965). On the other hand, it could possibly stem from imperfect, if not wretched, preparation/ conditioning of the successor by his or her predecessor. Therefore, more understanding on what equip the successors with more capabilities in taking the helm would provide to the predecessor-to-be the invaluable insights for the succession to come.

Given the family businesses' importance to the world economy has been evidenced in global economic development driving (Lank, 1994; Pereira, Lisoni, & Serra, 2007; Ward, 1988) and in being the biggest source of employment (Carraher, 2005; Carraher & Carraher, 2006), this study set its objectives on finding out what provided the successor with more ability, more motivation, and/ or less obstacle in succeeding his/her family business and how successful those family business successions were and limited its scope on manufacturing sector with ten in-depth interviewees.

2. Literature Review

2.1 Manufacturing business is any business that makes or processes from a raw material to a finished product, especially with industrial machines. This finished product can be sold directly to consumer or to other manufacturing business (Soukhanov & Ellis, 1984).

2.2 Perceived success of succession has been identified in two facets: 1) the stakeholders' satisfaction with the succession process (Goldberg, 1996; Harvey & Evans, 1995; De Massis, Chua, & Chrisman, 2008); and 2) the succession effectiveness or the business performance after the succession process completion (Handler, 1994; Morris, Williams, Allen, & Avila, 1997).

Research findings from around the world have pointed out that the perceived success relates to successor's willingness in taking the helm (Dumas, Dupuis, Richer, & St.-Cyr, 1995; Stavrou, 1995); predecessor's trust in the successor's capability (De Massis, Chua, & Chrisman, 2008; Lam, 2015; Sharma, 2004; Venter & Boshoff, 2007), courteousness of familial environment (Morris, Williams, Allen, & Avila, 1997; Santiago, 2000; Venter & Boshoff, 2006), and capable team (Chanaphan & Tangchitnob, 2015). Whereas in terms of satisfaction, it relates to rewards from working with the family business (Handler, 1994; Sharma, 2004; Venter, Boshoff, & Maas, 2005) and in terms of performance, it relates to advance preparation of the successor for succession (Venter, Boshoff, & Maas, 2005).

2.3 Successor's willingness in taking the helm has essential role in the family business's successful transition from one particular generation to the next generation (Bjuggren & Sund, 2000; Dumas, Dupuis, Richer, & St.-Cyr, 1995; Fox, Nilakant, & Hamilton, 1996; Matthews, Moore, & Fialko, 1999; Neubauer, 2003; Stavrou, 1999) and has equal importance to willingness of owner-manager to pass the business control down to the successor (Sharma, 2004; Sharma, Chrisman, Pablo, & Chua, 2001).

Venter, Boshoff, & Maas (2005) have pointed out that willingness could be perceived through successor's desire of, happiness from, pride of, and excitement from joining to work with the family firm.

2.4 Predecessor's trust in the successor's capability implies the extents of the opportunity and support that the predecessor give to the successor in running the family business at will (Harvey & Evans, 1995; Lam, 2015; Neubauer & Lank, 1998). Trust could be perceived in terms of predecessor's trust in successor's ability to effectively work for the family, recognition of successor's sense of responsibility, acknowledgement of proposed business ideas from the successor, and bestowment of decision-making power on the successor (De Massis, Chua, & Chrisman, 2008; Lam, 2015; Sharma, 2004; Venter & Boshoff, 2007).

2.5 Courteousness of familial environment implies the quality of relationships between the successor and his/her business-involved relatives (Morris, Williams, Allen, & Avila, 1997; Santiago, 2000; Venter & Boshoff, 2006). Such the quality could be assessed via the extents of protection of interest, trust, respect, openness of business discussion, and appreciation of work contribution that family members give to each other (Morris, Williams, Allen, & Avila, 1997; Santiago, 2000; Venter & Boshoff, 2006).

2.6 Capable team implies the extents of the team members' support given to successor in running the business. The support could be viewed in term of team members' willingness to follow the successor's lead, team members' ability to perform their tasks effectively, team members' sense of responsibility in performing their tasks, and pleasant work environment where team members openly and constructively discuss business problem with the successor (Chanaphan & Tangchitnob, 2015).

2.7 Rewards from working with the family business imply the extents of enjoyment, personal satisfaction, and financial security the successor would attain from working with the family business (Venter, Boshoff, & Maas, 2005). They could be tangible or intangible. The former includes basic salary, fringe benefits, bonus, dividend, etc. while the latter includes fulfillment of personal needs, prestige of work and/or the position in the firm, etc. (Handler, 1994; Sharma, 2004; Venter, Boshoff, & Maas, 2005).

2.8 Advance Preparation of Successor for Succession deals with equipping the successor with the capability to effectively carry on the assigned business tasks in the future which, generally, would take long timespan that, in some cases, the starting point could be in the successor's childhood (Fischetti, 1997; Greenberg & Baron, 1997). It could take different forms and degrees. Examples include formal and informal educations, external work experience, internal work experience, advice on tackling changes and competition, advice on handling business rapport, and advice on handling rapport with employees (Lam, 2015; Venter, Boshoff, & Maas, 2005).

Based on the review, this study proposes 2 propositions:

P1: Successor's willingness in taking the helm, predecessor's trust in the successor's capability, courteousness of familial environment, capable team, rewards from working with the family business, and advance preparation of the successor for succession were the factors that provide the successors with more ability, more motivation, and/or less obstacle in succeeding their family business; and

P2: Most family business successions were successful.

3. Methodology

This study sought to qualitatively find out, through in-depth interviews, 1) what provided the successors with more ability, more motivation, and/or less obstacle in succeeding their family business; and 2) how successful those successions were in

the Stock Exchange of Thailand listed family manufacturing businesses. Interviewed were employed simple random sampling to get ten successors and top in-charge executives, who must be of the second generation or more and must be of the family of the business's founder. The interviewees were eight male and two female successors, aged between 27-49 years old. Most of them were of the second generation of the ruling family while the only one was of the third generation. Seven held their master's degree, two held bachelor's and one held his doctorate's. On the average, this sample group had 12.7 years of work experience.

Table 1 Profile of interviewed respondents

Respondent	Area of Business of Family Firm	Gender	Age	Gene-ration	Educational Level	External Experience	Year in Family Firm	Current Position
1	Property Development	M	33	2	Master's	No	6	Managing Director
2	Property Development	M	39	2	Doctoral	7 yrs. related	10	Managing Director
3	Automotive	M	30	2	Bachelor's	No	7	Executive Vice President
4	Construction	M	34	2	Master's	6 yrs. but not related	5	Managing Director
5	Agro Industry	F	29	2	Master's	4 yrs. but not related	6	Managing Director
6	Plastic Packaging	F	49	2	Master's	No	28	Executive Vice President
7	Property Development	M	46	3	Master's	No	22	Managing Director
8	Construction	M	35	2	Bachelor's	No	7	Executive Vice President
9	Electrical Equipment	M	40	2	Master's	No	15	Managing Director
10	Telecommu-nication Wire	M	27	2	Master's	1 yr. but not related	4	Managing Director

Table 2 Successor's Willingness

Successor's Willingness in Taking the Helm	Willing	Neither Willing nor Unwilling	Unwilling
In the first place	3 (30.0%)	4 (40.0%)	3 (30.0%)
At the moment	8 (80.0%)	2 (20.0%)	0 (0.0%)

Table 3 Factors Identified as Essential*

Factors Identified as Essential by the Successor	Total	Received	NOT Received
1. Predecessor's Trust in the Successor's Capability	27	18 (66.7%)	9 (33.3%)
Having predecessor's trust in the ability to work in this firm	8	7	1
Having predecessor's recognition of the sense of responsibility	7	6	1
Having successor's acknowledgement of proposed business ideas	7	3	4
Having bestowed upon decision-making authority	5	2	3
2. Courteousness of Familial Environment	0	0 (0.0%)	0 (0.0%)
3. Capable team	24	18 (76.9%)	6 (23.1%)
Team members' willingness to follow the successor's lead	6	3	3
Team members' ability to perform their tasks effectively	7	7	0
Team members' sense of responsibility in performing their tasks	6	6	0
Pleasant work environment where team members openly and constructively discuss business problem with the successor	5	2	3
4. Rewards from Working in the Family Business	26	11 (42.3%)	15 (57.7%)
The characteristics of work that fit the needs	6	2	4
The pay and benefits from the work	9	1	8
The non-monetary benefits from the work	4	4	0
The prestige of working in this company	7	4	3
5. Advance preparation of the successor for succession	38	24 (63.2%)	14 (38.8%)
Being prepared to cope with the changes in business environment and fierce competition	2	2	0
Being provided with essential information on how to keep good relationship with external stakeholder	7	3	4
Being provided with essential information and tactics on how to keep good relationship with veteran employees in the company	7	5	2
Being prepared/provided with work-relevant educational background	6	4	2
Given the chance to gain new/additional work-relevant knowledge/information from training/seminar	2	2	0
Given the chance to have external work experience before joining the family business	6	2	4
Given the chance to climb the corporate ladder to gain internal work experience	8	6	2
All Factors	115	71 (61.7%)	44 (38.3%)

* N.B. Despite the research sample size of ten, total count of interviewees identified each item.

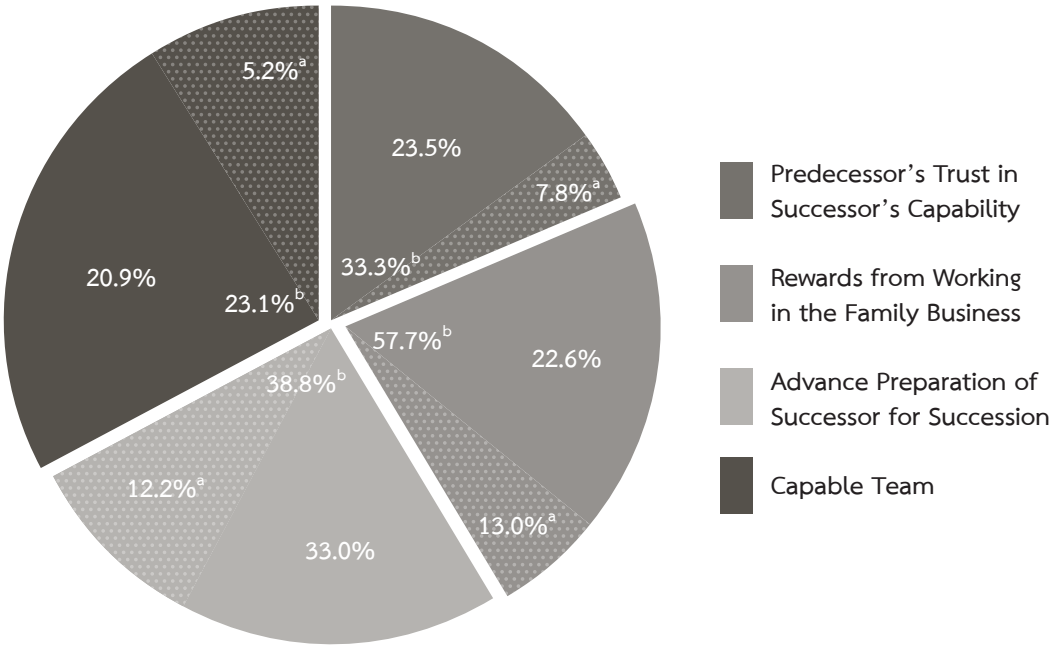

Figure 1 Comparison of Factors Identified as Essential

Note : 1. Patterned area signify factor identified but not received
2. "a" is percentage of "identified but not received" of a factor when compared to total identifications of all factors
3. "b" is percentage of "identified but not received" of a factor when compared to total identifications of that particular factor

Table 4 Family Business's Performances

Family Business's Performance	Advancing	Unchanged	Declining
After the completion of the succession process	3 (30.0%)	7 (70.0%)	0 (0.0%)
From first year under their lead up to the moment	9 (90.0%)	0 (0.0%)	1 (10.0%)

4. Findings

As for the first research question, when asked whether they were willing to head the family business in the first place, the answers from the successors varied considerably and almost equally. Three of them (30%) were unwilling, if not upset (e.g., "I had my dream job in the U.S., but out of the blue, my father summoned me back. What a pity?"). Another four (40%) stated that they were neither not happy nor not unhappy (e.g., "You know, being the only son in a manufacturing firm, who else would my dad pass the lead on? It was like a duty, like items on your to-do list, you just do it"). The rest of three (30%) recalled that they were happy leading the family firm (e.g., "I was so happy being chosen from among four siblings. It meant something, the favorite son, perhaps. That made me very proud").

Nonetheless, when asked if they were willing at the moment, those all who were unwilling in the first place and another two who were neither not happy nor not unhappy stated that they were willing and happy (e.g., "It would be disastrous for me if I turned down this job in the first place. I won't trade this job with anything else with anyone else!"). Responses from the rest remained unchanged, anyhow.

When asked to identify those factors which help enhancing their abilities and motivation and diminishing succession obstacles. The successor identified a total of 115 counts of four different factors comprised of 1) advance preparation of the successor for the succession (freq.=38; 31.1%) (e.g., "It was like studying at two schools at same time with no holiday whatsoever. The official one was the school as you know it. The other one, perhaps more official, was kind of home schooling. My father intentionally taught me everything about his business operation every time he happened to know that I was free from doing my homework from my official school"); 2) predecessor's trust in the successor's capability (freq.=27; 22.2%) (e.g., "My predecessor has given me the power to do just anything in the way I see fit. I sometime think this is a bit too much for any newbie"); 3) rewards from working with the family business (freq.=26; 21.3%) (e.g., "You won't be equipped with a black (Lamborgini) Aventador if you work somewhere else"); and 4) capable team (freq.=24; 19.7%) (e.g., "I'm one of the Kops, a big fan of Liverpool FC, so allow me to say this 'I'll never walk alone' in this company. Hope you understand it even if you are with the Red Army").

Given the findings, P1 is, therefore, partially true.

As for the second research question, this study found out in terms of successor's satisfaction of the succession process, the answer had two folds. From macro, there were 44 counts of "identified but not received", made up of 38.3% of "identified total". In this regard, rewards from working in the family business ranked first with 15 counts or 13.0%. Advance preparation of the successor for succession, and predecessor's trust in the successor's capability ranked second and third with 14 (12.2%), and 9 (7.8%) counts, respectively. Capable team had the least counts of 6 or 5.2%. From a micro view, considering ratio of "identified but not received" to "identified total", the successors seemed to be least satisfied with rewards from working with the family business ranked first (57.7%; 15 counts of not received from 26 counts of identified total) and advance preparation of the successor for succession, predecessor's trust in the successor's capability, and capable team ranked second (38.8%; 14 counts of not received from 38 counts of identified total), third (33.3%; 9 counts of not received from 27 of identified total), and forth (23.1%; 6 counts of not received from 24 counts of identified total), respectively.

In terms of business performance after the completion of the succession process, seven of the successors reported the performance in first year under their lead having "unchanged" and only three of them reported having "better than last year" performance.

Nonetheless, once asked for performance trend under their lead from first year up to the moment, the majority rest (90%) reported having "advancing trend". The only one of them reported having "declining trend".

Despite the supportive findings, it would revealed that the successions were somewhat successful, not totally, for a big portion of successors reported the company's business performance in first year under their lead as unchanged, compared with last year before they inherited to lead their company. P2 is, therefore, partially true.

5. Discussion

On what provided the successors with more ability, more motivation, and/or less obstacle in succeeding their family business, the finding on successor's current willingness in taking the helm confirms with those from Dumas, Dupuis, Richer, & St.-Cyr (1995) and Stavrou (1995). Nonetheless, that on willingness in the first place do not, for it non-directional nature. A plausible explanation of this difference could be that as time goes by, anxieties diminished and replaced by familiarities with the work, people, and environment. Thus, willingness might be shifted toward the positive end of the unwilling-willing continuum. This brings to our attention the caveat in making interpretation of the research findings.

Findings on advance preparation of the successor for succession and on predecessor's trust in the successor's capability confirm with those from Venter, Boshoff, & Maas (2005) and those from De Massis, Chua, & Chrisman (2008); Lam (2015); Sharma (2004); and Venter & Boshoff (2007), respectively. Whereas, finding on rewards from working with the family business confirm with those from Handler (1994); Sharma (2004); and Venter, Boshoff, & Maas (2005).

Finding on capable team as one of the factors confirms with finding from the family service business sample group (Chanaphan & Tangchitnob, 2015) and is pioneering, if not the original, contribution of this research and it awaits scrutiny from academicians and concerned parties before this expansion of the body of knowledge could be confirmed.

Surprisingly, no successor mentioned about courteousness of familial environment in the interview despite the fact that two interviewees have active relatives in their business circle. Given the small sample size which representativeness could not be guaranteed, it is plausible that the reticence was the result of this lack.

At any rate, this research confirms the validity of successor's willingness in taking the helm, predecessor's trust in the successor's capability, capable team, rewards from working with the family business, and advance preparation of the successor for succession as the factors that provide the successors with more ability, more motivation, and/or less obstacle in succeeding their family business. It also gives hints on the effect that different time reference could have on the findings of successor's willingness in taking the helm and performance. For practical contribution, findings from this study would provide family business owners/controlling partners with insights on preparing their successor for the future succession. Nevertheless, application of findings should be preceded with cautions. By its tool, this study found out the success, through in-depth interviews, probably there are prejudices in some case concealed from the view. By its scope, this study limited its scope on specific sample, sample size, and industry. Representative-ness is, therefore, compromised.

6. Implications

Managerially, in order to provide the successors with more ability in succeeding the family business, the predecessor might consider employing advance preparation of the successor for succession and providing the successor with a capable team. In order to provide the successor with more motivation and/or less obstacle and to enhance the successor's willingness to take the helm, the predecessor might consider providing the successor with a capable team, showing trust in the successor's capability, and providing reasonable rewards for the successor for working with the family business. Academically, future research might consider another industry to lay groundwork for making comparison. For long-term future, conducting quantitative research with much larger sample size spanned across industries should be considered.

7. Reference

Bjuggren, P., and Sund, L. (2000). **Organisation of successions of small and medium sized enterprises within the family.** Paper presented at 45th World Conference of the International Council for Small Business, Brisbane.

Carraher, S. M. (2005). "An examination of entrepreneurial orientation: A validation study in 68 countries in Africa, Asia, Europe, and North America." **International Journal of Family Business.** 2(1), 95-100.

Carraher, S. M., and Carraher, S. C. (2006). "Human resource issues among SME's in Eastern Europe: A 30 month study in Belarus, Poland, and Ukraine." **International Journal of Entrepreneurship.** 10, 97-108.

Chanaphan, N., and Tangchitnob, J. N. (2015). **Enhancing family business successor's ability and motivation.** Paper presented at International Conference of Technology, Management and Social Sciences-15, London.

De Massis, A., Chua, J. H., and Chrisman, J. J. (2008). "Factors preventing intra-family succession." **Family Business Review.** 21(2), 183-199.

Dumas, C., Dupuis, J. P., Richer, F., and St.-Cyr, L. (1995). "Factors that influence the next generation's decision to take over the family farm." **Family Business Review.** 8(2), 99-120.

European Family Businesses. (2012). **Family Business Statistics.** Bruxelles: European Family Businesses.

Fischetti, M. (1997). **The Family Business Succession Handbook.** Philadelphia: Family Business Publishing.

Fox, M., Nilakant, V., and Hamilton, R. T. (1996). "Managing succession in family-owned Businesses." **International Small Business Journal.** 15(1), 15-25.

Greenberg, J., and Baron, R. A. (1997). **Behavior in organization** (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Goldberg, S. D. (1996). "Research note: Effective successors in family-owned businesses: Significant elements." **Family Business Review.** 9(2), 185-197.

Handler, W. C. (1994). "Succession in family business: A review of the research." **Family Business Review.** 7(2), 133-157.

Harvey, M., and Evans, R. E. (1995). "Life after succession in the family business: Is it really the end of problems?" **Family Business Review.** 8(1), 3-16.

Lam, L. F. (2015). **Two generations' perception of a successful business succession in small and medium-sized family business.** [On-line]. Available: https://csumb.edu/ sites/ default/files/images/st-block-31-1428170524009-raw-twogeneration perceptionofsuccess 2014.pdf [2015, June 6].

Landes, D. S. (1965). Technological change and development in Western Europe, 1750-1914. In Habakkuk, H. J. & Postan, M. (eds.). **The Cambridge Economic History of Europe** (6th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Lank, A. (1994). **Generalizations and observations about family businesses in eastern Europe.** Chicago: Loyola Press.

Pereira, M. F., Lisoni, J., and Serra, F. (2007). **Family business: How family and ownership shapes business professionalization.** Paper presented at the 2007 Business Association for Latin American Studies Annual Conference, San Jose.

Matthews, C. H., Moore, T. W., and Fialko, A. S. (1999). "Succession in the family firm: A cognitive categorization perspective." **Family Business Review.** 12(2), 159-169.

Morris, M. H., Williams, R. W., Allen, J. A., and Avila, R. A. (1997). "Correlates of success in family business transitions." **Journal of Business Venturing.** 12(5), 385-401.

Neubauer, H. (2003). "The dynamics of succession in family businesses in western european countries." **Family Business Review.** 16(4), 269-281.

Neubauer, F., and Lank, A. G. (1998). **The family business: Its governance for sustainability.** London: Macmillan.

Santiago, A. L. (2000). "Succession experience in Philippine family businesses." **Family Business Review.** 8(1), 15-40.

Sharma, P. (2004). "An overview of family business studies: Current status and directions for the future." **Family Business Review.** 17(1), 1-36.

Sharma, P., Chrisman, J. J., Pablo, A. L., and Chua, J. H. (2001). "Determinants of initial satisfaction with the succession process in family firm: A conceptual model." **Entrepreneurship Theory and Practice.** 25(3), 17-36.

Soukhanov, A. E., and Ellis, K. (1984). **Webster's II New University Dictionary.** Boston: Houghton Mifflin.

Stavrou, E. (1995). **The next generation's Dilemma: To join or not to join the family business.** Paper presented at the Family Firm Institute Conference, St. Louis.

Stavrou, E. (1999). "Succession in family businesses: Exploring the effects of demographic factors on offspring intentions to join and take over the business." **Journal of Small Business Management.** 37(3), 43-62.

Venter, E., and Boshoff, C. (2006). "The influence of family-related factors on the succession process in small and medium-sized family businesses." **South African Journal of Economic and Management Sciences.** 9(1), 17-32.

Venter, E., and Boshoff, C. (2007). "The influence of organisaional-related factors on the succession in small and medium-sized family business." **Management Dynamics.** 16(1), 42-55.

Venter, E., Boshoff, C., and Maas, G. (2005). "The influence of successor-related factors on the succession in small and medium-sized family business." **Family Business Review.** 18(4), 283-303.

Ward, J. L. (1988). "The special role of strategic planning for family businesses." **Family Business Review.** 1(2), 105-117.

Ward, J. L. (2005). **Unconventional wisdom: Counterintuitive insights in family business success.** Chichester: John Wiley & Sons.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในพัทยาจังหวัดชลบุรี
Factors Affecting Chinese Tourists' Behavior in Pattaya Chonburi Provice

Niu Shaochen [1]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในพัทยา จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน (2) ทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวและความภักดีต่อพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน (3) ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาที่มีผลต่อความภักดีต่อพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน (4) ความสัมพันธ์ระหว่างความภักดีต่อพัทยากับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า ได้แก่ t-test F-test แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นต่อความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมากเล็กน้อย มีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความภักดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) แหล่งท่องเที่ยวราตรีตลาดน้ำสี่ภาค ทะเล/หาดทราย กิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิง การรับประทานอาหาร กิจกรรมทางน้ำ ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน สิ่งแวดล้อม พฤติกรรม อารมณ์ ความคุ้มค่า ความคาดหวัง ความพอใจโดยรวม และการเปรียบเทียบกับที่อื่น ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวชาวจีน และ 3) ความภักดีต่อพัทยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน

คำสำคัญ : พัทยา พฤติกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวจีน ความพึงพอใจ ความภักดี

[1] นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

Abstract

The objectives of the research on the Factors Affecting Chinese Tourists' Behavior in Pattaya, Chonburi Provice Research Factors Affecting Chinese Tourists' Behavior in Pattaya Chunburi Provice aims to (1) study the Chinese tourists personal characteristics that influence to tourism in Pattaya, Chonburi, (2) study the Chinese tourists attitudes toward tourism. Tourism activities sustainability of tourism and attitudes towards tourism in Pattaya effecting loyalty Pattaya, Chonburi, (3) study the Chinese tourists satisfaction of tourism in Pattaya affecting loyalty Pattaya, Chonburi and (4) study the Chinese tourists relationship between loyalty to Pattaya, Chonburi and behavior tourists. The sample used in this study of 400 people by questionnaire as a tool to collect information. The statistics used in this study was the percent, average, standard deviation, t-test, F-test and compare pairs with test Least Significant Difference (LSD), Person's correlation coefficient and Regression Analysis.

According to the results of quantitative research, Consumer opinions on attitude toward tourism overall is moderate, consumer reviews on the attractiveness of tourism in Pattaya, Chonburi were at a high level, consumer opinion to the sustainability of tourism in Pattaya as a whole was moderate. Consumer opinions on attitude toward tourism as a whole was moderate. Consumers are satisfied with the reviews on Pattaya travel of Chinese tourists overall was moderate. Consumers are loyal to Pattaya reviews of Chinese tourists overall remained very loyal.

According to the results of hypothesis testing, it is found that the Chinese tourists with different personal characteristics domicile have the satisfaction of tourism in Pattaya, Chonburi different significant at the .01 level. Tourist spots, floating Market, Sea/beaches, activities, entertainment, eating, water activities, well-being of the community, environmental, behavioral and emotional value expectations, overall satisfaction and comparison with the others all affect the loyalty of Chinese tourists in Pattaya. Loyal to the Pattaya Pattaya relationship with travel behavior of Chinese tourists.

Keywords : Pattaya, behavior, Chinese tourists, satisfaction, loyalty

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศให้กับหลายประเทศ ก่อให้เกิดการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ช่วยสร้างงานสร้างอาชีพ ให้ประชาชนมีงานมีรายได้เป็นผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และช่วยกระจายรายได้สู่ภูมิภาคท้องถิ่นต่างๆ อันเป็นการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ และสังคมให้แก่ประเทศหล่านั้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ของมนุษยชาติให้เกิดสันติภาพ และความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่างๆ จึงพยายามชักจูงนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด (องค์การการท่องเที่ยวโลก, 2555) ใน พ.ศ. 2554 ยังคงมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่เดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นมากกว่า 983 ล้านคน และก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 1,030 ล้านบาท พร้อมทั้งคาดการณ์ต่อไปอีกว่าใน พ.ศ. 2573 จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเพิ่มขึ้นมากกว่า 43 ล้านคนทุกปี และมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 1.8 พันล้านบาท เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยรวมสูง เพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีความสวยงามและความหลากหลาย โดยเฉพาะทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น รวมทั้งสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ตลอดจนอัธยาศัยไมตรีของคนไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556)

ในบรรดาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น พัทยาจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันของนักท่องเที่ยว มีความสวยงามทางด้านธรรมชาติ มีความพร้อมในเรื่องที่พัก อาหาร สาธารณูปโภค จากสภาพหมู่บ้านชายทะเลที่เงียบสงบได้ปรับเปลี่ยนกลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตากอากาศในเวลาต่อมา ปัจจุบันหมู่บ้านพัทยาก็ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อในระดับนานาชาติ เป็นที่รู้จักไปทั่วทุกมุมโลก

กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย นักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี และเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของการท่องเที่ยวในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวพัทยา เพื่อให้เกิดความประทับใจ และการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาต่างๆ ได้ตรงตามสถานการณ์ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในพัทยาจังหวัดชลบุรี

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยว ในพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

2.2 เพื่อศึกษาทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในพัทยาที่มีผลต่อความภักดีต่อพัทยาจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาที่มีผลต่อความภักดีต่อพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภักดีต่อพัทยากับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

3. สมมติฐาน

3.1 ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวจีนได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนาที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน

3.2 ทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ทะเล/หาดทราย เกาะในพัทยา ตลาดน้ำ 4 ภาค แหล่งท่องเที่ยวราตรีมีผลต่อความภักดีต่อพัทยาจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

3.3 กิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิง การช้อปปิ้ง การรับประทานอาหารมีผลต่อความภักดีต่อพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

3.4 ความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนมีผลต่อความภักดีต่อพัทยาจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

3.5 ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวพัทยา ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรมมีผลต่อความภักดีต่อพัทยาจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

3.6 ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวมีผลต่อความภักดีต่อพัทยาจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

3.7 ความภักดีต่อพัทยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพัทยาจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

4.1 ได้ทราบทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ความยั่งยืนของการท่องเที่ยว และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในพัทยาที่มีผลต่อความภักดีต่อพัทยาจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

4.2 ได้ทราบความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาที่มีผลต่อความภักดีต่อพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

4.3 ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความภักดีต่อพัทยากับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

4.4 ผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

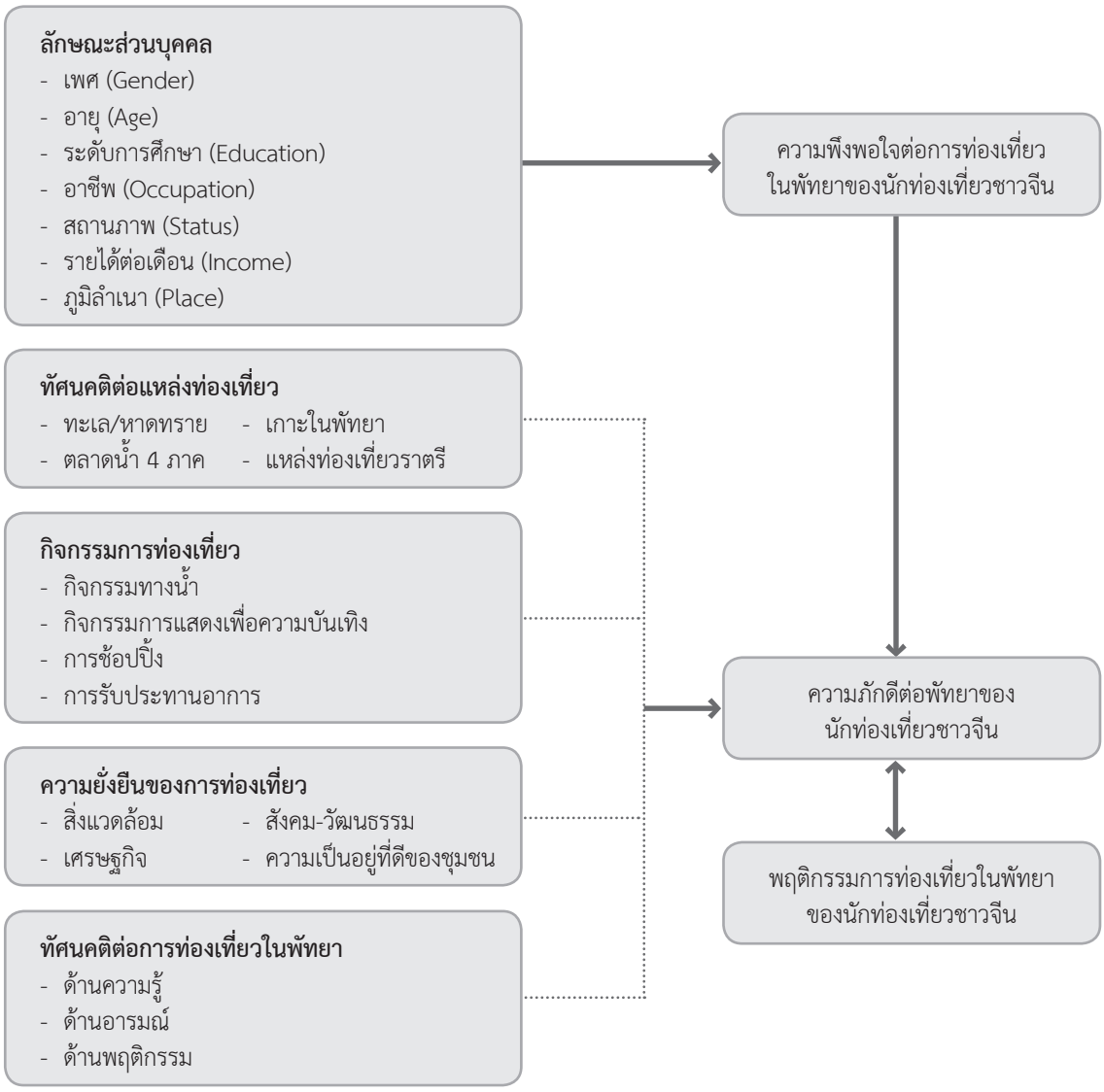

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรีช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

5.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรี เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรกรณีไม่ทราบประชากรที่แน่นอน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ ±5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 385 คน และได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีก 15 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 400 คน

5.1.3 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) และแจกนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาท่องเที่ยวในพัทยา จังหวัดชลบุรี เฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ (16 วัน) จะได้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 400 ชุด

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่พัฒนาและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ประกอบด้วย 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ภูมิลำเนา มีจำนวน 7 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิดมีหลายตัวเลือกให้ตอบ

ส่วนที่ 2 ทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านทะเล/หาดทรายในพัทยา ด้านเกาะในพัทยา/เกาะล้านในพัทยา ด้านตลาดน้ำ 4 ภาค ด้านแหล่งท่องเที่ยวยามราตรีใน Walking Street ของพัทยา มีจำนวนรวม 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Semantic Differential Scale มี 5 ระดับ ตั้งแต่ ไม่ดีอย่างยิ่ง จนถึง ดีมาก โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละระดับ เพื่อวัดระดับทัศนคติ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.98

ส่วนที่ 3 กิจกรรมท่องเที่ยวในพัทยา ประกอบด้วยกิจกรรมทางน้ำ กิจกรรม การแสดงเพื่อความบันเทิง การช้อปปิ้ง การรับประทานอาหาร มีจำนวนรวม 4 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Semantic Differential Scale มี 10 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุด จนถึง มากที่สุด โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละระดับ เพื่อวัดระดับความน่าสนใจ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.96

ส่วนที่ 4 ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน มีจำนวน 17 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Semantic Differential Scale มี 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งโดยกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละระดับ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.91

ส่วนที่ 5 ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในพัทยา ด้านความรู้ ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม มีจำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Semantic Differential Scale มี 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งโดยกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละระดับ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.97

ส่วนที่ 6 ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน มีจำนวน 4 ข้อลักษณะคำถามเป็นแบบ Semantic Differential Scale มี 5 ระดับตั้งแต่ไม่พึงพอใจอย่างมากจนถึงความพึงพอใจมากโดยกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละระดับ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.93

ส่วนที่ 7 ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน มีจำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Semantic Differential Scale มี 5 ระดับตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งโดยกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละระดับ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.95

ส่วนที่ 8 พฤติกรรมการท่องเที่ยวในพัทยาของนักท่องเที่ยวชวาจีนมีจำนวน 7 ข้อ แบ่งเป็นแบบ (1) สอบถามชนิดปลายเปิด ให้เติมคำในช่องว่างจำนวน 2 ข้อ (ข้อ 1 และ 2) (2) แบบสอบถามชนิดแบบปลายปิด มีหลายตัวเลือกให้ตอบ จำนวน 2 ข้อ (ข้อ 3 และ 4) (3) แบบสอบถามชนิดแบบปลายเปิด ให้เติมข้อความเกี่ยวกับข้อดี ปัญหา ข้อเสนอแนะในพัทยาจำนวน 3 ข้อ (ข้อ 5, 6 และ 7)

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติ 2 ประเภท ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test F-test แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis)

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

6.1.1 ทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวจีนในพัทยาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทัศนคติด้านทะเล/หาดทราย ภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวจีนมีทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยวเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ หาดทราย ภูมิทัศน์ น้ำทะเล พื้นที่สีเขียว และอากาศ ตามลำดับ ทัศนคติด้านเกาะในพัทยา/เกาะล้าน ของนักท่องเที่ยวชาวจีนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยจัดอันดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ อากาศ ทัศนียภาพ ทะเล/หาดทราย พื้นที่สีเขียว และการเดินทางไปเกาะ ตามลำดับ ทัศนคติด้านตลาดน้ำ 4 ภาค ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยจัดอันดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ ความคุ้มค่าของราคา รสชาติอาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้ และขนมไทย ตามลำดับ ทัศนคติด้านแหล่งท่องเที่ยวยามราตรีใน Walking Street ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยจัดอันดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ ภาพลักษณ์ของ Walking Street ความเป็นเอกลักษณ์ไทย โชว์ต่างๆ คุณค่าด้านจิตใจที่ได้รับ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ตามลำดับ

6.1.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวในพัทยา ความสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่าสามารถจัดลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ภาพรวมมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก (= 5.84, S.D = 1.53) โดยอันดับแรกคือ การรับประทานอาหารมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก (= 6.26, S.D =1.85) รองลงมา คือ กิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิงอยู่ในระดับมาก (= 5.94, S.D = 1.86) การช้อปปิ้งอยู่ในระดับมาก (= 5.85, S.D = 1.51) และกิจกรรมทางน้ำ มีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ (= 5.32, S.D = 2.30) ตามลำดับ

6.1.3 ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพัทยา นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพัทยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวมีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ พัทยามีสภาพภูมิทัศน์ที่เป็นพื้นที่สีเขียวร่มรื่น สวยงาม พัทยามีหาบเร่แผงลอยที่เป็นระเบียบ พัทยาสะอาดปราศจากขยะมูลฝอย พัทยามีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี พัทยามีทะเล/หาดทรายที่สะอาดปราศจากมลภาวะ และท่านเพลิดเพลินความงดงามของทัศนียภาพจากการท่องเที่ยวในพัทยา ตามลำดับ ความยั่งยืนด้านสังคม-วัฒนธรรมของการท่องเที่ยวในพัทยาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ มีจัดการแสดง ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย พัทยามีตลาดน้ำ 4 ภาค ที่แสดงให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของทั้ง 4 ภาค ของประเทศไทย และมีกิจกรรมที่จัดตามเทศกาลต่างๆ ซึ่งน่าสนใจ เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ ตรุษจีน ฯลฯ ตามลำดับ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวในพัทยามีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ พัทยามีชื่อเสียงโด่งดังว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว Sexy city ซึ่งทำรายได้กับพัทยาเป็นอย่างมาก การท่องเที่ยวราตรีเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ ให้กับพัทยา และการแสดงโชว์ต่างๆ เช่น ทิฟฟานี่ อัลคาซาร์ ฯลฯ เป็นการสร้างรายได้ให้กับพัทยา นักแสดงและผู้ประกอบการ การท่องเที่ยวพัทยาทำให้เกิดรายได้อันเกิดจากชอปปิ้ง ที่พัก/โรงแรม รีสอร์ท อาหารเครื่องดื่ม และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเรือ/กีฬาทางน้ำ ตามลำดับ ความยั่งยืนด้านแหล่งท่องเที่ยวยามราตรีใน Walking Street ในพัทยา จังหวัดชลบุรี ความยั่งยืนด้านความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนของการท่องเที่ยวในพัทยามีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ ชุมชนในพัทยามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเพราะมีรายได้จากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ชุมชนในพัทยามีความปลอดภัยมากขึ้นเนื่องจากต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้วย และผู้คนในพัทยามีสุขภาพที่ดี เนื่องจากมีอาหารทะเลที่อุดมสมบูรณ์ และมีรายได้ตามสมควร และชุมชนในพัทยามีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ตามลำดับ

6.1.4 ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในพัทยา นักท่องเที่ยวชาวจีนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความรู้เกี่ยวกับพัทยามีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ นักท่องเที่ยวได้ความรู้จากการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจากการท่องเที่ยวพัทยา รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เรื่องทะเล หาดทราย และสัตว์น้ำ และนักท่องเที่ยวพบว่าการท่องเที่ยวพัทยาเป็นอาหารสมอง ด้านอารมณ์ของการท่องเที่ยวในพัทยามีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การท่องเที่ยวพัทยากระตุ้นความรู้สึกที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวได้ รองลงมา คือ นักท่องเที่ยว

มีความรู้สึกที่ดี มีความผูกพันพัทยา และเกิดความรู้สึกประทับใจมาก ด้านพฤติกรรมของการท่องเที่ยวในพัทยามีภาพรวมความยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง คือ นักท่องเที่ยวมีกิจกรรมต่างๆ ขณะท่องเที่ยวพัทยา นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการบริโภคอาหารที่แปลกใหม่และมีรสชาติดีในพัทยา นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการช้อปปิ้งสินค้าในพัทยา และมีประสบการณ์ที่ดีในกิจกรรมการท่องเที่ยวในพัทยา

6.1.5 ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า ภาพรวมพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ มีการประเมินการรับรู้กับความคาดหวังที่ต่อการท่องเที่ยวในพัทยา มีการประเมินความพอใจโดยรวมที่มีที่ต่อการท่องเที่ยวในพัทยา มีการประเมินการท่องเที่ยวในพัทยาเมื่อเทียบกับที่อื่น และการท่องเที่ยวในพัทยามีความคุ้มค่าเงิน เวลา และความพยายาม

6.1.6 ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า ภาพรวมความภักดีอยู่ในระดับมาก คือ นักท่องเที่ยวจะมาท่องเที่ยวในพัทยาอีกเมื่อมีโอกาส พวกเขาจะเสนอแนะสิ่งต่างๆ ในพัทยาให้กับบุคคลที่ต้องการท่องเที่ยว และพวกเขาวางแผนที่จะมาท่องเที่ยวในพัทยาอีกในอนาคต การท่องเที่ยวครั้งต่อไปมีแนวโน้มที่จะมาท่องเที่ยวที่พัทยาอีก พวกเขาจะบอกเรื่องราวที่ดีเกี่ยวกับพัทยาให้กับบุคคลอื่น และจะแนะนำพัทยาให้กับเพื่อน/คนรู้จัก

6.2 การทดสอบสมมติฐาน

6.2.1 นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาไม่แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

6.2.2 จากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า ตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ แหล่งท่องเที่ยวราตรี (N1) ตลาดน้ำสี่ภาค (N2) ทะเล/หาดทราย (N3) โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกกับตัวแปรเกณฑ์ คือ เมื่อค่าของตัวแปรพยากรณ์เพิ่มขึ้น ค่าระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์เท่ากับ .677 และ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเท่ากับ .458 ซึ่งสามารถพยากรณ์ระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 45.80 แสดงว่ายังมีตัวแปรเกณฑ์ในด้านอื่นๆ อีกร้อยละ 54.20 ที่มีผลต่อความภักดี และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ .445

6.2.3 จากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่าตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ กิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิง (S1) การรับประทานอาหาร (S2) กิจกรรมทางน้ำ (S3) โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกกับตัวแปรเกณฑ์ คือ เมื่อค่าของตัวแปรพยากรณ์เพิ่มขึ้น ค่าระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์เท่ากับ .594 และค่าสัมประสิทธ์การตัดสินใจเท่ากับ .353 ซึ่งสามารถพยากรณ์ระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 35.30 แสดงว่ายังมีตัวแปรเกณฑ์ในด้านอื่นๆ อีก ร้อยละ 64.70 ที่มีผลต่อความภักดี และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ .486

6.2.4 จากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า มีตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน (T1) ด้านด้านสิ่งแวดล้อม (T2) โดยตัวแปรทั้ง 2 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกกับตัวแปรเกณฑ์ คือ เมื่อค่าของตัวแปรพยากรณ์เพิ่มขึ้น ค่าระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์เท่ากับ .659 และค่าสัมประสิทธ์การตัดสินใจเท่ากับ .435 ซึ่งสามารถพยากรณ์ระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 43.50 แสดงว่ายังมีตัวแปรเกณฑ์ในด้านอื่นๆ อีก ร้อยละ 56.50 ที่มีผลต่อความภักดี และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ .454

6.2.5 จากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า มีตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านพฤติกรรม (W1) และด้านอารมณ์ (W2) โดยตัวแปรทั้ง 2 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกกับตัวแปรเกณฑ์ คือ เมื่อค่าของตัวแปรพยากรณ์เพิ่มขึ้น ค่าระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวจีนจะเพิ่มขึ้นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์เท่ากับ .720 และค่าสัมประสิทธ์การตัดสินใจเท่ากับ .519 ซึ่งสามารถพยากรณ์

ระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวจีน ได้ร้อยละ 51.90 แสดงว่ายังมีตัวแปรเกณฑ์ในด้านอื่นๆ อีกร้อยละ 48.10 ที่มีผลต่อความภักดี และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ .419

6.2.6 จากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า มีตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ความคุ้มค่า (F1) ความคาดหวัง (F2) ความพอใจโดยรวม (F3) และการเปรียบเทียบกับที่อื่น (F4) โดยตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกกับตัวแปรเกณฑ์ คือ เมื่อค่าของตัวแปรพยากรณ์เพิ่มขึ้น ค่าระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวจีนจะเพิ่มขึ้นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์เท่ากับ .832 และค่าสัมประสิทธ์การตัดสินใจเท่ากับ .692 ซึ่งสามารถพยากรณ์ระดับความภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวจีน ได้ร้อยละ 69.20 แสดงว่ายังมีตัวแปรในด้านอื่นๆ อีก ร้อยละ 30.80 ที่มีผลต่อความภักดี และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ .336

6.2.7 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ความภักดีต่อพัทยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน เฉพาะกิจกรรมที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาพัทยา และสินค้าและบริการนั้น ($r = .180$, $p = .000$) ($r = .174$, $p = .000$) ก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน

7. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนในพัทยามีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

7.1 นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาแตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในปักกิ่งมีความพึงพอใจมากที่สุด เนื่องจากปักกิ่งเป็นเมืองขนาดใหญ่ประชาชนมีรายได้ที่มาก สามารถมีกำลังในการซื้อที่มากทำให้สัมผัสกับสินค้าและบริการที่ดี ทำให้เกิดความประทับใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช วรรณี (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลบางแสน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อทะเลบางแสนแตกต่างกัน

7.2 ตัวแปรทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน คือ แหล่งท่องเที่ยวราตรี ตลาดน้ำสี่ภาค และทะเล/หาดทราย เนื่องจากพัทยามีชื่อเสียงในด้านแหล่งท่องเที่ยวราตรี ทะเล/หาดทราย และตลาดน้ำ 4 ภาค จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวราตรี (N1) ตลาดน้ำสี่ภาค และทะเล/หาดทราย มีผลต่อความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวรรณ นาคปฐม (2556) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวบางแสนของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวราตรี ตลาดน้ำ 4 ภาค และทะเล/หาดทราย ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบางแสน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.3 ตัวแปรกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า มีตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ กิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิง การรับประทานอาหาร และกิจกรรมทางน้ำ เนื่องจากพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมมากมายทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับมีอาหารที่หลากหลายมีความสดสะอาด จึงทำให้กิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิง การรับประทานอาหาร และกิจกรรมทางน้ำ มีผลต่อความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ อรัญรัตน์ (2557) ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า กิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิง การรับประทานอาหาร กิจกรรมทางน้ำ ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะเสม็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.4 ตัวแปรความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพัทยาที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า มีตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน และด้านสังคม-วัฒนธรรม เนื่องจากชุมชนมีความอยู่ดีกินดี มีวัฒนธรรมที่ดีทำให้บ้านเรือน ชุมชนมีความน่าอยู่น่าท่องเที่ยว จึงทำให้ด้านความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน และด้านสังคม-วัฒนธรรมมีผลต่อความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมัคร ถะเกิงสุข (2556) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทาง

การจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล เกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ด้านความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน ด้านสังคม-วัฒนธรรม ส่งผลต่อความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ด ของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.5 ตัวแปรทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในพัทยาที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า มีตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านพฤติกรรม และด้านอารมณ์ เนื่องจากความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นความรู้สึก จึงมีความเกี่ยวพันกับด้านพฤติกรรมและอารมณ์ของนักท่องเที่ยวชาวจีน จึงทำให้ส่งผลต่อความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดารุเรศ กาศโอสถ (2557) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ด้านพฤติกรรมและอารมณ์ส่งผลต่อความภักดีต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.6 ตัวแปรความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพัทยาที่สามารถพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า มีตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ค่าเฉลี่ยความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ยความคาดหวัง ค่าเฉลี่ยความพอใจโดยรวม และค่าเฉลี่ยการเปรียบเทียบกับที่อื่น เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวจ่ายในแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวมีการคำนวณ ว่ามีความสอดคล้องกับความคาดหวังและพึงพอใจที่ได้รับกลับมาหรือไม่ จึงทำให้ค่าเฉลี่ยความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ยความคาดหวัง ค่าเฉลี่ยความพอใจโดยรวมและค่าเฉลี่ยการเปรียบเทียบกับที่อื่นมีผลต่อความภักดีต่อพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาถฤดี มณีเนตร (2557) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ กลับมาเที่ยวเกาะสมุยซ้ำอีก ผลการศึกษา พบว่า ความคุ้มค่า ความคาดหวัง ความพอใจโดยรวม และการเปรียบเทียบกับที่อื่นมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ กลับมาเที่ยวเกาะสมุยซ้ำอีก

7.7 ความภักดีต่อพัทยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีนเฉพาะกิจกรรมที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาพัทยา สินค้าและบริการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางตรงข้ามกัน เนื่องจากกิจกรรมที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาพัทยา สินค้าและบริการ สถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ก็ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเช่นเดียวกันนี้ จึงทำให้ตัวแปรนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมพันธ์ สาริมาน (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการในเขตอุทยานแห่งชาติ น้ำตกพลิ้ว จังหวัดจันทบุรี พบว่า ความภักดีต่ออุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้วของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางตรงข้ามกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

8.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาปักกิ่ง มีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวพัทยามากที่สุด ดังนั้นการท่องเที่ยวควรมุ่งเป้าหมายกับนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาปักกิ่งเป็นกลุ่มแรก และภูมิลำเนาอื่นๆ เป็นเป้าหมายรองลงมา

8.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวราตรีตลาดน้ำ 4 ภาค ทะเล/หาดทรายส่งผลต่อความภักดีดังนั้นจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวราตรีมีความปลอดภัย มีภาพลักษณ์ที่ดี และนำสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของสี่ภาคมาจำหน่ายและแสดงในตลาดน้ำ 4 ภาค และรักษาความสะอาดของทะเลและหาดทรายให้สวยงามต่อไป

8.1.3 จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิง การรับประทานอาหาร กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความภักดี ดังนั้นกิจกรรมที่ทำการแสดงควรมีความสวยงามและมีวัฒนธรรมที่สวยงาม รักษาคุณค่าทางโภชนาการของอาหารความสดและความอร่อยให้คงที่ และจัดกิจกรรมทางน้ำที่ตื่นเต้น น่าสนใจ และมีความปลอดภัย

8.1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน สิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความภักดี ดังนั้นควรสนับสนุนการอยู่ดีกินดีให้กับคนในชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัยและสวยงาม

8.1.5 จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรม และอารมณ์ส่งผลต่อความภักดี ดังนั้นจึงควรสร้างเสริมกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยว อาหาร และชุมชน ตลอดจนการกระตุ้นให้เกิดความอยากมาท่องเที่ยวซ้ำ และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

8.1.6 จากผลการวิจัยพบว่า ความคุ้มค่า ความคาดหวัง ความพอใจโดยรวม และการเปรียบเทียบกับที่อื่นส่งผลต่อความภักดี ดังนั้นกิจกรรม บริการ หรือสินค้า ที่แสดงและจำหน่าย ควรมีความเหมาะสมด้านราคา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความพึงพอใจในการเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวในสถานที่อื่นๆ

8.1.7 จากการวิจัยจำนวนการซื้อสินค้า/บริการช็อปปิ้ง/บริโภคในพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่ากิจกรรมด้านอาหารได้รับความนิยมมากที่สุด ดังนั้นควรมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารให้ได้มาตรฐานเพื่อสร้างความไว้วางใจกับนักท่องเที่ยว

8.1.8 ธรรมชาติที่สวยงามควรได้รับการบำรุง รักษาไว้เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

8.1.9 ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่พูดภาษาอังกฤษและภาษาจีนกลางเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่หรือแหล่งท่องเที่ยวรอง รวมถึงเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงที่เชื่อมโยงกับสินค้าการเกษตร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก โอท็อป สินค้าเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดชลบุรี

8.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพของการท่องเที่ยวในพัทยา ในประเด็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต ระยะสั้น และระยะยาว

8.2.3 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวพัทยา จังหวัดชลบุรี

9. เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2556). **การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2556.** กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). **การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิตติ อรัญรัตน์. (2557). **การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะเสม็ดจังหวัดระยองของนักท่องเที่ยวชาวไทย.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจสาหรับผู้บริหาร วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดารุเรศ กาศโอสถ. (2557). **งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับความรู้และทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อมหาวิทยาลัยรังสิต.** ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

นาถฤดี มณีเนตร. (2557). **การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานบริการ ที่พักแรมแบบประหยัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.

นงนุช วรรณี. (2556). **การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวไทยที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งบางแสน.** ปัญหาพิเศษรัฐประศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภัทรวรรณ นาคปฐม. (2556). **การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวบางแสนของนักท่องเที่ยวชาวไทย.** วิทยานิพนธ์

สมัคร ถะเกิงสุข. (2556). **สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเกาะเสม็ดตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง.** ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสริมพันธ์ สาริมาน. (2554). **การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจสาหรับผู้บริหาร วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

องค์การการท่องเที่ยวโลก. (2555). **รูปแบบการท่องเที่ยวขององค์การท่องเที่ยวโลก.** [Online]. Available: http://www.oknation.net/blog/print.php?id=125290 [2557, พฤษภาคม 10].

Computer Multimedia Lessons based on the WebQuest Learning Approach for Grade 8 Bhutanese History Students

Yonten Jamtsho [1]
Maneepen Apibalsri [2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบทเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องสงครามโลกครั้งที่ 2 ของนักเรียนที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์สื่อประสมตามแนวคิดวิธีการเรียนแบบแสวงรู้ และการเรียนแบบปกติ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางทางการเรียนบทเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในกลุ่มทดลองก่อนการ เรียนและหลังการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สื่อประสมตามแนวคิดวิธีการเรียนแบบแสวงรู้ 3) พรรณนาความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มทดลองที่มีต่อการเรียนบทเรียนสื่อประสมตามแนวคิดวิธีการเรียนแบบแสวงรู้ ประชากรในการศึกษาได้แก่ นักเรียนภูฐานเกรด 8 จำพวก 285 คน ในโรงเรียนในเขตการปกครอง Lhuntse กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนภูฐานเกรด 8 ซึ่งเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งหมด 60 คน ในโรงเรียนหนึ่งของเขตการปกครอง Lhuntse โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม และแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวนกลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ บทเรียนสื่อประสมตามแนวคิดวิธีการเรียนแบบแสวงรู้ อนุทินสะท้อนความคิดของนักเรียนและอนุทินสะท้อนความคิดของครู วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที (t) สำหรับ กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ทฤษฎีฐานรากของ Strauss และ Corbin (1988) โดยการเปิดรหัส การจัดกลุ่มข้อมูล และการเลือกข้อมูล จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่าเมื่อเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนสอบหลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p < 0.025$) แสดงให้เห็นว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.00 ($p<0025$) แสดงให้เห็นว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์สื่อประสมตามแนวคิดวิธีการเรียนแบบแสวงรู้ได้พัฒนาผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าบทเรียนสื่อประสมตามแนวคิดวิธีการเรียนแบบแสวงรู้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์เรื่องสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ดีขึ้นทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียน

คำสำคัญ : บทเรียนสื่อประสมตามแนวคิดวิธีการเรียนแบบแสวงรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนภูฐานเกรด 8 ซึ่งเรียนวิชาประวัติศาสตร์

[1] Graduate student, Curriculum and Instructions, Rangsit University
[2] Lecturer of Master program, Curriculum and Instructions, Rangsit University

Abstract

The purposes of this mixed method study were: 1) to compare the learning achievement of the students in the experimental group who used computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach with those in the control group who used the traditional strategy in studying history content on the Second World war, 2) to compare the learning achievements of the students in the experimental group before and after studying the history content on the Second World War by the use of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach, and 3) to describe the opinions of the students in the experimental group towards the use of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach in studying history content on the Second World War. The population of this study was 285 Grade 8 Bhutanese students from 6 schools in the Lhuntse District. All 60 Grade 8 students who were studying history in the 2nd semester of the Academic Year 2015 in one of the schools were selected as participants in the study by the cluster random sampling method to form the experimental and control groups. Both groups consisted of 30 students each. The instruments used were lesson plans; computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach; the pretest and posttest; and students' and teacher's reflective journals. The statistics employed for data analysis were mean ($\overline{X}$) , standard deviation (SD) and independent t-test. The qualitative data were analyzed using the grounded theory proposed by Strauss and Corbin's (1998). The coding process included 3 levels of analyses: open, axial and selective coding. In terms of quantitative data analysis, the result analysis found that there was a statistically significant difference of 0.01 ($p<0.025$) between the experimental and control groups' learning achievement in the posttest. It showed that the participants in the experimental group have reached higher learning achievement compared to those participants in the control group. The learning achievement of the students in the experimental group was higher in the posttest than the pretest with the significance level of 0.00 ($p<0025$). It showed that the computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach improved the students' learning achievement. In terms of qualitative data analysis, the computer multimedia lessons based on WebQuest learning approach assisted students in gaining extra information. Videos and pictures helped them to better understand the history content of the Second World War, fostered interaction and cooperative learning, encouraged the participants' independent learning and made the lesson interesting and enjoyable.

Keywords : Computer multimedia lessons based on WebQuest learning approach, Grade 8 Bhutanese history students, Learning achievement

1. Introduction

History is an important subject. Without a strong foundation of social studies education, the ability of the citizens to participate and contribute to their culture and society declines (Stearns, 2008) and is considered an important subject in the national curriculum of Bhutan. It is one of the mandatory subjects that the students study (DCRD, 2014). However, it is one of those subjects on the school curriculum that has consistently suffered from the negative perception that it is boring. To curve this problem, there has been a shift in teaching pedagogy worldwide from a teacher-centered method to a more student-centered method. One such method is an integration of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach in history lessons. Multimedia lessons, according to Hall and Baumgartner (1991) are more appealing over traditional, lecture-based learning methods. WebQuest is one of the most widely researched approach in many subjects including social studies and history. It is an Internet-based technology application in which groups of students follow a specific set of steps toward the completion of a final project on a specific subject or multi-disciplinary subject (Dodge, 1995), Yuen (2010) investigated if WebQuest activities supported the improvement of information literacy and the result indicated significant treatment effect on the overall achievement of the target learning outcomes for information literacy. Oliver's study in 2010 which investigated the effect and value of a WebQuest activity on weather in science in a 5th grade classroom found that WebQuest did increase content knowledge. A Study conducted on WebQuest as a collaborative strategy to teach content and language to find out its effect by Torres (2007) found that the use of WebQuest has the ability to promote collaboration and cooperation among students. This interaction fosters responsible and independent learning. Research on WebQuest has shown various effects in increasing students' motivation, encouraging cooperative learning, developing thinking skills and inspiring students to explore new ideas and ways to present this idea. Since research on WebQuest is scanty in Bhutan, conducting the study on the use of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach to find out its effectiveness in history lessons in Bhutan was necessary.

2. Research Objectives

2.1 To compare the learning achievement of the students in the experimental group who used computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach with those in the control group who used the traditional strategy in studying history content on the Second World War.

2.2 To compare the learning achievements of the students in the experimental group before and after studying the history content on the Second World War by the use of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach.

2.3 To describe the opinions of the students in the experimental group towards the use of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach in studying history content on the Second World War.

3. Research Questions

3.1 Was the learning achievement of the students who studied computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach significantly higher than those who studied by a traditional approach?

3.2 Was the learning achievement in history content on the Second World War of the students in the experimental group after the study of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach significantly higher than before?

3.3 What were the opinions of the students in the experimental group towards the use of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach in studying history content on the Second World War?

4. Research hypotheses

The following hypotheses were for the research questions 1 and 2.

H1: The learning achievement of the students who used computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach in studying history content on the Second World War would be higher than those who used a traditional approach.

H2: The learning achievement in history content on the Second World War of the students in the experimental group after the use of computer multimedia lessons based the WebQuest learning approach would be significantly higher than before.

5. Literature review

5.1 WebQuest and its components

A WebQuest is an inquiry-oriented lesson format in which most or all of the information that learners work with comes from the web (Dodge, 2007). It is an inquiry-oriented lesson format or activity in which learners are given a task that involves them in interacting with information (textual or non-textual) on the World Wide Web. A WebQuest has its own required components. Dodge (2004), the founder of WebQuest presented 6 essential components comprising of: 1) introduction, 2) task, 3) process, 4) resources, 5) evaluation, and 6) conclusion.

Introduction sets stage for the activity. It catches the readers' attention to draw them into the quest. It also provides background information of the whole WebQuest. Task states what the students will be required to do. It provides details on what products will be expected and the tools that are to be used to produce them. It is the most important component of all. Process and resources is a description of the steps learners should go through in accomplishing the tasks, with links embedded in each step. It is a list of the resources that students will need to complete the task. Evaluation displays a rubric to measure the product as objectively as possible. The standards should be fair, clear, consistent, and specific to the task. The final one is conclusion. It summarizes the experience of doing the WebQuest task and allows reflection about the process and add higher level questions that can be researched at a later time. All these components are important in making up concrete WebQuest lessons. However, of all the components or otherwise called its attributes, designing a task is the supremely important part in a WebQuest lesson. It is the main part of the WebQuest and is the most challenging and creative aspect of designing a WebQuest. Since task is a description of what the learner will produce by the end of the exercise, it should be doable and appealing, and must provoke learners' thinking that must be beyond the basic understanding.

5.2 Learning Theories

Learning is a lifelong process of transforming information and experience into knowledge, skills, behavior and attitudes, (Cobb, 2009). There are three main philosophical frameworks in this study which support computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach: constructivism, cooperative learning, and inquiry-based learning.

Constructivism is based on a theory that learning occurs as learners are actively involved in a process of meaning and knowledge construction. In constructivism, the key principle is that an individual learner must actively construct knowledge and skills (Bruner, 1990). Cooperative learning is a teaching arrangement that refers to small, heterogeneous groups of students working together to achieve a common goal (Kagan, 1994). Cooperative learning enhances social interaction, which is

essential to meet the needs of students. Within the framework of cooperative learning groups, students learn how to interact with their peers and increase involvement with the school community (Slavin, Karweit, & Madden, 1989).

Inquiry-based learning is a technique that encourages students to discover or construct information instead of the teacher directly revealing the information (Huziak-Clark,T., et al., 2007). Inquiry-based learning utilizes the student's prior knowledge as a building block in integrating new understandings with prior learning (Lemlech, 1998). It is a teaching-learning strategy which simultaneously develops higher order thinking skills; disciplinary knowledge bases and practical skills by placing students in the active roles of practitioners confronted with a situation which reflects the real world. Since WebQuest lessons are supported by the theories of constructivism, cooperative learning, and inquiry-based learning, it has positive effects on the students' learning.

5.3 Related research

Research on WebQuest has shown that WebQuest lessons increased the learning achievement of the participants. Yuen (2010) investigated if WebQuest activities supported the improvement of information literacy and the result indicated significant treatment effect on the overall achievement of the target learning outcomes for information literacy. WebQuest increased content knowledge in Grade 5 students in the study conducted by Oliver (2010). Prapinwong (2008) explored the teacher's and students' use of WebQuest in an English as a Foreign Language (EFL) context in Thailand. The result of the study showed that the learners made a statistically significant gain in the vocabulary tests and that the type of tasks influenced different learning outcomes.

Halat's (2013) study found that the WebQuest had positive effects on the motivation of the primary school students to learn and they liked this new teaching and learning technique. A study with 105 Grade 6 social studies students by Good in (2012) found that the counter-productive behaviors that were evident with traditional pedagogy appeared to diminish when technology was used. The researcher concluded that technology markedly increased motivation and engagement of students, thus, increasing their academic achievement. The students who received the WebQuest-based program made considerable improvement in their reading (Tuan, 2011).

Moreover, Gowen's (2010) research examined the problem of whether WebQuest, an inquiry-based teaching strategy where much of the information is found online, is a beneficial way to integrate technology into the curriculum for all learners. The study found that WebQuest was useful for instructions for gifted and average students, but was not useful for at-risk learners, who have learning needs. Zheng (2008) investigated the implications for online teaching and learning. It was found that by using WebQuest, students gained exposure to constructive problem solving, social interaction, and scaffolding.

Torres' (2007) study indicated that the use of WebQuest has the ability to promote collaboration and cooperation among students while using the target language. This interaction in turn fosters responsible and independent learning. It can be concluded that WebQuest lessons had a positive effect on learners. Koslowsky's (2006) research to investigate the learning impacts of WebQuest on middle school students showed that participants responded positively to WebQuest, WebQuest fostered productive peer interaction, and WebQuest motivated students to learn.

WebQuest is one of numerous ways to integrate technology in teaching and learning. Technology is flourishing rapidly and teachers can improve classroom education by implementing

different teaching methods that make their classes interesting and beneficial. WebQuest has been studied in terms of its effectiveness in various areas as discussed above, and the findings say that WebQuest did help increase participants' academic achievement. The findings also revealed that WebQuest fostered cooperative learning, inquiry-based learning and thus, supports constructivist theory of learning.

6. Research methodology

This study is a mixed method study. It was a two-group pretest-posttest design. In terms of the quantitative approach, the pretest and posttest were administered to the participants in both the experimental and control groups. In terms of the qualitative approach, the participants in the experimental group were asked to write reflective journals in the 2nd, 4th and the 6th weeks while the researcher maintained weekly journals.

6.1 Population and sample

The study was carried out in the Lhuntse District, which is one of the 6 eastern districts in Bhutan. There were 6 lower secondary schools in the district with 285 Grade 8 students studying history in the 2nd semester of the Academic Year 2015. Every class comprised students with mixed ability. All 60 Grade 8 students in one of the lower secondary schools were selected as the participants in the experimental and the control group by the cluster random sampling method. Both groups consisted of 30 students each.

6.2 Research instruments

Both quantitative and qualitative approaches were used in this study. The quantitative approach was used to collect data to answer research questions 1 and 2. The instruments used were computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach, lesson plans, and pretest and posttest. The qualitative approach was used to answer research question 3. The instruments used were the students' reflective journals and the teacher's journal.

6.3 Research procedures

The research was conducted by following the procedures mentioned below.

Phase I: Preparation of the instruments

Forty test items were developed to be used as the pretest and posttest to measure the participants' knowledge in history contents in the chapter titled "The Second World War." Six lesson plans on computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach were prepared to be used for the experimental group. The test items and lesson plans were validated by 3 experts. One was an expert in history content, another in testing, and the other was in technology. Item Objective Congruence (IOC) was used to validate the test items while a questionnaire based on a 1-5 Likert scale was used to validate the lesson plans and the other questionnaire which was also based on a 1-5 Likert scale was used to validate WebQuest. The test items were revised according to the comments and suggestions of the 3 experts. Then, the revised items were tried out with 30 Grade 8 students, who had studied the contents on the Second World War in the 1st semester before, in one of the schools in the Lhuntse District, Bhutan. The trial aimed to find the item difficulty level (p) and the discrimination power (r) of the test items including the reliability of the test. The analysis was done by using the Test Analysis Program (TAP). The items with the difficulty level $p > 0.80$ or $p < 0.20$ and the discrimination power $r > 1.0$ or $r < 0.20$ were revised. Twenty-five test items were selected to be used.

Phase II. Experiment

The 25 test items on the contents of the Second World War were administered to the participants in both the experimental and the control groups before the experiment. After the pretest, the participants in both groups studied for 6 weeks of 120 minutes per week. The

participants in the experimental group studied through computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach while the participants in the control group studied by using a traditional approach. During the 6-week of study, the participants in the experimental group were asked to write 3 reflective journals to reflect on the lessons. They wrote the journals in the 2nd, 4th, and the 6th weeks of the experimental study regarding the learning of the lessons. Similarly, the researcher maintained journals, but it was done after every lesson. Keeping teacher journals aimed to investigate and observe how the participants learned using the computer-multimedia lessons based on the WebQuest learning approach. After the 6- week study of study, the posttest, which was the same test as the pretest, was administered to the participants in both the experimental and the control groups to investigate the effects of the treatment.

6.4 Data Analysis

The statistics employed for the quantitative data analysis were mean ($\bar{X}$), standard deviation (SD) and independent t-tests. The qualitative data collected from the students' and teacher's journals were analyzed by using the grounded theory proposed by Strauss and Corbin (1998). The coding process included 3 levels of analyses: open, axial and selective coding. In terms of open coding, data obtained from the journals were systematically organized. When the data were identified and categorized, axial coding was used. Selective coding was used to categorize data and interpret into core themes.

7. Results

A comparison of the pretest and posttest scores of the experimental and the control groups.

7.1 A comparison of the pretest and the posttest scores of the experimental and control groups are presented in the table shown below.

Table 1 Means, Standard Deviations, t-value, and p-value of pretest and posttest scores for Grade 8 Bhutanese students in the experimental and control groups

Test	Group	N	Mean ($\bar{X}$)	SD	t-Value	p-Value
Pre-test	Experimental	30	11.43	2.402	0.085	0.09
	Control	30	11.50	3.650		
Post-test	Experimental	30	18.73	2.434	3.615	0.010
	Control	30	15.90	3.537		

Table 1 shows the comparison of the pretest and the posttest scores of the experimental and the control groups. The pretest mean scores of the experimental and the control groups were 11.43 and 11.50, respectively. The significance value 0.090 ($p>0.025$) and the t-value 0.085 showed that there was no statistically significant difference in their ability in the pretest. However, the result showed that there was a statistically significant difference in the posttest of the experimental group with the mean score of 18.73. The mean score of the control group was 15.90. The significance value 0.010 ($P<0.025$) and the t-value 0.010 indicated that there was a statistically significant difference between the posttest mean of the experimental group when compared to the posttest mean of the control group. It was found that the participants in the experimental group have reached a higher achievement level compared to those participants in the contro

group after using computer multi-media lessons based on the WebQuest learning approach.

7.2 A comparison of the Pretest and Posttest scores for students in the experimental group

The comparison of the pretest and the posttest scores of the participants in the experimental group are presented in the table shown below.

Table 2 Means, Standard Deviations, t-value, and p-value for pretest and posttest scores of the experimental group

Test	N	Mean ($\bar{X}$)	SD	t-Value	p-Value
Pre-test	30	11.43	2.402	13.610	0.00
Post-test	30	18.73	2.434		

Table 2 shows that the pretest mean score of the experimental group was 11.43. However, the posttest mean score of the experimental group increased to 18.73 after the use of computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach. There was an increase in the posttest mean by 7.3. The significance value 0.00 ($P<0.025$) and the t-value of 13.610 clearly indicated that the posttest mean was significantly higher than that of the pretest mean.

7.3 Analysis of students' and teacher's reflective journals

7.3.1 Analysis of the students' journals

To answer research question 3, data were collected from the participants' reflective journals and teacher's journals. The content of the reflective journals was categorized by coding based on the grounded theory proposed by Strauss and Corbin (1998). The coding process included 3 levels of analyses: open, axial and selective coding. In terms of open coding, data obtained from the journals were systematically organized. When the data were identified and categorized, axial coding was used. Selective coding was used to categorize data and interpreted into core themes: 1) gain extra information, 2) better understanding of the content by videos and pictures, 3) interaction and cooperative learning, 4) encourage independent learning, and 5) interesting and enjoyable lessons.

1. Gain extra information

The reflective journal entries revealed that the participants gained extra information which was not in their textbooks. It helped them increase their content knowledge.

"Today we learnt about an overview and the causes of the Second World War. WebQuest helped us gain new knowledge. We found more information which is not in the text book. We Studied British policy of appeasement which is not given in our textbook." (GEIJ-S23)

It was evident that the participants gained extra information which was not in their textbooks.

2. Better understanding of the content by videos and pictures

It was found that the participants were taught a lot and understood the content better by watching video clips and pictures associated to the Second World War.

"Presence of videos and pictures in Computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach made us understand the content better. We watched a short movie on the League of Nations and it helped us understand the text better." (UVPJ-S6)

Many participants reported that the video clips and pictures encouraged group discussion which led to better understanding of the content.

"Each person brings in new idea on a particular topic. We discussed on the videos and images and understand well." (UVPJ-S27)

Hence, it can be concluded that the presence of videos and pictures in the computer-multimedia lessons related to the Second World War helped the participants understand the content better. The participants learnt better with the help of videos and pictures.

3. Interaction and Cooperative Learning

The participants mentioned in their journals that the computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach kept them engaged throughout the session and that fostered cooperation among them. Participants also said that they had a lot of interaction and had to cooperate with each other while studying the lessons.

"History classes are usually passive, but this time I got an opportunity to move around, talk and discuss with my friends. Cooperation was required while studying Computer-multimedia lessons with friends." (ICLJ-S10)

"Cooperation and sharing is the good part of Computer multimedia lessons based on WebQuest learning approach. We talked to each other to discuss on how Hitler refused to pay the war reparations and learnt more." (ICLJ-S18)

Therefore, it can be concluded that computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach fostered cooperative learning and interaction among participants and learnt more.

4. Encourage Independent Learning

The participants mentioned that they were able to think and pursue their own studies freely, without any support from a teacher at school.

"We don't have to depend upon our teacher. We can study on our own from the WebQuest. We become more responsible while working independently." (EILJ-S3)

"We don't have to wait for our teachers to explain, we can learn ourselves with the help of our friends from the WebQuest." (EILJ-S1)

It was mentioned in their journals that they did not have to wait for the teachers to explain and that they could learn from the WebQuest with friends. As a result, it can be concluded that the lessons encouraged independent learning. Thus, the participants became more responsible and helped themselves advance in their learning.

5. Interesting and enjoyable lessons

The presence of video clips and pictures in the lessons helped the participants enjoy the lessons. It was also mentioned in their journals that they were not feeling sleepy as they did in their usual history class.

"History is an important subject. Studying history from WebQuest is interesting. We don't feel sleepy while working with WebQuest coz there is something new for us in it." (IELJ-S27)

Likewise, some of the participants said that they found the computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach interesting and that they did not feel bored.

"It was my first time experience to learn through WebQuest and I found it interesting. Sitting in the same classroom makes us feel bored." (IELJ-S28)

The lessons were enjoyable and interesting. The presence of videos and pictures of war events aided in making the lessons enjoyable. The lessons were lively and kept the participants alert throughout.

Based on the analysis of participants' reflective journals, it was found that computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach assisted participants in improving their learning achievement on the Second World War. Thus, studying from computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach not only provided information on the topic, but also

provided with the experience and opportunity to work cooperatively towards their common goal.

7.3.2 Analysis of the Teacher's Journals

The content of the teacher's reflective journals was categorized and put into themes. Two major themes emerged from the teacher's journal entries. 1) Interaction and cooperative learning, and 2) interesting and enjoyable lessons. Both themes were similar to 2 of 5 themes found in the analysis of the students' journals.

1. Interaction and cooperative learning

From the teacher's journal entries, it was found that the computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach encouraged interaction and cooperation amongst the participants. They shared their ideas, provided points of view, got positive feedback and reached a common consensus.

"A lot of interaction was taking place amongst the participants. Even the quietest ones were noticed interacting with their group members and were actively taking part in the discussion. A lot of points, in fact of various perceptions were brought into for group discussion." (ICL-T25/8/15)

Moreover, it was also found that the participants shared equal responsibility in their groups in bringing in points for discussion which helped them interact and cooperate with each other.

"I could see participants discussing and bringing in suggestions on how to make their work easier and comprehensive. Everyone shared equal responsibility in completing their task and encouraged each other to work cooperatively. Cooperation minimized the misuse of time by the participants." (ICL-T7/9/15)

Computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach encouraged cooperative learning and interactive learning amongst the participants by sharing ideas. Everyone had an opportunity to provide points of view, giving and getting positive feedback from peers.

2. Interesting and enjoyable lessons

From the teacher's journal entries, it was found that the participants enjoyed computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach. It was evident that the lessons were a good experience for the participants.

"The presence of pictures of various war equipment, leaders who were involved in the war, and short videos on "The Second World War" in the Computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach made the participants interested in the lesson. Participants enjoyed studying with the help of pictures and videos more than just reading from the text." (IEL-T1/9/15)

"Participants were enjoying summarizing the causes of the Second World War. Everyone was found participating with enthusiasm. They were also found making connections between the content in the Computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach with that of the content in their text." (IEL-T21/8/15)

Thus, it was found that the participants enjoyed studying the lessons. The participants were actively participating with interest while working on their task. Moreover, they watched video clips with concentration which helped them understand the Second World War better. It is an important tool that encourages participants to interact and work cooperatively with their peers. The inclusion of videos and images made the WebQuest lesson attractive and different, and was a change for the participants from the traditional approach.

8. Discussions

The first purpose of the study was to compare the learning achievement of the students who studied computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach and the traditional approach. It was found that the participants in the experimental group performed

better compared to the control group. The computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach improved the learning achievement of the students in the experimental group. Moreover, the participants in the experimental group performed better in the posttest compared to the pretest. The finding was in favour of Yuen (2010) and Prapinwong's (2008) findings that WebQuest increased students' content knowledge and that improved their academic achievement. The increase in learning achievement occurred because the lesson encouraged discussions and sharing of ideas. This student-centered learning strategy also fostered meaningful learning through involvement in the activity. The findings also supports Hancer and Yalcin's (2009) findings that constructivist approach-based computer assisted teaching had a positive effect on academic success. The increase in learning achievement also occurred because the computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach on the Second World War contained videos and pictures through which the participants learnt more. Moreover, the instruments in the study like, the lesson plans, WebQuest, and achievement test were validated by experts. This improved the quality of the instruments used in the study. Thus, it assisted the participants in performing better.

From the students' and teacher's reflective journal analysis, it was found that the computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach assisted students in gaining extra information. Videos and pictures in the lesson related to the Second World War helped the participants understand the content better and the computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach fostered cooperative learning and interaction among the participants. Moreover, WebQuest lessons encouraged independent learning, and the lesson was interesting and enjoyable. The finding supports Kurtulus and Kilic's (2009) findings that WebQuest allows using the internet in an enjoyable way and improves attitude towards the lesson. It was also in accordance with Koslowsky's (2006) findings that WebQuest fostered productive peer interaction, and motivated students to learn. The WebQuest lessons motivated the students in learning and they had fun. The computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach were attractive and that motivated students to learn. This supported Halat's (2013) finding that the WebQuest had positive effects on the motivation of the students to learn. The computer-multimedia lessons based on the WebQuest learning approach kept the participants engaged throughout the sessions and that fostered cooperation among them.

9. Conclusion and recommendation

For instructional practice, since it was found that the computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach had good effects on Grade 8 Bhutanese students' learning achievement, it is recommended that history teachers in Bhutan incorporate this strategy in teaching history. For future research, studies should be conducted to investigate whether the students who use computer multimedia lessons based on the WebQuest learning approach in their study have longer retention of the subject content than those who use the traditional approach. Moreover, a full range of WebQuest lessons could not be used in this study due to Internet limitation. Thus, research can be conducted in the schools in Bhutan where there is Internet connection to use the full range WebQuest lessons and see its effects in learning.

10. Acknowledgement

I would like to extend my sincere gratitude to my thesis advisor Dr.Maneepen Apibalsri for her unconditional and continuous support, guidance, and motivation. I would also like to thank the

committee chairperson and the members for their constructive comments and feedback. Moreover, I would also like to thank the students of my school for their support without which, my research would not have been complete.

11. References

Cobb, J. (2012). **10 Ways to be a Better Learner.** United States: CreateSpace Independent Publishing Platform: North Charleston SC.

Department of Curriculum, Research and Development. (2014). **Syllabus for class VII and VIII History.** Bhutan: Ministry of Education.

Dodge, B. (1995). **WebQuest.org: Creating WebQuests.** Learning Design and Technology, San Diego State University.

Dodge, B. (2004). **What are the essential parts of a WebQuest?** Educational Broadcasting Corporation, WNET Education.

Dodge, B. (2007). **WebQuest.org: Creating WebQuests.** Retrieved on June 3, 2015, from the World Wide Web: http://www.webquest.org/ index. php.

Gowen, D.C. (2010). **The Relationship of Motivation and Multiple Intelligence Preference to Achievement from Instruction Using WebQuests.** East Eisenhover Parkway: College of Education, Walden University.

Gyamtsho, D.C. and Drukpa, N. (1998). **Curriculum development for primary and secondary education.** Paris: UNESCO statistical year book.

Halat, E. (2013). "Experience of Elementary School Students with the Use of WebQuests." **Mevlana International Journal of Education (MIJE)** Vol. 3 (2).

Hall and Baumgartner, P. (1991). **Advantages and disadvantages of multimedia.** Huwebese, Hulyo.

Hancer,H. A., and Yalcin, N. (2009) "The effect of constructivist approach-based computer-aided teaching in science on academic success and permanence." **Lukurova University Journal of Social Science.** 33 (1), 75-88.

Huziak-Clark, T., et al. (2007). "Using Inquiry to Improve Pedagogy through K-12/University Partnership." **School science and mathematics.** 107(8), 311-324.

Kagan, S. (1994). **Cooperative Learning.** San Clemente, California: Kagan Publishing.

Koslowsky, K.H. (2006). **WebQuest as a Means to Engage Students.** Canada: Royal Roads University.

Kurtuls, A. and Kilic, R. (2009). "The effect of WebQuest-aided cooperative learning method on mathematic learning." **E-Journal of New World Sciences Academy Education Science.** 4 (1), 62-70.

Lemlech, J. K. (1998). **Curriculum and Instruction Methods for Elementary and Middle School.** Upper Saddle River: Prentice-Hall, Inc.

Leung, C.B., and Unal, Z. (2013). "Advantages and disadvantages of classroom instruction with WebQuests: Connecting Literacy and Technology." **Journal of Reading Education.** 38 (2).

Prapinwong, M. (2015). **Constructivist Language Learning through WebQuests in the EFL Context: An Exploratory Study.** United States: School of Education, Indiana University.

Slavin, R. E., Karweit, N. L. and Madden, N. A. (1989). **Effective Programs for Students at Risk.** Boston: Allyn and Bacon.

Strauss, A., and Corbin, J. (1998). **Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory.** 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.

Torres,I. P. (2007). "WebQuest: a collaborative strategy to teach content and language." **University of Granada.** 1, 1-15.

Yuen, T. (2010). **The Use of WebQuests for Helping Students Develop Their Information Skills.** A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Education in Education, the Chinese University of Hong Kong.

Zheng, R. R.., Perez, J. J., Williamson, J. J., and Flygare, J. J. (2008). "WebQuests as perceived by teachers: Implications for online teaching and learning." **Journal of Computer Assisted Learning.** 24(4).

สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

States and Needs for Recreation Activities of Students at King Mongkut's University of Technology North Bangkok

ศรีสุวรรณ น้อยพิทักษ์ [1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักศึกษาจำนวน 8 คน กลุ่มที่สองเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือจำนวน 413 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และวิธีการทดสอบรายคู่ของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ พบว่าการจัดกิจกรรมนันทนาการมีหลายประเภท มีนโยบายและการวางแผนที่ชัดเจน มีงบประมาณสนับสนุน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงแต่ยังขาดบุคลากรที่จบสายตรงทางนันทนาการและด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งที่อำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ นักศึกษามีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเกมและกีฬามีระดับมากที่สุด และมีความต้องการด้านวรรณกรรม (อ่าน พูด เขียน) น้อยที่สุด นักศึกษาที่มีเพศ คณะและ ชั้นปีที่ต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สภาพ ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ

[1] อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

This study aimed to investigate the circumstances and the needs for recreational activities of students at King Mongkut's University of Technology North Bangkok. The sample group in the study was divided into two groups. The first one consisted of eight executives who are responsible for managing student affairs. The other was 413 students of King Mongkut's University of Technology North Bangkok. The research tools were a questionnaire and interviews conducted by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, average mean, standard deviation, t-test, f-test and Scheffe's method. The research results can be concluded as follows:

It was revealed that there are variety of recreational activities organized for students. There are clear policy and plan including supporting budget and specific units in charge are clearly stated. However, there is still a lack of staffs who have a degree in recreation. There is insufficient equipment, venues and facilities to accommodate the students' demands. Students require recreational activities provided by the university in every aspect in high level. The highest demand are games and sports, while the least are activities related to literature (reading, speaking, and writing). Students with differences in genders, faculties and years of study generally have different needs for recreational activities with the statistical significance level at .05.

Keywords : States, Needs for Recreation Activities

1. บทนำ

"นันทนาการ" เป็นปัจจัยพื้นฐานปัจจัยหนึ่งในการเสริมสร้างรากฐานของสังคมให้เข้มแข็ง โดยมุ่งพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชนและสังคม ให้เป็นแกนหลักของสังคมไทย ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพมนุษย์และเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและรู้จักสามัคคี มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรม เสริมสร้างเครือข่ายในชุมชนให้เชื่อมโยงกับการเสริมสร้างเศรษฐกิจทำให้ประเทศชาติพัฒนายั่งยืน (สำนักพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ, 2551 : 4) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชีวิตของทุกคนทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต เพราะทุกคนต้องการมีชีวิตที่ดี อันเป็นพื้นฐานมั่นคงในการสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจของบ้านเมืองโดยรวม (กรมพลศึกษา, 2549 : 36) นันทนาการจึงเป็นความต้องการของมวลมนุษยชาติดังที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศหลัก "ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน" (The Universal Declaration of Human Right) ซึ่งมีข้อความเกี่ยวข้องกับนันทนาการอยู่ 3 มาตราด้วยกันคือ มาตรา 24 "ทุกคนมีสิทธิที่จะพักผ่อนและใช้เวลาว่าง" มาตรา 26 "การศึกษาเป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์พัฒนาทางด้านบุคลิกภาพ" และมาตรา 27 "ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านวัฒนธรรม ศิลปะ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมนั้น" (Bucher, 1972 : 244)

สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ดีรวมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาดังกล่าวต้องมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรมและการสั่งสอนให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลเพื่อสืบสานวัฒนธรรมและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 2) และยังได้กำหนดให้มีแผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2555 - 2559) โดยกำหนดเป้าหมายให้สถานศึกษาร้อยละ 80 จัดให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องการใช้เวลาว่างและนันทนาการรวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมนันทนาการในชีวิตประจำวันแก่เด็ก เยาวชนและประชาชนเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางพัฒนานันทนาการของชาติให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555 : 8)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือเป็นสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่จัดการเรียนการสอนและผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิชาการขั้นสูงในมิติของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2559) ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับนักศึกษาอีกด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวนโยบายและการบริหารของมหาวิทยาลัยในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ต้องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพโดยสอดแทรกในวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งได้จัดวิชาที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมอีกด้วย (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2558 : 123) ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมนันทนาการจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือในด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือตามเพศ คณะ/วิทยาลัย และชั้นปี

2.4 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือในด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาด้วยแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารที่มีหน้าที่จัดการ ควบคุมดูแลและพัฒนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพฯ จำนวน 8 คน ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณะพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการและกิจการนักศึกษาวิทยาลัยนานาชาติ

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาด้วยแบบสอบถามแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือที่ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณะพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และวิทยาลัยนานาชาติ จำนวน 11,168 คน และได้กลุ่มตัวอย่างจากการกำหนดกลุ่มของเครสซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 413 คน จากนั้นผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาตามความสะดวก (Convenience Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ลักษณะ ได้แก่

3.2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบโครงสร้าง (Structure) เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยฯ แบบปลายเปิด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกและอื่นๆ ที่ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างอิสระ

3.2.2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยฯ เป็นข้อคำถามด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลจำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ คณะ/วิทยาลัย และชั้นปีเป็นแบบสอบถามลักษณะตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการ เป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 30 ข้อ มีลักษณะมาตรแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ แบบปลายเปิด (Opened) จำนวน 4 ข้อ

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยเก็บรวมรวบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยการจดบันทึกและขออนุญาตบันทึกเทปเสียงเพื่อใช้สำหรับตรวจทานและทบทวนให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสอดคล้องกับการจดบันทึกรวม 8 คน ด้วยคำถาม 4 ด้าน ดังปรากฏข้างต้น

3.3.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยการแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจนครบจำนวน 413 คน และการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับก่อนเก็บรวบรวม ถ้าฉบับใดไม่สมบูรณ์จะอธิบายรายละเอียดและดำเนินการให้สมบูรณ์ จึงได้แบบสอบถามครบ 413 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ประมวลผลทางสถิติ ได้แก่

3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลโดยให้การหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.4.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4.3 ทดสอบสมมติฐาน ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างใช้ค่า t - test

3.4.4 วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

3.4.5 ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance: ANOVA) ใช้ F-test

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรคณะ/วิทยาลัย

ลำดับที่	ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1	ด้านการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	4	3.259	0.815	3.094*
		ภายในกลุ่ม	408	107.456	0.263	
		รวม	412	110.715		
2	ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	4	21.477	5.369	12.037*
		ภายในกลุ่ม	408	181.988	0.446	
		รวม	412	203.465		
3	ด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	4	21.519	5.38	18.409*
		ภายในกลุ่ม	408	119.231	0.292	
		รวม	412	140.75		
	รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	11.828	2.957	11.607*
		ภายในกลุ่ม	408	103.942	0.225	
		รวม	412	115.770		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยนรายคู่ในการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้าน	คณะ/วิทยาลัย	$\bar{X}$	วิศวกรรมศาสตร์	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	สถาปัตยกรรมและการออกแบบ	วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
			$\bar{X}$ = 3.80	$\bar{X}$ = 3.59	$\bar{X}$ = 3.87	$\bar{X}$ = 3.68	$\bar{X}$ = 3.71
การจัดการ	วิศวกรรมศาสตร์	3.80	-	0.22	0.07	0.13	0.10
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	3.59			0.29	0.09	0.12
	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	3.87				0.20	0.17
	สถาปัตยกรรมและการออกแบบ	3.68					0.03
	เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	3.71					-
บุคลากร	วิศวกรรมศาสตร์	3.93	$\bar{X}$ = 3.93	$\bar{X}$ = 3.48	$\bar{X}$ = 4.13	$\bar{X}$ = 3.94	$\bar{X}$ = 3.59
			-	0.450*	0.20	0.01	0.34*
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	3.48			0.65*	0.45	0.10
	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	4.13				0.20	0.54*
	สถาปัตยกรรมและการออกแบบ	3.94					0.35
	เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	3.59					-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้าน	คณะ/วิทยาลัย	$\bar{X}$	วิศวกรรมศาสตร์	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	สถาปัตยกรรมและการออกแบบ	วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
			$\bar{X}$ = 3.80	$\bar{X}$ = 3.59	$\bar{X}$ = 3.87	$\bar{X}$ = 3.68	$\bar{X}$ = 3.71
อุปกรณ์สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	วิศวกรรมศาสตร์	4.12	$\bar{X}$ = 4.12	$\bar{X}$ = 3.42	$\bar{X}$ = 3.93	$\bar{X}$ = 3.76	$\bar{X}$ = 3.69
			-	0.71*	0.20	0.36*	0.44*
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	3.42			0.51*	0.35	0.27
	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	3.93				0.16	0.24*
	สถาปัตยกรรมและ	3.76					0.08
	การออกแบบเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	3.69					

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัย

4.1.1 สรุปผลการวิจัยความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ จำนวน 413 คน

4.1.1.1 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 64.65 เพศหญิง 146 คน คิดเป็นร้อยละ 35.35 ส่วนใหญ่ศึกษาในชั้นปีที่ 1 จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 27.85 รองลงมาคือชั้นปีที่ 2 จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 27.36 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ 130 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 รองลงมาเป็นนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 111 คน คิดเป็นร้อยละ 26.88

4.1.1.2 ผลการศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ของทุกชั้นปีมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการประเภทเกมและกีฬาจำนวนมากที่สุด 244 คน คิดเป็นร้อยละ 59.08 รองลงมาได้แก่กิจกรรมดนตรีและร้องเพลงจำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 50.85 ส่วนกิจกรรมที่มีความต้องการน้อยที่สุดของทุกชั้นปีได้แก่ วรรณกรรม (อ่าน พูด และเขียน)

4.1.1.3 ผลการศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่านักศึกษามีความต้องการโดยรวม และทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1 และ 2

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า

ด้านการจัดการ พบว่าการดูแลรักษาความสะอาดในบริเวณ มีความต้องการระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19, SD = 0.81) รองลงมาได้แก่ การจัดระบบรักษาความปลอดภัยภายในและรอบๆ สถานที่จัดกิจกรรมระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.75) มีข้อมูลเผยแพร่กิจกรรมนันทนาการ มีระบบสารสนเทศและประชาสัมพันธ์เชื่อมโยงเครือข่ายระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, SD = 0.74) และมีค่าระดับปานกลางได้แก่ การเก็บอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการตามความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 3.28, SD = 1.11) ตามลำดับ

ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรแต่งกายสุภาพเรียบร้อยถูกกาลเทศะระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95, SD = 0.89) รองลงมาได้แก่ บุคลากรด้านนันทนาการได้รับการพัฒนาเป็นผู้นำนันทนาการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 3.93, SD = 0.80) และบุคลากรมีความสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X}$ = 8.8, SD = 0.78) ตามลำดับ

ด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า สถานที่มีความปลอดภัยระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, SD = 0.83) รองลงมาได้แก่บริเวณที่นั่งพักมีจำนวนเพียงพอ สะอาดสวยงาม ($\bar{X}$ = 3.93 , SD = 0.77) และมีระบบถ่ายเทอากาศที่มีประสิทธิภาพภายในอาคาร ($\bar{X}$ = 3.92, SD = 0.82) ตามลำดับ

4.1.1.4 ผลวิเคราะห์ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ จำแนกตามตัวแปรเพศ คณะ/วิทยาลัย และชั้นปี

เพศ พบว่าโดยรวมนักศึกษาเพศชายและหญิงมีความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดีมาก ตารางที่ 2 (P.32)

คณะ/วิทยาลัย พบว่าโดยรวมนักศึกษาของทุกคณะมีความต้องการระดับมากทั้ง 3 ด้าน ($\bar{X}$ = 3.82, SD = 0.53) และถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านการจัดการ พบว่า คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์มีความต้องการระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, SD = 0.29) รองลงมาได้แก่คณะวิศวกรรมศาสตร์ ($\bar{X}$ = 3.80, SD = 0.45) และระดับมากที่ต่ำสุดได้แก่ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ($\bar{X}$ = 3.59, SD = 0.47) ตามลำดับ

ด้านบุคลากร พบว่าคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์มีความต้องการระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, SD = 0.34) รองลงมาได้แก่คณะวิศวกรรมศาสตร์ ($\bar{X}$ = 3.93, SD = 0.64) และคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมีระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.48, SD = 0.64) ตามลำดับ

ด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์มีความต้องการระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, SD = 0.44) รองลงมาได้แก่คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ($\bar{X}$ = 3.93, SD = 0.51) และคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมีระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.42, SD = 0.47)

ชั้นปี พบว่าโดยรวมนักศึกษาทุกชั้นปีมีความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.82, SD = 0.53) และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีที่3 และปีที่ 4 มีความต้องการระดับมากเช่นกัน ส่วนชั้นปีที่ 2 มีความต้องการระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.46, SD = 0.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของแต่ละชั้นปีพบว่าชั้นปีที่ 1 มีความต้องการด้านบุคลากรมาก ($\bar{X}$ = 4.23) รองลงมาด้านการจัดการ ($\bar{X}$ = 4.11) และด้านอุปกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.03) ตามลำดับ

4.1.1.5 ผลการเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ จำแนกตาม เพศ คณะ/วิทยาลัย และชั้นปี

เพศ นักศึกษามหาวิทยาลัยฯ เพศต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

คณะ/วิทยาลัย นักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ที่กำลังศึกษาในคณะ/วิทยาลัยต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2

ชั้นปี นักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

4.1.2 สรุปผลการสัมภาษณ์

สรุปผลการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนันทนาการ 8 คน ระดับผู้บริหารมหาวิทยาลัยฯ 1 คน รองคณบดีคณะ/วิทยาลัย 6 คนและผู้ช่วยคณบดี 1 คน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสรุปผลได้ดังนี้

4.1.2.1 ด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการ พบว่า มหาวิทยาลัยฯ มีการจัดกิจกรรมนันทนาการหลากหลายประเภท มีครบทุกด้าน ทั้งกลางแจ้งและในอาคารตลอดจนภายนอกมหาวิทยาลัย มีกองกิจการนักศึกษาเป็นส่วนงานที่รับผิดชอบในส่วนกลาง โดยการจัดเป็นชมรมต่างๆ ซึ่งครอบคลุมทุกประเภท ส่วนคณะ/วิทยาลัย โดยภาพรวม ได้มีการจัดกิจกรรมครอบคลุมตามแผนงานกิจกรรมทุกประเภทเช่นกัน และขณะเดียวกันบางคณะได้มีกิจกรรมเสริม อาทิ การอ่าน เขียนภาษาอังกฤษ และมีการส่งเสริมความรู้ด้าน IT อาทิ อบรมพวกแอพพิเคชั่น เพื่อต่อยอดทางวิชาการ

4.1.2.2 ด้านการจัดการ พบว่า มหาวิทยาลัยฯ มีแผนดำเนินกิจกรรมนันทนาการอย่างต่อเนื่อง มีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดการนันทนาการทุกประเภท โดยให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและนันทนาการเพิ่มมากขึ้นและแยกออกจากการกีฬาที่มุ่งความเป็นเลิศและสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการมากขึ้น มีการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับสภาพการปัจจุบัน มีการกำหนดหน้าที่บุคลากรชัดเจนและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ทางคณะ/วิทยาลัยได้ตอบรับและดำเนินตามแผนของมหาวิทยาลัยฯ อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับตัวชี้วัดของมหาวิทยาลัยฯ

4.1.2.3 ด้านบุคลากร พบว่ามหาวิทยาลัยฯ มีบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทางประจำกองกิจการนักศึกษาซึ่งเน้นนันทนาการประเภทกีฬา ไม่ได้มีวุฒิทางนันทนาการโดยตรง แต่สามารถให้คำปรึกษากับนักศึกษาด้านนันทนาการประเภทต่างๆ ได้ จึงพบปัญหาบ้างในบางโอกาสแต่ถ้าในคณะ/วิทยาลัยก็จะเป็นเพียงเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านกิจการนักศึกษาและอาจารย์ที่มีความสามารถเฉพาะทางมาเป็นที่ปรึกษาในกิจกรรมชมรมและกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ได้

4.1.2.4 ด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามหาวิทยาลัยฯ มีการสนับสนุน อุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกได้ตามสภาพ โดยเฉพาะสถานที่คับแคบและปัญหาที่คณะ/วิทยาลัยประสบคล้ายคลึงกันได้แก่

1. สถานที่จัดกิจกรรมมีจำนวนพื้นที่ไม่พอเพียง คับแคบไม่เหมาะกับกิจกรรมบางประเภทที่ใช้เสียง อาทิ กิจกรรมรับน้อง กิจกรรมนันทนาการบางประเภท เช่น ดนตรี บางครั้งรบกวนชั้นเรียนที่กำลังสอน อาจจัดทำเป็นห้องหรือศูนย์ประชุมขึ้นเพื่อใช้ในกิจกรรมเอนกประสงค์

2. อุปกรณ์ มีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย ไม่มีการบำรุงรักษาเท่าที่ควร ไม่สะดวกในการยืม

3. กฎระเบียบในการใช้พื้นที่ไม่ชัดเจน อีกทั้งนักศึกษาไม่ทราบกฎระเบียบไม่มีการวางแผนในการใช้งานล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์

1. มหาวิทยาลัยฯ ควรหาแนวทางหรือมีแผนในการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความจำเป็นที่ต้องมีให้กับนักศึกษา

2. ควรมีการวางแผนในการจัดหาอุปกรณ์เป็นของส่วนกลาง เช่น เครื่องเสียง ซึ่งทุกคณะสามารถยืมได้เป็นของส่วนกลาง

3. อาจารย์ผู้สอนควรให้ความร่วมมือในการให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ โดยไม่ควรเน้นวิชาการอย่างเดียวควรเน้นการสร้างคน (Character Building) ด้วยกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตถือเป็นจุดขายของมหาวิทยาลัยได้

4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่างๆ ให้อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยได้ทราบถึงกิจกรรมของชมรมและกิจกรรมนันทนาการต่างๆ อย่างทั่วถึง และเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างอิสระ

5. ควรมีการจัดระบบการจองใช้พื้นที่ด้วยการเปิดจองทางออนไลน์ซึ่งกำหนดในเวลาราชการ 08.00-16.00 น. ของวันทำการเพื่อสร้างระเบียบวินัยให้แก่นักศึกษา

6. มีการจัดกิจกรรมนันทนาการบูรณาการกับนักศึกษาต่างภาคต่างคณะและต่างมหาวิทยาลัย อีกทั้งเปิดกว้างให้อาจารย์บางท่านของทุกคณะได้สมัครเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

4.2.1 ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ พบว่า นักศึกษาต้องการการจัดกิจกรรมประเภทเกมและกีฬาในระดับมากเป็นลำดับแรกอาจเป็นเพราะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฯ มีเพศชายจำนวนมาก ซึ่งเป็นสถานศึกษาประเภทเฉพาะทางช่างจึงมีผู้ชายเรียนมากกว่าผู้หญิงมีความสนใจด้านทักษะและความสามารถในกิจกรรมทางการปฏิบัติและฝึกฝนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกลุ่มวิจัยและพัฒนาสำนักส่งเสริมและพัฒนานันทนาการ สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ (2549 : 3-8) เรื่องการศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับเยาวชนในกรุงเทพมหานครซึ่งพบว่าเกมกีฬาที่เยาวชนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เกมคอมพิวเตอร์ เกมไฟฟ้า ว่ายน้ำ แบดมินตัน เทเบิลเทนนิส ฟุตบอล บาสเกตบอล เทนนิส เทควันโดและวอลเลย์บอล ส่วนวรรณกรรมที่เยาวชนมีความต้องการอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การเขียนเรื่องสั้น นวนิยาย การพูดในที่ประชุม การโต้วาทีและการอภิปราย ดังที่กล่าวว่ามีเพศชายจำนวนมากตามความเห็นของผู้วิจัยว่าเพศชายมีความละเอียดอ่อนทางด้านสุนทรีย์ระดับไม่สูงดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาชี้แนะแนวทางการเรียนในสายวิชาศึกษาทั่วไปทางด้านการพูด การอ่าน การคิด และ/หรือสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้รักการอ่านมากขึ้น โดยการสอดแทรกไว้ในรายวิชาต่างๆ

4.2.2 การจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ นักศึกษาต้องการด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าที่เป็นอยู่อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยฯ มีพื้นที่คับแคบไม่สามารถขยายได้ ฉะนั้นมหาวิทยาลัยควรจะขอความร่วมมือกับแหล่งนันทนาการที่ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยในบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้นักศึกษาเข้าไปใช้ทำกิจกรรมได้

4.2.3 ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่านักศึกษามีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับบุญเสริม อุทัยผล (2530 : 14-18) ที่กล่าวไว้ว่า นักศึกษาตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจซึ่งเกิดจากแรงจูงใจภายในโดยมีพื้นฐานความพึงพอใจและความสนใจของนักศึกษาเป็นที่ตั้ง ดังที่ เจ บี แนช (เอนก หงษ์ทองคำ, 2542 : 1-2 อ้างอิงจาก Jay B. Nash, 1977) ได้กล่าวว่านันทนาการเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีคุณค่า

จากกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างสัมพันธ์กับสภาวะหรือสิ่งแวดล้อมที่ขึ้นอยู่กับความสนใจ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในสถานศึกษาทำให้นักศึกษารู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นมีเพื่อนมากขึ้นและช่วยให้นักศึกษาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และสมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 31-38) ยังได้เสนอแนะว่า การเลือกกิจกรรมนันทนาการตามความสนใจและความต้องการของบุคคลเป็นการส่งเสริมสุขภาพและบุคลิกภาพแก่ตนเอง ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ อีกทั้งยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป ส่งผลต่อการพัฒนาร่างกายและอารมณ์สุขของมนุษย์ให้มีความสนุกสนาน (Fun) และสุขสงบ (Peace) และพัฒนาสังคมและสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยากรณ์ เจริญทรัพย์ (2547 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตปริญญาตรีมีพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตในรูปแบบกิจกรรมบังคับ โดยรวมและรายด้านในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญชนก เพ็งผา (2548 : บทคัดย่อ) เรื่องสภาพและความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักศึกษาคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการด้านศิลปวัฒนธรรมใหญ่ อยู่ในระดับสูงมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของร้อยโทหญิงกิรณา กาญจนินทุ (2549 : บทคัดย่อ) เรื่องความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษาวิชาทหารศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์การกำลังสำรองถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่านักศึกษาวิชาทหาร มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน ฉะนั้นมหาวิทยาลัยฯ ควรจัดให้มีการบูรณาการการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมนันทนาการอย่างหลากหลายเพียงพอกับความต้องการและอย่างต่อเนื่อง

4.2.4 เปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ตามตัวแปรเพศ คณะ/วิทยาลัย และชั้นปี ดังนี้

นักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างระหว่างบุคคล (The Individuality Principal) ที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีสมรรถภาพทางกายที่แตกต่างกัน จึงมีผลต่อทัศนคติ (มานิตย์ อยู่สำราญ, 2553 : 187) อีกทั้งค่านิยมของวัยรุ่นในด้านต่างๆ พบว่าวัยรุ่นชายสนใจมากกว่าวัยรุ่นหญิงในด้านกีฬา ว่ายน้ำ การนัดหมายเพื่อนต่างเพศและการทำงานอดิเรก ส่วนวัยรุ่นหญิงสนใจมากกว่าวัยรุ่นชายในเรื่องการชมมภาพยนตร์ การดูโทรทัศน์ การเต้นรำ กีฬาในร่ม ฟังวิทยุ อ่านหนังสือและคุยโทรศัพท์กับเพื่อน (Steinberg, 1993 : 4) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยากรณ์ เจริญทรัพย์ (2547 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในรูปแบบกิจกรรมบังคับ พบว่า นิสิตเพศชายและเพศหญิง มีพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบกิจกรรมบังคับโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญชนก เพ็งผา (2548 : บทคัดย่อ) เรื่อง สภาพและความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงและพบว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงแตกต่างกัน

นักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ที่กำลังศึกษาในคณะ/วิทยาลัยต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะสภาพทั่วไปของนักศึกษาบางคนที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมด้วยพบว่านักศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายและมีเป้าหมายชีวิตในการเป็นวิศวกรในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และนักศึกษาส่วนใหญ่ของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมีเป้าหมายในการออกไปเป็นครู อาจารย์ในสถานศึกษาต่างๆ เป็นหลัก คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการ เป็นส่วนใหญ่เน้นวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และวิชาฟิสิกส์อุตสาหกรรมและอุปกรณ์การแพทย์ คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเป็นส่วนตัวค่อนข้างสูงและเข้าร่วมกิจกรรมค่อนข้างน้อย และวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชายที่มาจาก ปวช. และ ปวส. เน้นการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิศวกรรมเครื่องกล ไฟฟ้า โยธาและสิ่งแวดล้อม อิเลคทรอนิกส์ การเชื่อม เป็นต้น ซึ่งนักศึกษาในแต่ละคณะ/วิทยาลัยล้วนมีสภาพทั่วไปแตกต่างกันค่อนข้างมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กังสดาร แดงน้อย (2555 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และพบว่านักศึกษาที่สังกัดคณะต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ที่กำลังศึกษาในชั้นปีต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกันที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสภาพทั่วไปของนักศึกษาในชั้นปีที่ 1- 4

ที่ผู้วิจัยได้ร่วมกิจกรรมด้วยทั้งทางตรงและทางอ้อม พิจารณาเห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นนักศึกษาน้องใหม่ยังไม่รู้แนวทางในการเรียนระดับอุดมศึกษาจึงมีรุ่นพี่คอยดูแลให้ในบางกิจกรรม นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะเริ่มเป็นผู้จัดกิจกรรมและคอยดูแลน้องชั้นปีที่ 1 อย่างใกล้ชิด นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะใช้ความคิดและร่วมกันกำหนดเป้าหมายรวมทั้งประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่จะทุ่มเทในการเรียนเพื่อเตรียมจบแต่จะเข้าร่วมกิจกรรมบางครั้งอาจทำหน้าประธานซึ่งจะพบว่าสภาพทั่วไปของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ค่อนข้างแตกต่างกันและสอดคล้องกับร้อยโทหญิงกิรณา กาญจนินทุ (2549 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์การกำลังสำรอง ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร และพบว่า นักศึกษาวิชาทหาร ที่มีระดับชั้นปีที่ศึกษาวิชาทหารต่างกัน มีความต้องการกิจกรรมนันทนาการต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

5.1.1 มหาวิทยาลัยฯ ขาดบุคลากรทางด้านนันทนาการเพื่อปฏิบัติหน้าที่โดยตรง จึงควรกำหนดตำแหน่งทางนันทนาการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้ครบทุกวิทยาเขต

5.1.2 ฝ่ายกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยฯ ควรให้การสนับสนุนการจัดเกมและกีฬาให้เป็นวิถีชีวิต เพราะจะช่วยให้นักศึกษามีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

5.1.3 ควรส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการด้านวรรณกรรมให้มากขึ้น สร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของการอ่าน การพูดและการเขียน

5.1.4 ควรจัดกิจกรรมนันทนาการเชิงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น ชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน สถานศึกษาต่างๆ

5.1.5 ควรจัดอบรมบุคลากร สร้างเครือข่ายให้นักศึกษามีความรู้ด้านนันทนาการเพื่อจะได้นำไปดำเนินการในสถานที่ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชา มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในสังคม

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมนันทนาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

5.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

6. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมพลศึกษา. (2549). **การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมนันทนาการในประเทศไทย.** กลุ่มวิจัยและพัฒนา สำนักส่งเสริมและพัฒนานันทนาการ.อัดสำเนา.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). **แผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2555 - 2559).** กรุงเทพฯ : กรมพลศึกษา. อัดสำเนา.

กฤตยากรณ์ เจริญทรัพย์. (2547). **พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในรูปแบบกิจกรรมบังคับ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

กังสดาร แดงน้อย. (2555). **ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ธัญญชนก เพ็งผา. (2548). **สภาพและความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยรามคำแหง.** ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญเสริม อุทัยผล. (2530). **นันทนาการเบื้องต้น.** เชียงใหม่: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์. วิทยาลัยครูเชียงใหม่.

มานิตย์ อยู่สำราญ. (2553). **สาระน่ารู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย.** วาสารวิชาการสถาบันพลศึกษา. 1(2). 187-199

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (2559). **สารสนเทศ.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปีการศึกษา 2559.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2558). **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ราชบัณฑิตสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์

ร้อยโทหญิงกิรณา กาญจนินทุ. (2549). **ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์การกำลังสำรอง ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). **นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ. (2549). **การศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมพัฒนาการสำหรับเยาวชนในกรุงเทพมหานคร.** สำนักส่งเสริมและพัฒนานันทนาการ ถ่ายเอกสาร.

_____. (2551). **แผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2550 - 2554)** กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ พริกหวานกราฟฟิค.

อเนก หงส์ทองคำ. (2542). **นันทนาการกับสังคม.** (เอกสารประกอบคำสอน) กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Buchen, Chartes A. (1972). **Foundation of Physical Education.** (6th ed). Saint Lonis : The C.V. Mosby.

Krejcie, Robert V. and Darly W. Morgan. (1970, Autumn). “Determining Sample Size for Research Activity”. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3) : 607 - 610.

Steinberg, Laurence. (1993). **Adolescence.** 3 ed,. rd. Mc-Graw Hill. Inc.

Nash, jay B. (1977). **The Philosophy of Recreation and Leisure. St.Louis** : G.U. Mosby Co.

การศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน การวิจัยของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร

A Study of Factors Relating to Library uses for Teaching, Learning, and Research of Instructors at the Academy of Architecture: A case study of Universities in Bangkok

ลาวัณย์ ค้าขาย [1]
ฐิฏิมา อัมพวรรณ [2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุด เพื่อการเรียนการสอน การวิจัย ของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุด เพื่อการเรียนการสอน การวิจัย ของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์ เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุดทางสถาปัตยกรรม: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (สาขาวิชาออกแบบภายใน และสาขาวิชาสถาปัตยกรรม) อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (สาขาวิชาสถาปัตยกรรมสถาปัตยกรรมภายใน และ ออกแบบอุตสาหกรรม) อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สาขาวิชาออกแบบภายใน) อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (สาขาวิชาสถาปัตยกรรมและออกแบบภายใน) มีจำนวนทั้งสิ้น 40 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา รวมทั้งวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ Sheffe's ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรม ทั้ง 4 มหาวิทยาลัย มีการใช้สารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเรียนการสอน การวิจัย ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศประเภทต่างๆ เพื่อการเรียนการสอน การวิจัยพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความพึงพอใจของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม ทั้ง 4 มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและให้บริการของห้องสมุด พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การใช้สารสนเทศ การใช้บริการห้องสมุด สถาปัตยกรรม

[1] นักเอกสารสนเทศชำนาญการ สังกัดฝ่ายบริการสารสนเทศ ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[2] อาจารย์ประจำภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

The objective of this research are 1) to examine elements that related to a library use (various information) for teaching and research of instructors in architecture schools. A case study among faculty of architectures, university in Bangkok, 2) to compare elements that related to a library use (various information) for teaching and research of instructors in architecture schools. A case study among faculty of architectures, university in Bangkok, and 3) to satisfaction of the instructors involved the elements between library use and service. The samples were Faculty of Architecture, King Mongkut's University of Technology North Bangkok (Interior design and architecture), Faculty of Architecture and Design, King Mongkut's University of Technology Thonburi (Architecture program, interior architecture, and industrial design), Faculty of Architecture, Kasem-bundit University (Architecture program and interior design), and Faculty of Architecture. Bangkok University (Architecture program and interior design). This observational research included 40 people by using a questionnaire as a research tool to analyze data with descriptive statistics, and a one-way analysis of variance (One - Way Analysis of Variance - ANOVA) and paired with different test methods of Sheffe's. The results were as follows: Four university instructors of architecture, the use of information media type, to prepare teaching, for research, that have a medium level. The comparison of the various types of information for the teaching preparation, and research, which showed that differences are statistically significant at the 0.05 level.The satisfaction of the Faculty of Architecture’s instructors among the four universities on elements relating to the use and service of library, which have a difference statistically significant at the 0.05 level.

Keywords : Information use, Library use, Architecture

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาล ปัจจุบันได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก หลักสูตรภาษาอังกฤษ หลักสูตรนานาชาติ และหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยฯ ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยทุกหลักสูตรได้รับรอง มาตรฐานการศึกษาจากสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษานั้นได้สนองเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อ (1) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่ายกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและ (2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2559) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผลมีความรอบรู้ทันโลก เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เกิดการบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เป็นแผนที่บูรณาการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา กับทุกระดับรวมทั้งเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษา กับการพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2542)

การจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย อาจารย์เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดวิชาการความรู้ต่างๆ ทัศนคติและแนวคิดที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยอาศัยสื่อและวิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้อง กับหลักสูตร สภาพแวดล้อมและตัวผู้เรียนการที่จะทำให้การเรียนการสอนและงานวิจัยของอาจารย์ประสบผลสำเร็จ ได้นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยในหลายด้าน

ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุน งานด้านการเรียนการสอน และงานวิจัย ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ ที่ทรัพยากรห้องสมุดต้องสอดคล้อง กับความต้องการของผู้ใช้บริการ มีการบริการที่เหมาะสมโดยเฉพาะอาจารย์ เพราะอาจารย์จะต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและงานวิจัย อาจกล่าวได้ว่าห้องสมุดจึงเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทต่างๆ อาทิเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่จะเอื้อต่อการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า และวิจัยของอาจารย์ในสถาบันอุดม ศึกษานั้นๆ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ของห้องสมุดในฐานะหน่วยงานให้บริการ ซึ่งผู้ใช้สารสนเทศในปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สารสนเทศเนื่องจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการสื่อสารเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกลุ่มอาจารย์ที่มีความต้องการใช้สารสนเทศ เพื่อการเรียนการสอน การศึกษา ค้นคว้า และวิจัย จึงมีความจำเป็นที่ต้องการทราบว่า ในปัจจุบันอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน การวิจัยอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงการใช้สารสนเทศไปมากน้อยแค่ไหน และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จึงมีความสนใจอย่างยิ่ง ที่จะศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน และการวิจัยของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครโดยเลือกคณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ด้วยเหตุผลที่ว่าทั้ง 4 มหาวิทยาลัย มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นหนักทางด้านสถาปัตยกรรม มีจำนวนอาจารย์ที่ใกล้เคียงกันมีการสอนระดับปริญญาตรีเหมือนกัน ตลอดจนทรัพยากรสารสนเทศ ภายในมหาลัยมีจำนวนใกล้เคียงกัน เพื่อจะศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศ เพื่อการเรียนการสอน และการวิจัยอย่างกว้างขวางเพียงใด โดยเฉพาะ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ ของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมทั้ง 4 มหาวิทยาลัย รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจ ของอาจารย์ต่อการใช้และให้บริการของห้องสมุดเป็นอย่างไรบ้าง เมื่อได้ผลจากการวิจัยแล้ว จะได้นำผลข้อมูลที่ได้รับ เสนอต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อ

พิจารณาปรับปรุงห้องสมุด ให้สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านวิชาการ แก่อาจารย์เพื่อวิจัยหลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอน และการผลิตงานวิจัย ให้มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุด เพื่อการเรียนการสอน การวิจัยของอาจารย์ ในสถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุด เพื่อการเรียนการสอน การวิจัยของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุดทางสถาปัตยกรรม: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ เพื่อการเรียนการสอน การวิจัยแตกต่างกัน

3.2 อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีความพึงพอใจเกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุดแตกต่างกัน

4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

4.1 แนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมการใช้สารสนเทศของเทเลอร์ (Information Use Environment : IUE) ที่ให้ความสำคัญต่อตัวผู้ใช้ การใช้สารสนเทศและสภาวะแวดล้อมที่ผู้ใช้ทำงานหรืออาศัยอยู่ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ในยามที่มีความต้องการสารสนเทศ เทเลอร์ (Taylor 1968 : 25-26 cited in Taylor 1991 : 221) ได้ให้แนวคิดถึงปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญ 3 ด้านที่มีผลโดยตรงต่อการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ ดังนี้

4.1.1 กลุ่มบุคคล (Sets of People) ในที่นี้ผู้ใช้สารสนเทศหมายถึงอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร

4.1.2 ขอบเขตของปัญหา (Problem Dimension) ที่ศึกษาเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการใช้สารสนเทศ คือ วัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน การวิจัย ของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร

4.1.3 สภาวะแวดล้อม (Environment) ที่มีผลต่อการใช้สารสนเทศของอาจารย์คือ แหล่งสารสนเทศ สารสนเทศ การใช้และให้บริการสารสนเทศ และ ความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการใช้และให้บริการของห้องสมุด

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ของ วรูม (Vroom, 1964 : 99) ได้ให้ความหมายไว้ว่าความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นไปในทางที่ดีและไม่ดีหรือในด้านบวกและในด้านลบหรือไม่มีปฏิกิริยาคือเฉยๆ ก็ได้ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการ แก่บุคคลนั้นโดยอาจแบ่งตามปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจได้ 2 แบบ คือความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยเบื้องต้นได้แก่ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความต้องการ ขั้นพื้นฐานเช่นอาหารที่อยู่อาศัยเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยระดับสูงได้แก่ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความรู้สึกภายในเช่นความรู้สึกรักชอบโกรธเกลียดเป็นต้น

5. วิธีการวิจัย

5.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 10 คน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจำนวน 10 คน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จำนวน 10 คน และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ จำนวน 10 คน โดยสุ่มจากประชากรข้างต้น จำนวน 40 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (Krejcie & Morgan 1970 : 608) ที่กำหนดไว้ว่าประชากร 40 คนเป็นกลุ่มตัวอย่าง 36 คน โดยการใช้สุ่มแบบแบ่งชั้นตามลำดับสาขาวิชา

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดของคณะ การใช้ห้องสมุดของอาจารย์ และองค์ประกอบที่มีผลต่อการใช้ห้องสมุดของอาจารย์ จากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างแบบสอบถาม

5.2.2 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ หัวหน้าสาขาวิชาออกแบบภายใน สาขาวิชาสถาปัตยกรรม และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การใช้สารสนเทศประเภทต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุด ตอนที่ 3 องค์ประกอบในด้านต่างๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุด และ ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของอาจารย์เกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุด

5.2.3 นำแบบสอบถามที่ออกแบบแล้วไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงภาษา และนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ไปทดลองใช้กับอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงและความชัดเจนในข้อคำถาม ว่าผู้ตอบมีความเข้าใจในคำถามและเนื้อหาของแบบสอบถามหรือไม่เพียงใด จากนั้นนำแบบสอบถามทั้ง 20 ฉบับ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แบบ แอลฟาโคเอฟฟิเชียน (Alpha-Coefficient) (Cronbarch, 1972) โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ การคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งหมด 0.80 แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเที่ยงสูง ซึ่งเมื่อนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างจริงตอบจึงเชื่อมั่นได้ว่าคำตอบของกลุ่มตัวอย่างนั้นเป็นเป็นคำตอบที่มีความเที่ยง

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยัง คณบดีคณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และคณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 2 เดือน ตั้งแต่ เดือนเมษายน - พฤษภาคม 2558

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.4.1 วิเคราะห์ความเชื่อมันแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แบบ แอลฟาโคเอฟฟิเชียน (Alpha - Coefficient) (Cronbarch, 1972)

5.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาด้วยสถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.4.3 เปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุด จำแนกตามมหาวิทยาลัย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance - ANOVA) หากมีความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe's

5.4.4 เปรียบเทียบความพึงพอใจของอาจารย์เกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการ และการให้บริการของห้องสมุด จำแนกตามมหาวิทยาลัย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance - ANOVA) หากมีความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe's

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุด เพื่อการเรียนการสอน การวิจัยของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย จำแนกตามมหาวิทยาลัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน การวิจัยของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย จำแนกตามมหาวิทยาลัย

การใช้สารสนเทศ	มจพ.			มจธ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
สื่อสิ่งพิมพ์	3.28	0.49	ปานกลาง	3.30	0.48	ปานกลาง
สื่อโสตทัศน์	3.08	0.52	ปานกลาง	3.48	0.53	ปานกลาง
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	2.88	0.39	ปานกลาง	3.37	0.50	ปานกลาง
รวม	3.08	0.46	ปานกลาง	3.38	0.50	ปานกลาง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การใช้สารสนเทศ	ม.เกษมบัณฑิต			ม.กรุงเทพ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
สื่อสิ่งพิมพ์	3.28	0.65	ปานกลาง	3.31	0.68	ปานกลาง
สื่อโสตทัศน์	3.48	0.57	ปานกลาง	3.40	0.41	ปานกลาง
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.13	0.52	ปานกลาง	3.20	0.49	ปานกลาง
รวม	3.34	0.54	ปานกลาง	3.30	0.53	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ใช้สารสนเทศตามวัตถุประสงค์โดยรวมทั้ง 2 ด้าน (เพื่อการเรียนการสอน เพื่อการวิจัย) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.08) อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ใช้สารสนเทศตามวัตถุประสงค์โดยรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.38) อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ใช้สารสนเทศตามวัตถุประสงค์โดยรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.34) และอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพใช้สารสนเทศตามวัตถุประสงค์โดยรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.30)

6.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างขององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุด เพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย จำแนกตามมหาวิทยาลัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างขององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุด เพื่อการเรียนการสอน และเพื่อการวิจัย

การใช้สารสนเทศ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
สื่อสิ่งพิมพ์	ระหว่างกลุ่ม	3	1.54	.51	4.68	.01*
		ภายในกลุ่ม	36	3.96	.11	
	รวม	39	5.50			
สื่อโสตทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	3	0.35	.12	1.65	.20
		ภายในกลุ่ม	36	2.55	.07	
	รวม	39	2.90			
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	ระหว่างกลุ่ม	3	1.19	.40	7.49	.00*
		ภายในกลุ่ม	36	1.90	.05	
	รวม	39	3.09			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.03	.34		
	ภายในกลุ่ม	36	2.80	.08		
	รวม	39	3.83			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า อาจารย์ทั้ง 4 มหาวิทยาลัย ใช้สารสนเทศประเภท สื่อโสตทัศน์ โดยรวม 2.90 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน สื่อสิ่งพิมพ์โดยรวม 5.50 สื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยรวม 3.09 พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe's ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ (สารสนเทศประเภทต่างๆ) ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน และเพื่อการวิจัยของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย จำแนกตามมหาวิทยาลัย

การใช้สารสนเทศ	มหาวิทยาลัย	$\bar{X}$	มจพ.	มจธ.	ม.เกษมบัณฑิต	ม.กรุงเทพ
			3.63	3.33	3.10	3.23
สื่อสิ่งพิมพ์	มจพ.	3.63	-	.30	.533*	.40
	มจธ.	3.33	-.30	-	.23	.10
	ม.เกษมบัณฑิต	3.10	-.533*	-.23	-	-.13
	ม.กรุงเทพ	3.23	-.40	-.10	.13	-
การใช้สารสนเทศ	มหาวิทยาลัย	$\bar{X}$	มจพ.	มจธ.	ม.เกษมบัณฑิต	ม.กรุงเทพ
			3.03	3.43	3.00	3.10
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	มจพ.	3.03	-	-.400*	.03	-.07
	มจธ.	3.43	.400*	-	.433*	.333*
	ม.เกษมบัณฑิต	3.00	-.03	-.433*	-	-.10
	ม.กรุงเทพ	3.10	.07	-.333*	.10	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้สารสนเทศประเภทต่างๆ เพื่อการเรียนการสอน และเพื่อการวิจัยของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย พบว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีการใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากกว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

6.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของอาจารย์เกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุด ของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย จำแนกตามมหาวิทยาลัย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความพึงพอใจของอาจารย์เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุด ของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย จำแนกตามมหาวิทยาลัย

ความพึงพอใจ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	3	1.06	.35	5.98	.00*
	ภายในกลุ่ม	36	2.14	.06		
	รวม	39	3.20			
ด้านบริการ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.44	.81	6.99	.00*
	ภายในกลุ่ม	36	4.18	.12		
	รวม	39	6.62			
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	.10	.03	.22	.89
	ภายในกลุ่ม	36	5.58	.15		
	รวม	39	5.68			
สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	3	.77	.26	1.78	.17
	ภายในกลุ่ม	36	5.18	.14		
	รวม	39	5.94			
ทรัพยากรสารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	3	3.03	1.01	16.79	.00*
	ภายในกลุ่ม	36	2.17	.06		
	รวม	39	5.20			
การประชาสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	3	.12	.04	.17	.92
	ภายในกลุ่ม	36	8.66	.24		
	รวม	39	8.78			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	4.49	2.5		
	ภายในกลุ่ม	36	25.74	0.77		
	รวม	39	30.22			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 อาจารย์ทั้ง 4 มหาวิทยาลัย มีความพึงพอใจ ของอาจารย์เกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุด เช่น ด้านอาคารสถานที่โดยรวม 5.68 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้บริการโดยรวม 5.94 และการประชาสัมพันธ์โดยรวม 8.78 พบว่าแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบุคลากรโดยรวม 3.20 ด้านการบริการโดยรวม 6.62 และด้านทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวม 5.20 พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบ ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe's ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความพึงพอใจ ของอาจารย์เกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุด ของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย จำแนกตามมหาวิทยาลัย

ความพึงพอใจ	มหาวิทยาลัย	$\bar{X}$	มจพ.	มจธ.	ม. เกษมบัณฑิต	ม.กรุงเทพ
			3.30	3.68	3.34	3.28
ด้านบุคลากร	มจพ.	3.30	-	-.380*	-.040	.020
	มจธ.	3.68	.380*	-	.340*	.400*
	ม.เกษมบัณฑิต	3.34	.040	-.340*	-.060	
	ม.กรุงเทพ	3.28	-.020	-.400*	-.060	-
ความพึงพอใจ	มหาวิทยาลัย	$\bar{X}$	มจพ.	มจธ.	ม. เกษมบัณฑิต	ม.กรุงเทพ
			3.62	3.08	2.98	3.32
ด้านบริการ	มจพ.	3.62	-	.540*	.640*	-.300
	มจธ.	3.08	-.540*	-	.100	-.240
	ม.เกษมบัณฑิต	2.98	-.640*	-.100	--.340	
	ม.กรุงเทพ	3.32	-.300	.240	.340	-
ความพึงพอใจ	มหาวิทยาลัย	$\bar{X}$	มจพ.	มจธ.	ม. เกษมบัณฑิต	ม.กรุงเทพ
			3.70	3.07	3.03	3.10
ทรัพยากรสารสนเทศ	มจพ.	3.70	-	.633*	.667*	.600*
	มจธ.	3.07	-.633*	-	.033	-.033
	ม.เกษมบัณฑิต	3.03	-.667*	-.033	--.067	
	ม.กรุงเทพ	3.10	-.600*	.033	.067	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความพึงพอใจ ของอาจารย์เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุดของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม 4 มหาวิทยาลัย พบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ด้านบุคลากร มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีความพึงพอใจมากกว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ด้านการบริการ มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความพึงพอใจมากกว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความพึงพอใจมากกว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมทั้ง 4 มหาวิทยาลัย มีการใช้สารสนเทศตามวัตถุประสงค์ของการใช้ทั้ง 2 ด้าน (เพื่อการเรียนการสอน เพื่อการวิจัย) แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิตที่ระดับ.05 กล่าวคือ

7.1.1 ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ทั้งนี้เพราะอาจารย์สามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้จากห้องสมุด เพื่อเตรียมการเรียนการสอนในการสร้างสรรค์งานศิลปะ โดยค้นหาภาพพร้อมคำอธิบาย จากหนังสือ วารสาร ตำรา รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ในระดับมาก เนื่องจากหนังสือ/ตำรา นำเสนอทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักในการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ สำหรับรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ เป็นรายงานผลการค้นคว้าวิจัยที่มีเอกสารหลักฐานการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ ตามหลักวิชาการมีการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างชัดเจน ตรวจสอบได้และมีผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ ลูกอินทร์ (2554) ที่พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน การผลิตผลงานทางวิชาการ การวิจัยในระดับมาก ทั้งนี้อาจสรุปได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่ให้ข้อมูลทางวิชาการที่เชื่อถือได้ยังมีความสำคัญ และเป็นที่ต้องการของอาจารย์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์

7.1.2 ด้านสื่อโสตทัศน์พบว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม ทั้ง 4 มหาวิทยาลัย มีการใช้สื่อโสตทัศน์ในการเรียนการสอน และการวิจัยไม่แตกต่างกันโดยใช้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล เกรียงเกษม (2555) ที่พบว่าอาจารย์ใช้และต้องการในระดับมาก ได้แก่วีดิทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lolley (1978) ที่พบว่า อาจารย์มีการใช้วีดิทัศน์ในระดับมาก ซึ่งวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงอาจารย์อาจนำมาใช้ประกอบการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

7.1.3 ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์พบว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากกว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ปริญญานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ และวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเตรียมการเรียนการสอน และงานวิจัยที่ตอบโจทย์และสนองตอบความต้องการได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา วงศ์หาญ (2553) รวมทั้งงานวิจัยของ อรพินท์ ลูกอินทร์ (2554) ที่พบว่า อาจารย์ใช้ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยในการค้นหาข้อมูลมากที่สุด เพราะฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยเป็นแหล่งสารสนเทศ ที่รวบรวมการทำวิจัยในทุกๆ ด้าน ซึ่งครอบคลุมในทุกสาขาวิชา

7.2 อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมทั้ง 4 มหาวิทยาลัย มีความพึงพอใจเกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการและการให้บริการของห้องสมุดแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ

7.2.1 ด้านบุคลากร พบว่าอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีความพึงพอใจมากกว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ดวงใจ วงษ์เศษ (2554) ที่พบว่าบรรณารักษ์มีความรู้ความสามารถในการให้บริการ เพราะมีการคัดสรรทรัพยากรสารสนเทศอย่างเหมาะสม ตลอดจนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

7.2.2 ด้านบริการ พบว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความพึงพอใจ มากกว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศรา สิงห์ปัน (2551) ที่พบว่า บริการของห้องสมุดที่อาจารย์คาดหวังจะได้รับมากที่สุดคือที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ในบริเวณที่น่าเข้าใช้และสะดวก ในการเข้าใช้เว็บไซต์ห้องสมุดช่วยให้สามารถค้นหาสารสนเทศได้ด้วยตนเอง และห้องสมุดมีเครื่องมือสำหรับสืบค้นได้ง่ายที่จะทำให้สามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเอง

7.2.3 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความพึงพอใจมากกว่า อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อาจเป็นเพราะหนังสือตำราส่วนใหญ่เนื้อหาตรงกับวิชาที่สอนเนื่องมาจากอาจารย์สามารถคัดเลือกเสนอแนะรายการหนังสือที่ตนเองสนใจหรือจำเป็นต้องใช้ให้ห้องสมุดพิจารณาจัดซื้อจึงตรงกับความต้องการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนพิน ฉุนพ่วง และ เสาวนีย์ ปทุมชาติ (2550) ที่พบว่าการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศบุคลากรของมหาวิทยาลัยทุกคนสามารถคัดเลือกเสนอแนะรายการหนังสือที่ตนเองสนใจหรือจำเป็นต้องใช้ให้ห้องสมุดพิจารณาจัดซื้อโดยสามารถคัดเลือกจากร้านค้า Catalogue ของสำนักพิมพ์ที่พนักงานนำไปให้พิจารณาตามภาควิชาต่างๆ ของคณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

8.1.1 ห้องสมุดควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีความทันสมัย เนื่องจากสาขาทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นศาสตร์ที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจารย์ในสาขานี้ต้องติดตามให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ จึงมีความต้องการ ทรัพยากรสารสนเทศที่ใหม่ ทันสมัย ตรงกับความต้องการ และความสนใจในช่วงเวลาปัจจุบัน

8.1.2 ห้องสมุดควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อมัลติมีเดีย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง กับหลักสูตรการเรียนการสอน หรือสื่อใหม่ๆ ที่ทางห้องสมุดจัดหามาให้บริการเพิ่มเติมจากเดิม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ต่ออาจารย์ ให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อสะดวกในการใช้สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้หลากหลายและกว้างขวางยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการศึกษาความต้องการและการใช้สารสนเทศของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบโดยมีการลงลึกถึงรายละเอียดที่สัมพันธ์กับหลักสูตรและรายวิชาที่อาจารย์สอน

8.2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ใช้และการบริการสารสนเทศของแหล่งสารสนเทศต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของผู้ใช้ความต้องการสภาพการบริหารงานการบริการ และปัญหาในการดำเนินการแหล่งสารสนเทศต่างๆ ในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครเช่น ห้องสมุดศูนย์สารสนเทศ ศูนย์วัฒนธรรมและข้อมูลท้องถิ่น เป็นต้น

9. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนนักวิจัยทั่วไปจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ตามสัญญาเลขที่ KMUTNB-GEN-58-55

10. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

จันทนา วงศ์หาญ. (2553). **การใช้ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศในการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.** สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัฐนพิน ฉุนพ่วง และเสาวนีย์ ปทุมชาติ. (2550). **การศึกษาสภาพการใช้และปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดเพื่องานวิจัยและการเขียนผลงานทางวิชาการของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ** สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

นฤมล เกรียงเกษม. (2555). **การใช้สารสนเทศของคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.

ดวงใจ วงศ์เศษ. (2554). **พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของอาจารย์และนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชียแปซิฟิก.** คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ.

อรพินท์ ลูกอินทร์. (2554). **การทำวิจัยและการใช้สารสนเทศของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนมหาวิทยาลัยรามคำแหง.** สำนักหอสมุดกลางวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อริสรา สิงห์ปั้น. (2551). **ความคาดหวังของคณาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต่อคุณภาพบริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาสารสนเทศศึกษา ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาษาอังกฤษ

John L.Lolly. **Use of Instructional Resources by Community Junior College Occupational Instructors.** (2016, February25) .[Online]. Available:http://digital.Library.unt.edu/ark:/67531/metadc501173/m1/1

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970, Autumn). **Determining Sample Size for Research Activities,** Educational and Psychological Measurement.30 : 607-610.

Taylor, R.S. (1968). **Question-Negotiation and Information Seeking in Libraries.** College and Research Libraries. 29,3 (May): 178-1

_____. (1991). **Information Use Environments.** In Progress Communication Sciences. B. Dervin and M.J. Voigt (eds.) 10, 2 (November): 217-251.

Vroom, V.K. (1964.) **Work and Motivation.** Malaber : Robert E.Krieger Publishing

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

Development of Training Course for Developing of Management Model of Data and Information Center in Vocational Education Institutes

สุรเชษฐ์ สมไชย [1]
ไพโรจน์ สถิรยากร [2]
พิสิฐ เมธาภัทร [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา กลุ่มเป้าหมายใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีประสบการณ์การในการบริหารจัดการหรือดำเนินงานในศูนย์ข้อมูลสารสนเทศมาแล้วมากกว่า 5 ปี ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษามีองค์ประกอบคือ 1) คณะกรรมการฝ่ายบริหาร 2) ด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสาร และ 3) คณะกรรมการบริหารศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

ผลการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองซิปป์ (CIPP) สรุปได้ดังนี้ การประเมินสภาวะแวดล้อมพบว่าหัวข้อเรื่องในการฝึกอบรมทั้ง 9 หัวข้อเรื่อง กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมมีความสอดคล้องสูงและมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดการประเมินปัจจัยเบื้องต้นพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องสูงทุกรายการ โดยรายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เนื้อหาของหลักสูตรครบถ้วนและครอบคลุมวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 2) สื่อการสอน (Power Point) ครอบคลุมเนื้อหา 3) แบบฝึกหัดตรงตามหัวข้อเรื่อง และผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทฤษฎีมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 86.27/87.54 และผลสัมฤทธิ์ด้านปฏิบัติมีมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.79 การประเมินกระบวนการ พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรฝึกอบรมด้านทฤษฎีมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85.49/87.63 และด้านผลสัมฤทธิ์ด้านปฏิบัติมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ นอกจากนี้การจัดฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และการประเมินผลผลิตพบว่า การนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการ พัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดตามการประเมินของผู้บังคับบัญชา

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารจัดการ ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาอาชีวศึกษา

[1] นักศึกษา ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[2] รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[3] รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop and assess the management model for the Data an Information center in vocational education and, 2) to develop and assess the training course for the Development of Management Model for Data and Information Center in Vocational Education. The target group of this research included The Administrators of Education and data and information officer at least 5 year management experiences or taking the position of the department head. The results of this research can be concluded as follows

According to the development of the management model for the Data and Information center in vocational education, there are 3 steps: 1) The Management Board A provider of vocational education college workload. 2) Information and communication systems, analyzes the data to provide equipment and information systems and appropriate communication. In the operation of data centers and information. 3) The management board of Data and information center. Monitoring and evaluation of the operation of data centers and information

The assessment of the training program using CIPP Model by the specialists revealed high congruence between the topic and the training objectives in the context evaluation. According to the input evaluation, the specialists rated very high appropriateness in every topic. The top three of the very high appropriateness are 1) The content of the course are comprehensive behavioral objectives 2) Instruction media (PowerPoint) cover all contents. 3) The practice cover all contents. The results of the training achievement on theory were 86.27/87.54 and that of the practical part was 78.79. The process evaluation reported high efficiency of the training course which can be seen in the theoretical results at 85.49/87.63 and the practical part at 81.48 higher than the set criteria. Moreover, the participants reported their opinions towards the training at very high appropriateness. The product evaluation conducted by the College administrator revealed high appropriateness of the training course that can be applied in the data and information center management effectively.

Keywords : Management Model, Data and Information Center, Vocational Education

1. บทนำ

ปัจจุบันองค์กรต่างๆ ได้มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีระบบสารสนเทศและการสื่อสารหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ถูกต้องและรวดเร็วแม่นยำเชื่อถือได้ เพื่อประโยชน์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน จึงมีการตั้งเป้าหมายของระบบสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น 1) เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (Effectiveness) 2) เพิ่มผลผลิต (Productive) 3) เพิ่มคุณภาพในการบริการลูกค้า (Quality) และ 4) ผลิตสินค้าใหม่และขยายผลิตภัณฑ์ (New Product and Increase Product) เป็นต้น (ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์, 2549) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ในทุกๆ องค์กร รวมถึงนำไปใช้ในสถานศึกษาด้วยระบบสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาอาชีวศึกษานั้น ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งหน่วยงาน เพื่อรับผิดชอบขึ้นชื่อว่า “ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ” หน้าที่ของศูนย์ข้อมูลสารสนเทศตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยเรื่องการบริหารสถานศึกษาปี 2552 นั้น ได้ระบุว่าศูนย์ข้อมูลสารสนเทศมีหน้าที่คือ (1) รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษา ประมวลผล จัดเก็บรักษา จัดทำ และบริการข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียน นักศึกษา สถานประกอบการ ตลาดแรงงาน บุคลากร งบประมาณ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ แผนการเรียน และข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยประสานงานกับแผนกวิชาและงานต่างๆ ในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง (2) รวบรวมและเผยแพร่สารสนเทศต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการประกอบอาชีพ (3) พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลของสถานศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพการใช้ข้อมูลสารสนเทศจากเครือข่ายอินเตอร์เน็ต (4) กำกับ ควบคุม ดูแลระบบให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (5) ดำเนินการเกี่ยวกับศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษาของสถานศึกษา (6) ประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (7) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน เสนอโครงการและรายงานการปฏิบัติงานตามลำดับขั้น (8) ดูแลบำรุงรักษา และรับผิดชอบทรัพย์สินของสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย และ (9) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย จากหน้าที่ของศูนย์ข้อมูลสารสนเทศในข้างต้นนั้นจะพบว่าเป็นงานที่จะต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ ทั้งในด้านของเทคโนโลยีสารสนเทศและการวางแผนปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ (นงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงศ์, 2552) นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่ขาดแคลนงบประมาณขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาในการขาดทักษะและความเข้าใจของทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ รวมถึงฝ่ายสนับสนุนต่างๆ หรือศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ มีการนำสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ รวมทั้งอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนางานน้อยมาก ขาดแผนงานที่เป็นระบบ ระบบอินเทอร์เน็ตล่าช้า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เป็นระบบ ขาดวัสดุอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียนจากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว จะพบว่ารูปแบบของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ยังมีปัญหาอยู่มาก โดยสถานศึกษาให้ความสำคัญของสารสนเทศแต่ยังขาดรูปแบบที่เหมาะสมในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ จึงทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของงาน เครื่องมืออุปกรณ์ รวมถึงบุคลากร การรวบรวมข้อมูลจากส่วนฝ่ายต่างๆ นอกจากนี้บุคลากรเองยังขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม มีภาระงานเยอะและยังขาดการประเมินผลอย่างรัดกุม (บวร ขจรศิลป์, 2549) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดรูปแบบที่เหมาะสม ทั้งในด้านบริหารจัดการศูนย์ฯ ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการประเมินผล และด้านการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในศูนย์อย่างเหมาะสมอันจะเป็นผลดีต่อการบริหารงาน รวมทั้งเพิ่มโอกาสและความสามารถในการแข่งขัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.2 เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3. สมมติฐานของงานวิจัย

3.1 รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่พัฒนาขึ้นผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับมากขึ้นไป

3.2 หลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือผลสัมฤทธิ์ภาค ทฤษฎีจะต้องได้คะแนนร้อยละ 80/80 ขึ้นไป และผลสัมฤทธิ์ภาคปฏิบัติ จะต้องได้คะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไป โดย 80 ตัวแรก

หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างการฝึกอบรมของผู้เข้าฝึกอบรม โดยมีคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 80 ตัวหลังหมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมของผู้เข้าฝึกอบรม โดยมีคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ร้อยละ 80

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และเพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ได้ขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนฯ จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 การศึกษาสภาพปัญหา การจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยการสร้างแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศในสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4.3 การร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

การร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประกอบไปด้วยข้อมูลจากการศึกษา รวบรวมข้อมูลและจากการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศแล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์เพื่อร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งข้อมูลที่นำมาสังเคราะห์สามารถร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศที่มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1. คณะกรรมการฝ่ายบริหาร องค์ประกอบนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากภาระงานที่เกี่ยวข้อง ของแต่ละฝ่ายงานบริหารได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่าบริหารทรัพยากร ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ เพื่อนำมารวบรวมให้ได้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สนับสนุนฝ่ายบริหาร โดยจะมีข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานอยู่อย่างน้อย 9 ประเภท 2. ด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสารหมายถึงการนำเอาภาระงานในองค์ประกอบที่ 1 มาวิเคราะห์เพื่อหาความเหมาะสมในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ ด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสาร ที่เหมาะสมในการดำเนินงานของศูนย์ (Hardware, Software, Peopleware, Communication) 3. คณะกรรมการบริหารศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศองค์ประกอบนี้คือการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารรูปแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูล ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ภาระหน้าที่ ที่ชัดเจนของศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องคณะทำงานต่างๆ อย่างเหมาะสม

4.4 การประเมินร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ

ออกแบบ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อประเมินความเหมาะสม ความคิดเห็นเพิ่มเติม ของข้อสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ กับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 7 คน แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อปรับปรุงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ตามข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมาย หลังจากนั้นจึงนำรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ปรับปรุงไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสม จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะอีกครั้ง จนได้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่มีความเหมาะสมตรงตามบริบทของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4.5 การจัดทำคู่มือรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ

สร้างคู่มือการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศตามรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียดของส่วนประกอบด้านต่างๆ ของรูปแบบ แล้วอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบคู่มือฯ ว่ามีเนื้อหาเหมาะสมหรือไม่ ปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้แนะนำจนได้คู่มือรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่สมบูรณ์

4.6 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการวิเคราะห์และศึกษา เอกสาร ตำรา และรูปแบบฯ ที่ได้พัฒนาขึ้น เพื่อนำมา

กำหนดเป็นหัวข้อเรื่องในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมโดยได้หัวข้อเรื่อง จำนวน 9 หัวข้อเรื่องใช้ระยะเวลาในการอบรม 5 วัน ผู้เข้าอบรมครั้งละ 20 คน โดยมีการประเมินผลระหว่างการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมในแต่ละหัวข้อเรื่อง

4.7 การประเมินหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อจะได้นำข้อคิดเห็นต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญมาทำการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมต่อไป โดยแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง

4.8 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ดำเนินงานศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

4.9 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนโดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานในศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศไม่ต่ำกว่า 5 ปี

4.10 การติดตามผล

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ติดตามผลการฝึกอบรม เพื่อประเมินว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรม นำเอาความรู้ ทักษะและเจตคติที่ได้รับจากการฝึกอบรมคือ รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศที่รับผิดชอบในสถานศึกษาอาชีวศึกษาตนเองอย่างไร

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

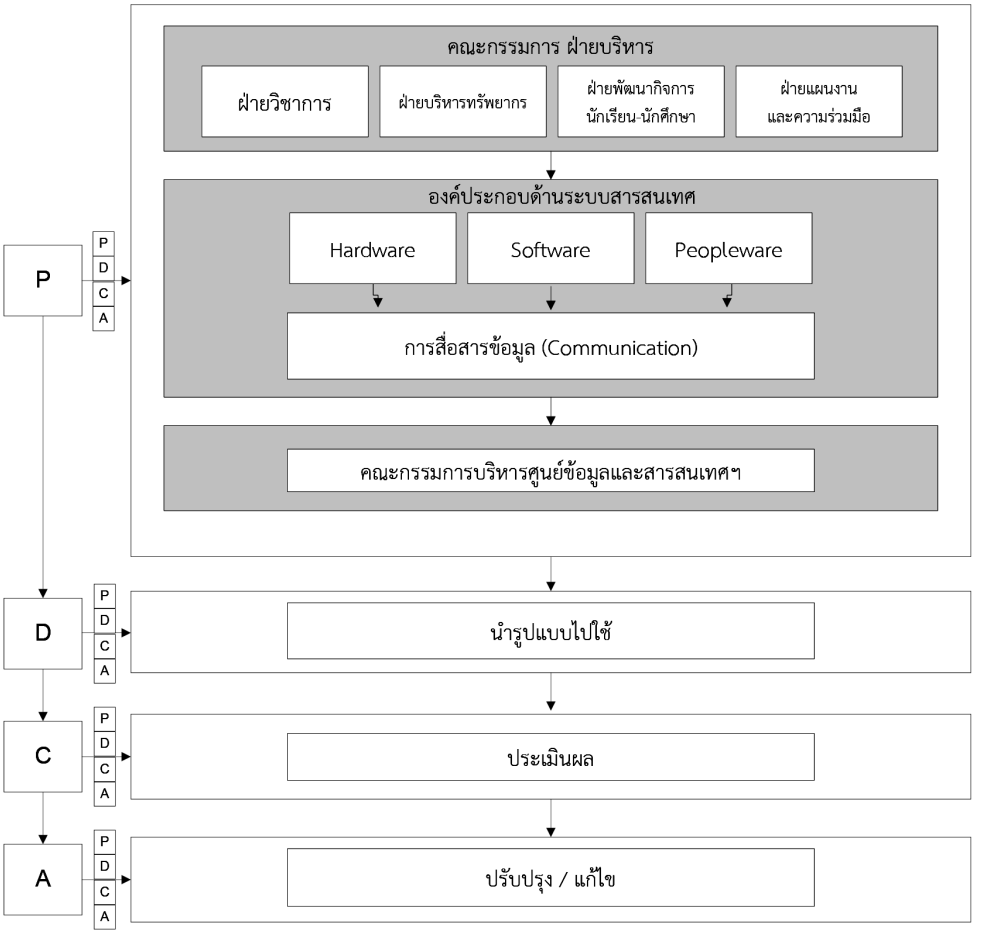

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจะประกอบด้วย 1) คณะกรรมการฝ่าย บริหารองค์ประกอบนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากภาระงานที่เกี่ยวข้อง ของแต่ละฝ่ายงานบริหารได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ เพื่อนำมารวบรวมให้ได้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สนับสนุนฝ่ายบริหาร โดยจะมีข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานอยู่อย่างน้อย 9 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา, ข้อมูลนักศึกษา, ข้อมูลบุคลากร, ข้อมูลหลักสูตร, ข้อมูลงบประมาณและการเงิน,ข้อมูลวัสดุครุภัณฑ์, ข้อมูลอาคารสถานที่,ข้อมูลตลาดแรงงานและข้อมูลพื้นฐานจังหวัด 2) ด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึงการนำเอาภาระงานในองค์ประกอบที่ 1 มาวิเคราะห์เพื่อหาความเหมาะสมในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ ด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสม ในการดำเนินงานของศูนย์ ซึ่งมีส่วนประกอบคือด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware) ด้านซอฟต์แวร์ (Software) ด้านบุคลากร (Peopleware) และด้านการสื่อสาร (Communication) 3) คณะกรรมการบริหารศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ องค์ประกอบนี้คือการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารรูปแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ภาระหน้าที่ๆ ชัดเจนของศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คณะทำงานต่างๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากตามการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์สมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบจำลอง CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)

เป็นการประเมินขั้นพื้นฐานที่สุดเพื่อหาหลักการในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม และหัวข้อเรื่องของการฝึกอบรม พบว่าหัวข้อฝึกอบรมมี 9 หัวข้อเรื่องได้แก่ 1. ความสำคัญของศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ 2. หน้าที่ของศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ 3. ส่วนประกอบของรูปแบบศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ 4. การควบคุมคุณภาพด้วย PDCA 5. เครื่องมือและอุปกรณ์ด้านระบบสารสนเทศ (Hardware) 6. โปรแกรมประยุกต์ และโปรแกรมเฉพาะด้านอื่นๆ (Software) 7. บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (People Ware) 8. ลักษณะของข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา 9. แนวทางการประเมิน การบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศฯ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินผลพบว่าหัวข้อเรื่องในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และความสอดคล้องระหว่างหัวข้อเรื่องกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรมมีความสอดคล้องสูง

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)

เป็นการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งพบว่าหลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องสูงทุกรายการ และผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรฝึกอบรมด้านทฤษฎีเท่ากับ 86.27/87.54 และมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ เท่ากับ 78.79

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรฝึกอบรมด้านทฤษฎีเท่ากับ 85.49/87.63 และด้านปฏิบัติเท่ากับร้อยละ 81.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติคือ 80/80 และร้อยละ 75 ตามลำดับ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมต่อการจัดฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นว่าการจัดฝึกอบรมในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุดผู้บังคับบัญชาของสถานศึกษาเป้าหมายมีความคิดเห็นต่อการนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเข้ารับการฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลและสรุป

6.1 การพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการบริหารจัดการงานด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทั้งองค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อย ทั้งนี้เนื่องจากก่อนการร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ และได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศถึงปัญหาตลอดจนแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริหาร

จัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ที่เหมาะสม แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลและสังเคราะห์เป็นบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และประเมินเบื้องต้นก่อน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินนั้นมาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อโนมา ศิริพานิช (2553) ที่กล่าวไว้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีกรอบและทิศทางเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมขั้นตอนที่สำคัญที่สุดคือการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวิเคราะห์หาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม สอดคล้องกับ ชัยยศ กิจโกศล (2557) การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรจะทำให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าฝึกอบรมอย่างแท้จริง

6.2 ผลการพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง 9หัวข้อเรื่อง ได้แก่ 9 หัวข้อเรื่อง 1. ความสำคัญของศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ 2. หน้าที่ของศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ 3. ส่วนประกอบของรูปแบบศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ 4. การควบคุมคุณภาพด้วย PDCA 5. เครื่องมือและอุปกรณ์ด้านระบบสารสนเทศ (Hardware) 6. โปรแกรมประยุกต์และโปรแกรมเฉพาะด้านอื่นๆ (Software) 7. บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (People Ware) 8. ลักษณะของข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา 9. แนวทางการประเมินการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศฯ หลังจากพัฒนาแล้วนำหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องในด้านต่างๆ พบว่ามีความสอดคล้องทุกด้าน และนำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ภาคทฤษฎีมีค่า E1/E2 เท่ากับ 86.27/87.54 ส่วนคะแนน ผลสัมฤทธิ์ภาคปฏิบัติเท่ากับร้อยละ 78.79 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หลังจากนั้นได้นำหลักสูตรฝึกอบรมมาปรับปรุงเล็กน้อยแล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทฤษฎีมีค่าเท่ากับ 85.49/87.63 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ในภาคปฏิบัติมีค่าร้อยละ 81.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมได้มีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมก่อน และในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีในการวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง (Topic Analysis) เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน แล้วใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่วิเคราะห์ได้ไปสร้างใบเนื้อหาหรือเอกสารประกอบการบรรยาย โดยใบเนื้อหาจะใช้รูปภาพประกอบเพื่อให้ศึกษาได้ง่ายขึ้น สร้างใบแบบฝึกหัดและแบบทดสอบเพื่อวัดและประเมินผู้เข้าฝึกอบรมตามระดับแต่ละวัตถุประสงค์ที่วิเคราะห์ไว้ และเพื่อให้การบรรยายบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดียิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงออกแบบและสร้างสื่อประกอบการบรรยายโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (Microsoft PowerPoint) และเพื่อให้มีความน่าสนใจมากขึ้นผู้วิจัยจึงพยายามออกแบบสื่อให้เหมาะสมกับการบรรยายแบบถาม-ตอบเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ พิสิฐ เมธาภัทร (2549) โดยทำการวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง เพื่อให้ได้ความรู้หลัก และความรู้ย่อยแล้วนำมากำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และนำมาสร้างชุดฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา สื่อประกอบการฝึกอบรม แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และกำหนดวิธีการสอนตามลำดับ หลังจากผ่านการฝึกอบรมไประยะหนึ่งได้มีการติดตามและประเมินผลผู้เข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับการนำความรู้และทักษะที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ โดยการประเมินของผู้บังคับบัญชาพบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ไปกำหนดเป็นกรอบนโยบายในการพัฒนาศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้มีรูปแบบตั้งต้นในการนำไปพัฒนาหรือปรับปรุงการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศของตน

7.2 สถานศึกษาควรนำหลักสูตรไปอบรมเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ จะได้สามารถปรับปรุง พัฒนาศูนย์ฯ ที่ดูแลอยู่ได้อย่างเหมาะสม

7.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาที่รับผิดชอบให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

8. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

8.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง (Self-Learning) โดยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น E-Learning เนื่องจากภารกิจของเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศมีมาก

8.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนให้เกิดความเข้มแข็งในการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมในภูมิภาค

9. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ชัยยศดำรง กิจโกศล. (2557) **การพัฒนาระบบการประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนโดย สถานศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรม ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวะและเทคนิค ศึกษาภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552) **ระเบียบคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552.** [online]. [สืบค้นวันที่ 25 เมษายน 2553] จาก http://www.vec.go.th

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2549) **ระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดการ.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชัน.

นงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงศ์. (2552) **ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 14.** รายงานวิจัยสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 8 ประจำปีงบประมาณ 2552, กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

บวร ขจรศิลป์. (2549) **รูปแบบการจัดระบบสารสนเทศในการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พิสิฐ เมธาภัทร. (2549) **เอกสารคำสอนวิชา 200401 การพัฒนาหลักสูตรอาชีวะและเทคนิคศึกษา.** กรุงเทพฯ :ภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

อโนมา ศิริพานิช. (2553) **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อการสอนวิชาชีพด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิตสาขาวิจัยและพัฒนา หลักสูตรภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.

ภาษาอังกฤษ

Stufflebeam, D., et al., (1971) **Educational Evaluation And Decision Making.** Itasca, Ill :Peackock.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน

Development of Training Course for Non-formal Education Curriculum Developers through Collaborative Training Model

พวงพรรณ ขันติธรรมากร [1]
ไพโรจน์ สถิรยากร [2]
พิสิฐ เมธาภัทร [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน และเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต/ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอน ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน พบว่า รูปแบบการฝึกอบรมประกอบด้วยการฝึกอบรมโดยใช้วิธีออนไลน์ (Online) และวิธีเผชิญหน้า (Face-to-Face) โดยวิธีออนไลน์ (Online) ใช้อบรม 2 หัวข้อเรื่อง และวิธีเผชิญหน้า (Face-to-Face) ใช้อบรม 5 หัวข้อเรื่อง ซึ่งประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 7 หัวข้อเรื่อง ได้แก่ 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรซึ่งทั้ง 2 หัวข้อเรื่องนี้ฝึกอบรมโดยใช้วิธีออนไลน์ ส่วนเรื่องที่ 3) การวิเคราะห์อาชีพ 4) เครื่องมือรวบรวมข้อมูล 5) เทคนิคการกำหนดรายละเอียดหลักสูตร 6) การวิเคราะห์งานและ 7) เทคนิคการเขียนหลักสูตรรายวิชาใช้วิธีเผชิญหน้า การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยใช้รูปแบบซิป พบว่า การประเมินสภาพแวดล้อมเป็นการประเมินความเหมาะสมของหัวข้อหลักสูตรฝึกอบรมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องต่างๆ พบว่า มีความสอดคล้องทุกด้าน การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ภาคทฤษฎีร้อยละ 81.57/84.32 และภาคปฏิบัติ ร้อยละ 80.30 และหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และการประเมินผลผลิต เป็นการติดตามผลหลังการฝึกอบรม พบว่า ผลการประเมินการเขียนหลักสูตรใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 3 หลักสูตร พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ร้อยละ 89.33

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร นักพัฒนาหลักสูตร การศึกษานอกระบบ การฝึกอบรมแบบผสมผสาน

[1] นักศึกษา ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[2] รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[3] รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

The objectives of this research were to develop and evaluate the appropriateness of the training course for non-formal education curriculum developers using collaborative training model as well as to find the efficiency of the developed training course. The target group for data collection included licensees, administrators, lecturers and teachers who are responsible for developing non-formal education curriculum specially the vocational education schools under the Office of the Private Education Commission. The results were concluded as follows:

1. It was found that the training course for non-formal education curriculum developers using collaborative training model consisted of both online and face-to-face method with 2 topics on online training and 5 topics on face-to-face training which were validated by the specialists as highly appropriate.

2. The training course for non-formal education curriculum developers using collaborative training model consisted of 7 topics, i.e. (1) curriculum development process, (2) curriculum development model; both topics are online training, (3) occupation analysis, (4) data collection tools, (5) techniques for defining course description, (6) job analysis, and (7) curriculum developing technique; from 3 to 7 are face-to-face technique. The developed training course was evaluated to find the efficiency to find CIPP Model revealing that context evaluation is the evaluation to find the appropriateness of the training topics and its objectives which is in high appropriate level. The input evaluation to show the congruence of each indexes showed that there is high congruent in every aspect. The process evaluation revealed high achievement of the training at the theoretical part 81.57/ 84.32 and the practical part at 80.30. Moreover, the training course was evaluated at high appropriate based on the follow up study at 89.33% with the gaining of 3 new additional curriculums.

Keywords : Curriculum Development, Curriculum Developer, Non-formal Education, Collaborative Training

1. บทนำ

โรงเรียนนอกระบบ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 หมายความว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา (พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550, 2551 : 2) โดยกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียนนอกระบบตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2552) ออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทสอนศาสนา เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะการสอนศาสนา

2. ประเภทศิลปะและกีฬา เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาเกี่ยวกับดนตรี ศิลปะ และกีฬา

3. ประเภทวิชาชีพ เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพ เพื่อให้นักเรียนนำไปประกอบอาชีพหรือเพิ่มเติมทักษะในการประกอบอาชีพ

4. ประเภทกวดวิชา เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เสริมความรู้บางรายวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. ประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิต เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เสริมสร้างความคิด เชาวน์ปัญญา และทักษะอื่น

หลักสูตรโรงเรียนนอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลา การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม เช่น พลาดโอกาสทางการศึกษา พ้นการศึกษาในระบบไม่ต้องการศึกษาในระบบ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. หลักสูตรต้นแบบ จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ประเภทศิลปะและกีฬา ประเภทวิชาชีพ ซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้

2. หลักสูตรของโรงเรียน เป็นหลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้กำหนดรูปแบบและคำอธิบายการเขียนหลักสูตรโรงเรียนเอกชนนอกระบบ โดยต้องนำหลักสูตรดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาหลักสูตรโรงเรียนนอกระบบ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ประเภทศิลปะและกีฬา ประเภทวิชาชีพ และประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิต พิจารณาโดยคณะกรรมการฯ ดังกล่าว ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาชีพเฉพาะด้าน ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้แทนจากสมาคมผู้บริหารสถานศึกษานอกระบบ และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ควบคุมโรงเรียนนอกระบบ เมื่อผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการฯ แล้ว สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเสนออนุมัติหลักสูตรต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 2) โรงเรียนจึงจะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้

จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนนอกระบบนั้นมีหลักสูตรประเภทวิชาชีพจำนวนมากกว่าประเภทอื่นๆ ซึ่งหลักสูตรวิชาชีพมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติเพื่อช่วยลดปัญหาการว่างงาน พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นจากการศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การจัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพ พบว่าหลักสูตรวิชาชีพจะเน้นในเรื่องของเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กันตลอดและเมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรแล้วสามารถปฏิบัติหรือนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนซึ่งจัดทำโดยผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการขออนุมัติหลักสูตรเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แต่จากการประชุมเพื่อพิจารณาของหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบที่ผ่านมา (เดือนตุลาคม 2553 – 12 เมษายน 2555) มีโรงเรียนขออนุมัติหลักสูตร จำนวน 27 หลักสูตร แต่ผ่านการพิจารณาภายในหนึ่งครั้ง เพียง 15 หลักสูตร ส่วนอีก 12 หลักสูตร ต้องพิจารณาใหม่ 2-3 ครั้ง (กลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษา, 2555) พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับหลักสูตร การกำหนดวัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกับรายการสอน รายการสอนไม่ชัดเจนต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน เป็นต้น เป็นเหตุให้สิ้นเปลืองงบประมาณและใช้ระยะเวลาในการพิจารณามาก เนื่องจากโรงเรียนยังขาดความรู้ด้านวิชาการและความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร โดยผู้รับใบอนุญาต/ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอน เป็นผู้จัดทำหลักสูตร ซึ่งมีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในวิชาชีพที่ต้องการเปิดสอนในโรงเรียน เมื่อได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียน

และดำเนินการเรียนการสอนไปแล้วระยะหนึ่ง ต่อมาหลักสูตรที่เปิดสอนไม่ทันสมัยหรือทันต่อความต้องการของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงาน ปัญหาอุปสรรคที่พบอีกประการหนึ่ง คือ ผู้รับใบอนุญาต/ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอน ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในวิชาอื่นๆ เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงานได้

การฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรในองค์กรที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความชำนาญ และเกิดทัศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรมีความสามารถเฉพาะตัวสูง มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรมีประสิทธิผลที่ดีขึ้น

ในปัจจุบันระบบสารสนเทศเข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน และวิธีการสอน การทำงานของผู้รับใบอนุญาต/ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอน โดยเฉพาะเมื่อมีการบูรณาการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมในการสื่อสารเข้าด้วยกันแล้ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดบริบทของสำนักงานอัตโนมัติ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การศึกษาทางไกลผ่านระบบออนไลน์ (Online) และอื่นๆ อีกมากมาย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ทำให้ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย สามารถถ่ายทอดและเผยแพร่ออกมาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างง่ายดาย โดยการเชื่อมโยงผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (จิรพันธุ์ ศรีสมพันธุ์, 2550) และการเรียนรู้โดยระบบสารสนเทศยังสามารถนำเสนอได้หลายรูปแบบ เช่น ตัวอักษร แอนนิเมชั่น วิดีโอ ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ทำได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งการดูแลปรับปรุง และจัดเก็บดำเนินการได้โดยง่ายและต่อเนื่องทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการในกระบวนการจัดการความรู้

กระแสของการเปลี่ยนแปลงทางด้านการบริหารจัดการ การแข่งขัน และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ต่อการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล และส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา โดยการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เรียกว่าการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งมีแนวคิดในการรวมคุณลักษณะการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นลักษณะการเรียนแบบเข้าชั้นเรียนมารวมกับการเรียนรู้แบบออนไลน์หรือออฟไลน์ที่จะช่วยให้สามารถลดเวลาการเข้าชั้นเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้กำกับ ดูแล และส่งเสริม สนับสนุนโรงเรียนนอกระบบ จึงมีความคิดที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาต/ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เครื่องมืออุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการเขียนหลักสูตรเพื่อยื่นเสนอต่อต้นสังกัด ตลอดจนเป็นการพัฒนาตนเองให้สามารถจัดทำหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนองความต้องการของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน

2.2 เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่พัฒนาขึ้นผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากขึ้นไป

3.2 หลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยดำเนินการศึกษา รวบรวมเพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน และเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานโดยแบ่งขั้นตอนดำเนินการวิจัย แสดงในภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

การฝึกอบรมแบบผสมผสานโดยแบ่งขั้นตอนดังต่อไปนี้

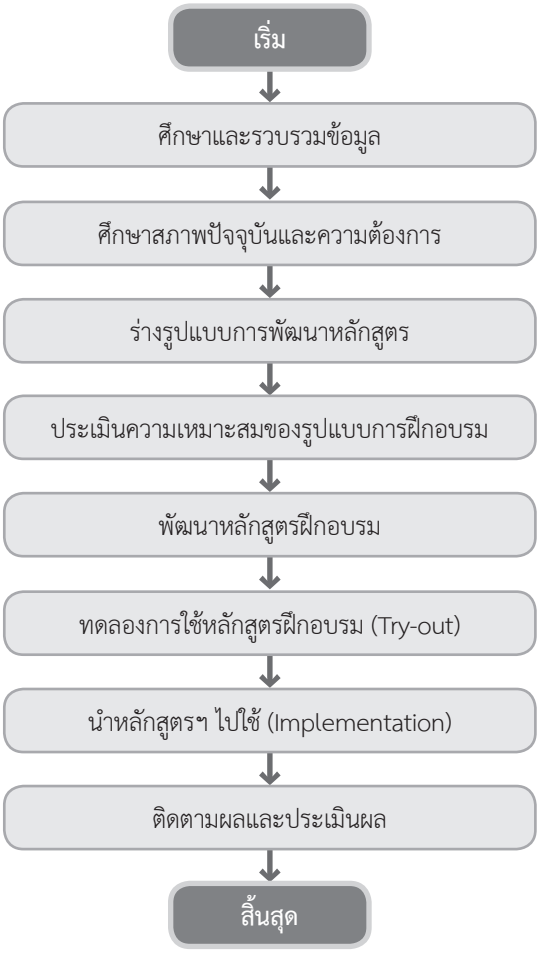

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการวิจัย

4.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งคู่มือการจัดทำหลักสูตรรูปแบบการฝึกอบรมจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย เครือข่ายอินเตอร์เน็ต รวมทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ และรวบรวมส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบว่าครอบคลุมทุกประเด็นหรือไม่

4.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อหาสภาพปัญหาและข้อมูลความต้องการผู้ที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนนอกระบบ ซึ่งทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรในหัวข้อต่อไปนี้ 1) ศึกษาความต้องการ เช่น การวิเคราะห์อาชีพ การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น 2) การออกแบบประกอบด้วย การออกแบบหลักสูตร เช่น การกำหนดหรือตั้งชื่อหลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์หลักสูตร การกำหนดระยะเวลาของหลักสูตร การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน เป็นต้น การออกแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน เช่น การวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา การจัดทำโครงการสอน การวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง การวิเคราะห์งาน เป็นต้น 3) การทดลองใช้ เช่นความเหมาะสมของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียน เป็นต้น 4) การนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร 5) การประเมินผล

4.3 การร่างรูปแบบการฝึกอบรม

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มากำหนดรูปแบบและร่างหลักสูตรการฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดหัวข้อ เนื้อหา สื่อประกอบการบรรยาย ใบงาน ใบแบบฝึกหัด ใบเฉลยแบบฝึกหัด ใบแบบทดสอบ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขจนได้ร่างรูปแบบการฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

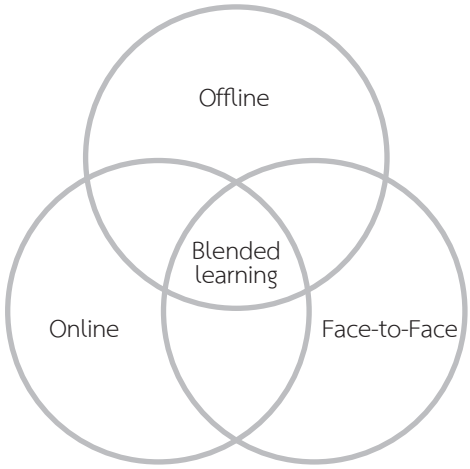

ภาพที่ 2 รูปแบบ (Model) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.4 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยเป็นผู้มีประสบการณ์การจัดทำหลักสูตรวิชาชีพหรือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่น้อยกว่า 10 ปี ในการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่ารูปแบบการฝึกอบรมฯ ควรจัดเป็น 2 รูปแบบ คือ วิธีออนไลน์ (Online) การสอนด้วยวิธีเผชิญหน้า (Face-to-Face) และได้นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ทำให้

ได้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานฉบับสมบูรณ์

4.5 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หัวข้อเรื่องในการฝึกอบรมตามความต้องการของโรงเรียนนอกระบบ ดังนี้ คือ 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร 3) การวิเคราะห์อาชีพ 4) เครื่องมือรวบรวมข้อมูล 5) เทคนิคการกำหนดรายละเอียดหลักสูตร 6) การวิเคราะห์งาน 7) เทคนิคการเขียนหลักสูตรรายวิชา

โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบผสมผสานระหว่างการเรียนแบบด้วยวิธีออนไลน์ (Online) และการสอนด้วยวิธีเผชิญหน้า (Face-to-Face) หลังจากนั้น จึงกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหัวข้อ และออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมโดยให้แต่ละหัวข้อเรื่องประกอบด้วยใบเนื้อหา ใบแบบฝึกหัด ใบแบบทดสอบ ใบเฉลยแบบฝึกหัด สื่อประกอบการบรรยาย และเมื่อผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา จะถูกนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ตลอดจนการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า 10 ปี จากหน่วยงานที่ดูแลหลักสูตร 2 คน และจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 3 คน ประเมินความเหมาะสม และ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50-1.00 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ในหัวข้อดังกล่าวมีความสอดคล้อง

4.6 การทดลองการใช้หลักสูตรฝึกอบรม (Try-out)

ผู้วิจัยนำหลักสูตรฝึกอบรมที่สมบูรณ์แล้ว ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอนที่ได้รับมอบหมายให้พัฒนาหลักสูตรโรงเรียนนอกระบบประเภทวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน จาก 6 สถาบัน ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นกันกับกลุ่มเป้าหมายจริง โดยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการอบรม จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ แบบประเมินต่างๆ เพื่อให้การฝึกอบรมมีความพร้อมมากที่สุด จากนั้นดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบและแบบประเมินการปฏิบัติ (Reliability of Test) รวมถึงการหาค่าผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรฝึกอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมที่จะนำไปดำเนินการฝึกอบรมจริงต่อไป

4.7 การนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง (Implementation)

ผู้วิจัยนำผลจากการทดลองใช้ มาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ ตลอดจนความเชื่อมั่นในการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปดำเนินการใช้อบรมจริง ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำเครื่องมือในการวิจัย อันได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล (Implementation) กับกลุ่มเป้าหมายจริง ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต/ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอนที่ได้รับมอบหมายให้พัฒนาหลักสูตรโรงเรียนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า 5 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร

4.8 การติดตามและประเมินผล

ภายหลังจากการฝึกอบรม ผู้รับใบอนุญาต/ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม ได้เขียนรูปแบบหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยตนเอง และผู้วิจัยร่วมกับหัวหน้ากลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ซึ่งมีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรนอกระบบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตรวจประเมินความถูกต้อง

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานโดยใช้รูปแบบการสอนแบบผสมผสานระหว่างวิธีออนไลน์ (Online)ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร กับวิธีเผชิญหน้า (Face-to-Face) ประกอบด้วย การวิเคราะห์อาชีพ เครื่องมือรวบรวมข้อมูล เทคนิคการกำหนดรายละเอียดหลักสูตร การวิเคราะห์งาน และเทคนิคการเขียนหลักสูตรรายวิชา ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

5.2 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานผู้วิจัยประยุกต์ใช้รูปแบบซิป (CIPP Model) เพื่อประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยสามารถสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมได้ดังนี้

การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้รับใบอนุญาต/ผู้บริหารโรงเรียนนอกระบบมีสภาพปัจจุบันของหลักสูตรนอกระบบในเรื่องของส่วนประกอบ/องค์ประกอบของหลักสูตร แนวทางการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ มีระดับความรู้/ทักษะ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก สำหรับความต้องการในการพัฒนาความรู้/ทักษะ ในเรื่องของส่วนประกอบ/องค์ประกอบของหลักสูตร แนวทางการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) กลุ่มครูหรือผู้สอนโรงเรียนนอกระบบมีสภาพปัจจุบันของหลักสูตรนอกระบบในเรื่องของส่วนประกอบ/องค์ประกอบของหลักสูตร แนวทางการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ มีระดับความรู้/ทักษะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับความต้องการในการพัฒนาความรู้/ทักษะ ในเรื่องของส่วนประกอบ/องค์ประกอบของหลักสูตร แนวทางการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินในขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โดยผลของการประเมินขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญมีดังต่อไปนี้

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบประเมินกับการประเมินผลการฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าดัชนีของข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องกันทุกหัวข้อ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างหัวข้อเรื่องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม พบว่า ค่าดัชนีของข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องกันทุกหัวข้อ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม พบว่า ค่าดัชนีของข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องกันทุกหัวข้อ

ผลการประเมินผลความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม มีระดับความเหมาะสมมากที่สุดทุกข้อซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสม

ผลการประเมินประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรจากการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 6 คน มีคะแนนจากการทำแบบฝึกหัด ร้อยละ 78.95 และมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบ ร้อยละ 79.28 ซึ่งมีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 โดยผู้วิจัยนำผลการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริง

ผลการพัฒนาหลักสูตรสามารถสรุปและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรฝึกอบรมได้ 7 หัวข้อเรื่อง คือ 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร 3) การวิเคราะห์อาชีพ 4) เครื่องมือรวบรวมข้อมูล 5) เทคนิคการกำหนดรายละเอียดหลักสูตร 6) การวิเคราะห์งาน และ 7) เทคนิคการเขียนหลักสูตรรายวิชา

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการนำเอาหลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านกระบวนการการทดลองใช้หลักสูตร (Try-out) ไปใช้จัดอบรมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร และครูหรือผู้สอน ในโรงเรียนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 10 โรงเรียน เพื่อประเมินการดำเนินการฝึกอบรม ได้แก่

ผลการประเมินประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 10 คน มีคะแนนจากการทำแบบฝึกหัด ร้อยละ 81.57 และมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบ ร้อยละ 84.32 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80

ผลการประเมินความพึงพอใจของการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับมากทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด5 อันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ หัวข้อเรื่องการฝึกอบรมมีความครบถ้วนและครอบคลุมหลักสูตรวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมครอบคลุมหัวข้อเรื่องหลักสูตรเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้และสามารถนำไปฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรได้รองลงมา 5 อันดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมมีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย เนื้อหาของหลักสูตรครบถ้วนและครอบคลุมวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมสื่อการสอน (Power Point) ครอบคลุมเนื้อหาสื่อการสอน (Power Point) ที่ใช้มีรูปแบบที่เหมาะสมและน่าสนใจและแบบฝึกหัดตรงตามหัวข้อเรื่อง

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) ผลการประเมินการเขียนหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานที่เข้ารับการอบรมและส่งหลักสูตรโรงเรียนนอกระบบ จำนวน 3 หลักสูตร พบว่า คะแนนจากการเขียน

หลักสูตรสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 75 ทุกหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรที่ได้คะแนนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 93.00 และหลักสูตรที่ได้คะแนนต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 86.00

6. อภิปรายผล

6.1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยมีผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมีระดับความเหมาะสมมาก ซึ่งได้ค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดและเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจจะเกิดจากการที่ผู้วิจัยได้มีการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการฝึกอบรมของโรงเรียนนอกระบบ และรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน ก่อนนำมาร่างหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งส่งผลให้หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น และสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบ คือ การฝึกอบรมด้วยวิธีออนไลน์ (Online) ช่วยในการเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีที่สามารถศึกษาซ้ำได้ไม่จำกัดเวลา เมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบางประการสามารถศึกษาซ้ำได้ อีกทั้งช่วยลดเวลาในการเดินทางเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม และการฝึกอบรมด้วยวิธีเผชิญหน้า (Face-to-Face) เป็นการฝึกอบรมโดยเนื้อหาที่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอธิบายเพื่อความเข้าใจอย่างแท้จริง และมีการฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการวิเคราะห์อาชีพและการวิเคราะห์งาน ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอนการศึกษานอกระบบและมีประสบการณ์ในงานอาชีพแต่ขาดความรู้ด้านการศึกษา เมื่อได้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วสามารถเข้าใจและนำความรู้ ทักษะ ไปพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบได้ สอดคล้องกับ สวาสดิ์ ตอพล (2545 : 134) ที่กล่าวว่าการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นในการฝึกอบรม สอดคล้องกับ ทัศนีย์ นาคุณทรง (2552 : 110) ที่กล่าวว่าการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรจะทำให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าฝึกอบรมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ชมพูนุช เมฆเมืองทอง (2553 : 24) ที่พบว่า รูปแบบการฝึกอบรมแบบบรรยายร่วมกับการปฏิบัติการเป็นเทคนิควิธีการฝึกอบรมมุ่งเน้นความรู้และการเรียนรู้สำหรับกลุ่มพนักงาน และสอดคล้องกับ กฤช สินธนะกุล (2554 : 123) การผสมผสานระหว่างวิธีการสอนวิธีออนไลน์ (Online) กับวิธีเผชิญหน้า (Face-to-Face) ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาได้ดี

6.2 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานในขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ในการฝึกอบรม (Implementation) คือ ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน มีผลสัมฤทธิ์ E1/E2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อาจจะเกิดจากการที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบซิป (CIPP Model) ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยเริ่มต้นจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร และรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน ซึ่งสอดคล้องกับ กฤช สินธนะกุล (2554 : 73) ที่ระบุว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานควรมีองค์ประกอบหลักที่ใช้ในการเรียนรู้แบบผสมผสาน 3 กลุ่ม คือ การเรียนวิธีเผชิญหน้า (Face-to-Face) ออฟไลน์แบบเรียนด้วยตนเอง (Offline : Individual Work) และวิธีออนไลน์ (Online) และใช้แนวคิดการพัฒนาการฝึกอบรมของ พิสิฐ เมธาภัทร (2549 : 33) เป็นพื้นฐาน โดยการหาความต้องการของการฝึกอบรม การกำหนดวัตถุประสงค์ แล้วนำมาสร้างชุดฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา สื่อประกอบการฝึกอบรม แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และกำหนดวิธีการสอน ตามลำดับ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของ ไพโรจน์ สถิรยากร (2547 : 160) กล่าวว่า ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากครูไปสู่ผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องมีกลวิธีเฉพาะและเทคนิควิธีสอน เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ซึ่งได้แก่ กระบวนการ กิจกรรม วิธีการ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาทฤษฎีและเข้าใจวิธีการ ลำดับขั้นปฏิบัติงานในวิชาปฏิบัติ ตามสาขาอาชีพนั้นๆ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำความรู้หลักและความรู้ย่อยมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อนำมาสร้างเนื้อหาหลักสูตรโดยเนื้อหาหลักสูตรแบ่งออกเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์อาชีพ เครื่องมือรวบรวมข้อมูล เทคนิคการกำหนดรายละเอียดหลักสูตร การวิเคราะห์งาน และเทคนิคการเขียนหลักสูตรรายวิชา จากนั้นผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องต่างๆ ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ สงัด อุทรนันท์ (2532) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ต้องจัดองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้ครบถ้วน เหมาะสม และสอดคล้องกับ Tyler (1949 : 248) กล่าวว่า จะยึดความสำเร็จของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจโดยอาศัยการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังเรียน (Pre-Post

Measurement) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่าความสำเร็จระดับใดจึงจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จากการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรการศึกษานอกระบบไปจัดฝึกอบรม ซึ่งมีผลคะแนนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในขั้นตอนการนำหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานจากการนำหลักสูตรไปใช้จริง (Implementation) สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับขนิษฐา จิตอรุณ (2540 : 10) กล่าวว่า การประเมินผลการฝึกอบรมเป็น กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมทั้งระบบ ตั้งแต่ก่อนการฝึกอบรม ขณะดำเนินการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม เพื่อตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผน หรือโครงการฝึกอบรมถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรมต้องการทราบ เพื่อประกอบการประเมินคุณค่าหรือคุณภาพของการฝึกอบรม อันจะเป็นแนวทางในการดำเนินการฝึกอบรมให้เกิดประสิทธิภาพ และส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณภาพทางด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เขารับผิดชอบ

การติดตามผลการดำเนินงานหลังการฝึกอบรมเสร็จสิ้นการอบรม พบว่า การเขียนหลักสูตรของผู้ผ่านการอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อาจเป็นเพราะรูปแบบและหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมทำให้ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถเขียนหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสงัด อุทรนันท์ (2532 : 286-287) ที่กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรในด้านต่างๆ ต้องประเมิน ทั้งกระบวนการทุกขั้นตอน เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์มากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายให้นักพัฒนาหลักสูตรต้องผ่านการฝึกอบรมจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและขึ้นทะเบียนเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

7.1.2 สมาคมผู้บริหารสถานศึกษานอกระบบ ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานไปใช้ในการพัฒนาผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอนเพื่อให้พัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองได้โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ

7.1.3 โรงเรียนนอกระบบ ผู้บริหาร ครูหรือผู้สอนควรนำหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนในโรงเรียน

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่เหมาะสมสำหรับสมาชิกในกลุ่มประชาคมอาเซียน

7.2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการประเมินผลการเขียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่เหมาะสมสำหรับสมาชิกในกลุ่มประชาคมอาเซียน

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. **ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง การกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบ.** สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2552

___. **หลักเกณฑ์การดำเนินงานอนุมัติหลักสูตรโรงเรียนนอกระบบตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนพ.ศ. 2550 ประเภทศิลปะและกีฬา ประเภทวิชาชีพและประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิต แนบท้ายคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป 675/2552.** สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2552.

กฤช สินธนะกุล. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูคอมพิวเตอร์เพื่อวางแผนการสอนแบบผสมผสาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2554.

กลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษา. **รายงานสรุปผลการพิจารณาหลักสูตรโรงเรียนนอกระบบ,** 2555. (อัดสำเนา)

ขนิษฐา จิตอรุณ. **เทคนิคการฝึกกอบรมและการประชุม.** กรุงเทพมหานคร : มณฑลการพิมพ์, 2540.

จิรพันธุ์ ศรีสมพันธุ์. **การพัฒนาระบบการจัดเนื้อหาโดยใช้เทคนิคเน็ทเวิร์กไดอะแกรม.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2550.

ชมพูนุท เมฆเมืองทอง. **การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2553.

ทัศนีย์ นาคุณทรง. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิทยากรเพื่อพัฒนาบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2552.

พิสิฐ เมธาภัทร. **การพัฒนาหลักสูตรอาชีวะและเทคนิคศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2549.

ไพโรจน์ สถิรยากร. **การพัฒนารูปแบบฝึกอบรมเทคนิคการสอนงานปฏิบัติในหน่วยงาน.** ปริญญานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2547.

สงัด อุทรนันท์. **ทฤษฎีหลักสูตร.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.

สวาสดิ์ ตอพล. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหัวหน้าคณะวิชาสังกัดกรมอาชีวศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2545.

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. **พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ลาดพร้าว, 2551.

ภาษาอังกฤษ

Tyler, Ralph W. **Basic Principle of Curriculumand Instruction.** Chicago : The University of Chicago Press, 1949.

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิงแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ

The students' satisfaction on Application Mobile Learning via the Buddhist Catechism Method of five Aggregates for development of Thinking Buddhism

สรญา เปรี้ยวประสิทธิ์ [1]
ปรัชญนันท์ นิลสุข [2]
พัลลภ พิริยะสุรวงศ์ [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิ่งแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 แผนกวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิ่งแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง ($\overline{X}$=4.37 S.D.=0.67) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านภาพ ภาษา และเสียง ($\overline{X}$= 4.25 S.D= 0.63) อยู่ในระดับมาก ด้านตัวอักษร และสี ($\overline{X}$= 4.20 S.D. = 0.64) อยู่ในระดับมาก ด้านแบบทดสอบ ($\overline{X}$= 4.17 S.D = 0.74) อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการบทเรียน ($\overline{X}$= 4.09 S.D = 0.67) อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิง รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ แอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิง วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ

[1] นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[2] รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

The objectives of this study in the students' satisfaction on Application Mobile Learning via the Buddhist Catechism Method of five Aggregates for development of Thinking Buddhism. The samples of this research were 35 students in first year diploma at department of Business computer Thonburi Commercial College. A satisfaction questionnaire was used to study the students' satisfaction through on Application Mobile Learning via the Buddhist Catechism Method of five Aggregates for development of Thinking Buddhism. Statistics for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The main findings indicated that the result of students' satisfaction were high level in topic of content ($\bar{X}$= 4.25, S.D = 0.63), continuity ($\bar{X}$=4.37, S.D. =0.67), image language and audio ($\bar{X}$= 4.20, S.D. = 0.64), text and color, exercise ($\bar{X}$= 4.17, S.D = 0.74), lesson management ($\bar{X}$= 4.09, S.D = 0.67). The overall of students' satisfaction on Application Mobile Learning via the Buddhist Catechism Method of five Aggregates for development of Thinking Buddhism were high levels.

Keywords : students' satisfaction, Application Mobile Learning, Buddhist Catechism Method, Thinking Buddhism

1. บทนำ

ในโลกปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีโมบายมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนมากขึ้น มร.เวย์น เวส ผู้จัดการฝ่ายธุรกิจด้านการศึกษาของ อะโดบีซิสเต็มส์ ประจำภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เปิดเผยว่า ได้ทำการศึกษา "เรื่องการปฏิรูปการศึกษาด้วยเทคโนโลยีโมบายและดิจิตอล" (Transforming Education with Mobile and Digital Technology') ระหว่างการประชุมผู้นำด้านการศึกษาของอะโดบี (Adobe Education Leadership Forum) ครั้งที่ 10 ซึ่งจัดขึ้นที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย โดยนักการศึกษากว่า 1,000 คน จาก 13 ประเทศ ทั่วภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกได้ตอบแบบสอบถามสำหรับการศึกษาวิจัยดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดสถานะ "การปรับใช้เทคโนโลยีโมบายในห้องเรียน" รวมถึง "ความสำคัญของโมบิลิตี้และเครื่องมือดิจิตอลในแวดวงการศึกษา" โดยผลการศึกษา ระบุว่า แทนที่จะลังเลในการยอมรับการปรับใช้อุปกรณ์พกพาในห้องเรียนนักการศึกษากลับเชื่อมั่นว่าการใช้อุปกรณ์พกพาอย่างแพร่หลายก่อให้เกิดผลดีและมีอิทธิพลต่อรูปแบบการเรียนการสอน ขณะที่นักการศึกษากลุ่มผู้อนุรักษ์นิยมเห็นว่าอุปกรณ์พกพาในห้องเรียนจะบั่นทอนสมาธิของผู้เรียนแต่ 77% ของนักการศึกษาจากเอเชีย-แปซิฟิกและ 85% ของนักการศึกษาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เชื่อว่าการใช้อุปกรณ์พกพาในการเรียนการสอนจะก่อให้เกิดผลดีโดยรวม (เดลินิวส์ออนไลน์, วันจันทร์ 30 มีนาคม 2558)

การสนับสนุนระบบโมบิลิตี้ดังกล่าว มีเหตุผลที่เรียบง่ายกล่าวคือ 83% นักการศึกษาจากเอเชีย-แปซิฟิก และ 98 %ของนักการศึกษาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รู้สึกว่าการเข้าใช้เครื่องมือดิจิตอลและแอพพลิเคชั่นต่างๆ บนอุปกรณ์พกพาจะช่วยให้เข้าใจแนวคิดและข้อมูลต่างๆ ได้ดีขึ้น และสามารถปรับปรุงแนวคิดและข้อมูลดังกล่าวก่อนที่จะรวมไว้ในบทเรียนที่จะใช้สอนนักเรียน อย่างไรก็ตาม นักการศึกษา 89% จากเอเชีย-แปซิฟิก และ 100% จากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รู้สึกว่าสถาบันการศึกษาจำเป็นที่จะต้องดำเนินการบางอย่างเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงอุปกรณ์พกพาได้

นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าว ยังเน้นย้ำถึงอุปสรรคที่ขัดขวางการปรับใช้เทคโนโลยีโมบายในสถาบันการศึกษาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก นักการศึกษากล่าวว่าการจัดสรรงบประมาณ (39%) และปัญหาในการบูรณาการระบบโมบิลิตี้เข้ากับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ (27%) เป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการปรับใช้เทคโนโลยีโมบายในสถาบันการศึกษา "ความสามารถในการแสดงผลหรือผสานประสบการณ์การเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟในห้องเรียนผ่านทางอุปกรณ์พกพาจะช่วยสร้างความแตกต่างอย่างมากในผลของการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กรุ่นใหม่ ผลการศึกษาของเราชี้ว่าปัญหาท้าทายที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันก็คือการขาดการสนับสนุนการปรับใช้เทคโนโลยีโมบายให้กว้างขวางมากขึ้นนักการศึกษาและสถาบันการศึกษาจำเป็นที่จะต้องทำงานร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโดยจะต้องเสริมสร้างศักยภาพให้แก่นักเรียนในการใช้งานดิจิตอลคอนเทนต์อย่างเหมาะสม รวมถึงการสร้างสรรค์คอนเทนต์ดิจิตอลด้วยเช่นกัน" (เดลินิวส์ออนไลน์, วันจันทร์ 30 มีนาคม 2558)

เปรื่อง กุมุท (2528) การเรียนการสอนแบบเบญจขันธ์ ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า วิธีการสอนแบบเบญจขันธ์ถือว่าขั้นนี้สำคัญมาก สิ่งเร้าจะต้องเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้แล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึกยิ่งมากยิ่งดี ถ้ารับรู้แล้วเฉยๆ ถือว่าใช้ไม่ได้กับวิธีนี้ นอกจากสิ่งเร้าที่ให้อารมณ์ยังจะต้องแฝงลักษณะความดีความชั่ว ซึ่งสอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับคุณธรรมที่ปลูกฝังอยู่อย่างครบถ้วนหรือเป็นส่วนมาก ขั้นรับรู้ ผู้สอนจะต้องควบคุมสิ่งเร้าและสัมผัสการรับรู้ให้ถูกช่องทางของการรับรู้ให้ถูกช่องทางของการรับรู้อย่างแท้จริง อะไรที่เป็นสิ่งเร้าสำหรับให้เห็นต้องให้เห็นอะไรที่ต้องรับรู้ด้วยประสาทรับรู้ใดต้องให้ผ่านประสาทรับรู้นั้นจริงๆ ถ้าต้องรู้รสก็ต้องให้ชิมจะให้รู้ด้วยการฟังไม่ได้ นอกจากนี้ สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คืออาภรณ์ ใจเที่ยง (2540) การใช้คำถาม และแนะแนวทางการรับรู้เพื่อให้สังเกตด้วยการดู การฟัง การจับต้อง การชิม และการดมกลิ่นหรือให้เข้าร่วมในสถานการณ์อย่างเต็มตัว และเพื่อไม่ให้มีอะไรขาดไปในการรับรู้เท่าที่สามารถทำได้ ขั้นวิเคราะห์เหตุผล และสังเคราะห์ความรู้สึก วิธีของขั้นนี้คือการใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดแยกแยะการรับรู้ที่ผ่านมาในขั้นที่ 2 ว่าในสภาวธรรมที่เกิดขึ้นนั้นมีอะไรเป็นต้นเหตุเมื่อเกิดขึ้นแล้วมีผลเป็นอย่างไร ขั้นตัดสินความดีงาม ขั้นนี้เป็นให้ผู้เรียนวิจารณ์ความถูกต้องความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ความไม่เหมาะสม สมควรประพฤติหรือไม่สมควรประพฤติ ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ ขั้นนี้เป็นขั้นของการใช้คำถามเพื่อโน้มนำ (ความดี หรือความรู้สึกอันชอบธรรม) เข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามที่ถามให้ผู้เรียนตอบโดยคิดถึงใจตนเอง โดยในแต่ละขั้นของเบญจขันธ์จะมีการโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับโปรแกรมบนโมบายเลิร์นนิง พระราชวรมุนี (ป.อ.ปยุตฺโต) (2528) กล่าวว่า การใช้ความคิดถูกวิธี ทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิด

พิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้าสาวหาเหตุผลจนตลอดสาวแยกแยะออกพิเคราะห์ดูด้วยปัญญาคิดเป็นระเบียบ โดยอุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ตามสภาวะความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย เป็นองค์ประกอบภายใน (ปัจจัยภายใน) เรียกง่ายๆ ว่า วิธีการแห่งปัญญา พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต) (2531) กล่าวว่า โยนิโสมนสิการ คือการพิจารณาเพื่อเข้าถึงความจริงโดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับจนถึงต้นเหตุ แยกแยะองค์ประกอบจนมองเห็นตัวสภาวะและความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย หรือตริตรองให้รู้จักสิ่งที่ดีที่ชั่ว ยังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นโดยอุบายที่ชอบ ซึ่งจะมิให้เกิดอวิชชา และตัณหา ความรู้จักคิด คิดถูกวิธี

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิ่งแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 ความพึงพอใจ

กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ (2550) ความพึงพอใจ หมายถึง สิ่งที่ควรจะเป็นไปตาม ความต้องการ ความพึงพอใจเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่ก็เมื่อใดสิ่งนั้นสามารถ ตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ก็จะเกิดความรู้สึกบวก เป็นความรู้สึก ที่พึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวังก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ

สรชัย พิศาลบุตร (2550) ความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการหมายถึง การที่ลูกค้า หรือผู้ใช้บริการได้รับสิ่งที่ต้องการแต่ต้องอยู่ในขอบเขตที่ผู้ให้บริการสามารถจัดหาบริการให้ได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม

Benjamin B. Wolman (1973) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกมีความสุข เมื่อเราได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Goal) ความต้องการ (Wants) หรือแรงจูงใจ (Motivation)

McCormick and Daniel (1980) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ ที่ตั้งอยู่บนความต้องการพื้นฐาน (Basic Need) มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และสิ่งจูงใจ (Incentive) และพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ

Kotler (2003) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจของลูกค้าเป็นระดับความรู้สึก ของบุคคลที่เป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้รับหรือประสิทธิภาพการทำงานของผลิตภัณฑ์ หรือบริการตามที่เห็นหรือเข้าใจกับความคาดหวังของบุคคล กล่าวคือ ระดับความพึงพอใจของลูกค้าจะเกิดความแตกต่างระหว่างผลประโยชน์จากผลิตภัณฑ์และความคาดหวังของบุคคล โดยความคาดหวัง เกิดจากประสบการณ์และความรู้ในอดีตของผู้ซื้อ ส่วนผลประโยชน์จากคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ หรือการทำงานเกิดจากนักการตลาดและฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยพยายามสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งจากการผลิตหรือบริการจากการตลาด

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ความพึงพอใจของผู้เรียน หรือของนักศึกษา คือ ความสุขใจ การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน เช่น ผู้สอน สื่อที่ใช้ประกอบในการสอน ฯลฯ ซึ่งมีผลจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนหรือนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น สูงขึ้น และมีความสุขในการเรียนในวิชานั้นๆ

3.2 แอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิง

ศรีศักดิ์ จามรมาร (2551) กล่าวว่า ถ้าจะค้นหาคำว่า “เอ็มเลิร์นนิง” (m-Learning)” จากเว็บกูเกิลจะพบ 113 ล้านรายการ ทั่วโลกมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นจำนวนมาก จึงมีผู้เสนอให้ขยาย โทรศัพท์มือถือซึ่งเรียกว่า “เอ็มเลินนิ่ง (mLearning = Mobile Learning)”

มนต์ชัย เทียนทอง (2547) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) เกิดจากคำศัพท์ 2 คำ มีความหมายในตัวเอง Mobile หมายถึง เครื่องมือสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการสามารถนำพกติดตัวไปไหนได้สะดวก เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์แบบพกพาที่เรียกว่า PDA (Personal Digital Assistant) คอมพิวเตอร์แบบเขียน (Tablet PC) ส่วน Learning มีความหมายครอบคลุมทั้งการเรียน (Learning) และการสอน (Teaching)

ปรัชญนันท์ นิลสุข (2554) ให้ความหมายของ “เอ็มเลิร์นนิง” เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นสื่อในการเรียนรู้ที่ติดต่อระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งสามารถสื่อสารได้ด้วยเสียง ภาพ ภาพเคลื่อนไหวที่หน้าจอภาพของโทรศัพท์เคลื่อนที่หรืออุปกรณ์ประกอบอื่นๆ เป็นการศึกษาทางไกลแบบสองทาง ขณะที่เอ็มเลิร์นนิงมีความแตกต่างกันไปเช่น การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์

คอมพิวเตอร์แบบพกพา เช่น ปาล์ม (Palm), PDAs (Portable Computing Devices, Pocket PC และคอมพิวเตอร์พกพาแบบอื่นๆ ที่สามารถสื่อสารด้วยเทคโนโลยีไร้สายนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้มีนิยามแตกต่างกันไป

การศึกษาครั้งนี้ได้นิยามแอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นิ่ง คือ โปรแกรมที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของโปรแกรมที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนแบบโต้ตอบ ทำงานบนระบบปฏิบัติการ Android บนโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน หรืออุปกรณ์เคลื่อนที่แบบพกพา

3.3 การคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2538) ได้ให้ความหมายของโยนิโสมนสิการ โดยรูปศัพท์ว่า โยนิโสมนสิการประกอบด้วย โยนิโส กับ มนสิการ โยนิโสมาจาก โยนิ ซึ่งแปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิดปัญญา อุบาย วิธีทาง ส่วนมนสิการ แปลว่า การทาในใจ การคิด คำนึง นึกถึง ใส่ใจพิจารณา เมื่อรวมเข้าเป็นโยนิโสมนสิการ ท่านแปลสั้นๆ กันมาว่า การทำในใจโดยแยบคาย การทำใจโดยแยบคายนี้มีความหมายแค่ไหนเพียงใด คัมภีร์ขั้นอรรถกถาและฎีกาได้ไขความจริง โดยวิธีแสดงไวพจน์ให้เห็นความหมายแยกเป็นแง่ๆ ดังต่อไปนี้ อุบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือคิดอย่างมีวิธี หรือคิดถูกวิธี หมายถึง คิดถูกวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริง สอดคล้องเข้ากับแนวกับสัจจะ ทำให้หยั่งรู้สภาวะลักษณะ และสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย ปถมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทาง หรือคิดถูกทาง คือ คิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ จัดลำดับได้ หรือมีลำดับ มีขั้นตอน แล่นไปเป็นแถวเป็นแนว หมายถึง ความคิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผลเป็นต้นไม่ยุ่งเหยิงสับสน ไม่ใช่ประเดี๋ยววกเวียนติดพันเรื่องนี้ที่นี้เดี๋ยวเตลิดออกไปเรื่องนั้นที่โน้น หรือกระโดดไปกระโดดมา ต่อเป็นชิ้นเป็นอันไม่ได้ ทั้งนี้รวมทั้งความสามารถที่จะชักความนึกคิดเข้าสู่แนวทางที่ถูกต้อง การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุผล หรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุ ให้เข้าใจถึงต้นเค้า หรือแหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาตามลำดับ อุปปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือ ใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์เล็งถึง การคิดอย่างมีเป้าหมาย ท่านหมายถึง การคิดการพิจารณาที่ทำให้เกิดกุศลธรรม เช่น ปลุกเร้าให้เกิดความเพียร การรู้จักคิดในทางที่ทาให้หายหวาดกลัว ให้หายโกรธ การพิจารณาที่ทาให้มีสติ หรือทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง เป็นต้น

โดยสรุปการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ หรือโยนิโสมนสิการนั้น เป็นกระบวนการ วิธีการที่จะฝึกให้นักศึกษาเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดวิเคราะห์ผลดี ผลเสียต่างๆ ของเหตุการณ์นั้นๆ ก่อนการตัดสินใจในทางเลือก ทั้งในด้านการเรียน และการใช้ชีวิตประจำของนักศึกษา โดยเน้นการคิดถูกต้อง คิดถูกทาง คิดมีเหตุผล คิดเร้ากุศลหรือคิดบวก โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ เป็น กระบวนการพัฒนาความคิดให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ

3.4 วิธีสอนแบบเบญจขันธ์

เปรื่อง กุมุท (2528) เชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนยึดมั่นในคุณธรรมนั้นน่าจะใช้ขั้นตอนของเบญจขันธ์ได้ โดยการควบคุมให้ผู้เรียนมีการกระทำทางกายและจิตใจตามลำดับ ตั้งแต่การควบคุมสิ่งเร้าหรือ รูปและมีการรับรู้สู่จิตใจกระทั่งลึกเข้าถึงการวิเคราะห์ สังเคราะห์สภาวธรรมที่รับเข้ามาหรือสัญญา แล้วพิจารณาในแง่ดีและชั่วเห็นการยอมรับในแง่ใดหรือสังขาร แล้วก็ให้ส่วนที่ยอมรับนั้นตกกะตอนเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกที่ถาวรในจิตขึ้นหรือกล่าวได้ว่าวิญญาณ คือคุณธรรมได้ถูกสะสมขึ้นอีกส่วนหนึ่งแล้วท่านกล่าวว่าการสอนแบบเบญจขันธ์นี้เป็นธรรมชาติที่สุดที่จะทำให้เกิดคุณธรรมได้ลึกที่สุดในจิตใจแค่ระยะเวลาของการพัฒนาจิตใจตามขั้นตอนทั้งห้านี้สำหรับผู้เรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันออกไป บางคนอาจใช้เวลานาน และบางคนก็อาจใช้เวลาเร็วกว่าการจัดการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบจึงทำให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรมฝังใจตามเป้าหมายวิธีการสอนแบบเบญจขันธ์มีห้าขั้นเรียงตามลำดับดังนี้ 1. ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า 2. ขั้นรับรู้ 3. ขั้นวิเคราะห์ผลและสังเคราะห์ความรู้สึก 4. ขั้นตัดสินความดีงาม 5. ขั้นก่อเกิดอุปนิสัย หรือคุณธรรมฝังใจ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้อธิบายการสอนแบบเบญจขันธ์ไว้ ดังนี้ การสอนแบบเบญจขันธ์ใช้หลักการยึดมั่นในขันธ์ 5 อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป) โดยครูกำหนดสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้แล้วเกิดอารมณ์ ความรู้สึกเป็นสถานการณ์หลายๆ สถานการณ์ 2. ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา) ครูควบคุมอารมณ์การสัมผัสนักเรียนได้สัมผัสโดยอายตนะทั้ง 6 ให้ถูกช่องทางการรับรู้อย่างแท้จริงและใช้คำถามการเรียนการสอนการรับรู้ 3. ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นสัญญา) ครูตั้งคำถาม

เพื่อให้นักเรียนคิดแยกแยะว่า มีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ผลเป็นอย่างไร ใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้สึก ขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ 4. ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร) เป็นขั้นให้นักเรียนวิจารณ์ ความผิด ความถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติและไม่ควรประพฤติ 5.ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ) เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อโน้มนำความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียนตอบโดยคำนึงถึงตนเองเป็นที่ตั้ง

สรุปวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ คือ กระบวนการสอน 5 ขั้นตอนที่ยึดหลักของเบญจขันธ์ 5 ในแต่ละขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นรูปหรือขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า คือ ขั้นนำเข้าสู่เนื้อหาโดยใช้การสัมผัสรับรู้ ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา) คือขั้นของการให้ความรู้หรือขั้นเนื้อหาโดยขั้นนี้ให้นักศึกษาเรียนรู้ผ่านอายตนะ 6 ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นสัญญา) เมื่อรับรู้จากเนื้อหาที่ได้รับแล้วต้องทำการวิเคราะห์เหตุผล สังเคราะห์สิ่งที่ได้รับรู้จากความรู้สึก ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร) เป็นขั้นให้นักเรียนวิจารณ์ความผิด ความถูก ความดีงาม ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ) เป็นขั้นที่ควรยึดถือปฏิบัติเป็นเรื่องปกติทั้งในด้านการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต

3.5 วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา

วิธีการสอนแบบปุจฉาวิสัชนาเป็นวิธีสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ ถ้าศึกษาจากพระพุทธประวัติ จะเห็นว่าพระองค์ทรงแสดงอนันตลักขณสูตร ซึ่งทรงตรัสถามความเห็นของพระปัญจวัคคีย์นั้น ก็เป็นลักษณะของการถามตอบ ความหมายรูปแบบการสอนฝึกถามคำถาม ลักษณะการสอนของรูปแบบนี้เน้นทักษะในการคิดอย่างมีระบบ ให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ที่ต้องมีหลักฐานสนับสนุน ผู้เรียนจะได้รับปัญหาที่ทำให้เกิดความประหลาดใจสงสัย ใคร่จะหาคำตอบ ผู้สอนจะอธิบายให้เห็นถึงปัญหา ผู้เรียนต้องคิดถามคำถามประเภทใช่ - ไม่ใช่ และต้องตั้งสมมุติฐานซึ่งเป็นการคาดคะแนนคำตอบที่ควรจะเป็นไว้ด้วยผู้เรียนจะทดสอบสมมติฐานด้วยการถามคำถามใช่ - ไม่ใช่ มากขึ้นจนกว่าจะพบคำตอบที่ถูกต้อง อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540)

วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา หมายถึง วิธีสอนที่ใช้การถาม - ตอบ ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ หรือนักเรียนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ เพราะในการถาม - ตอบนี้ ผู้สอนจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันตอบ เป็นวิธีทำให้นักเรียนเกิดปัญญาขึ้นในตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) การสอนแบบปุจฉาวิสัชนา มีขั้นตอนสำคัญดังนี้ 1. ขั้นนาเข้าสู่บทเรียน ดังนี้ 1.1) นักเรียนทำสมาธิ 3 นาที เพื่อสร้างศรัทธา 1.2) ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ 1.3) สนทนา ซักถาม เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน 2. ขั้นสอนหรือประกอบกิจกรรม ผู้สอนนาเข้าสู่เนื้อหาที่จะเรียน โดยการใช้คำถามในรูปแบบต่างๆ เป็นต้นว่า 2.1) ใช้คำถามระดับความจา หรือคำถามง่ายๆ เป็นการถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง 2.2) ใช้คำถามปลายเปิด เป็นการถามเพื่อความเข้าใจ และให้นักเรียนใช้เหตุผลประกอบคำตอบ 2.3) ถามโดยการยกตัวอย่างประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนสนใจมากยิ่งขึ้น 2.4) ถามโดยใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเป็นรูปธรรมมากยิ่งขั้น 2.5) ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม มิใช่ให้นักเรียนคนใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตอบเท่านั้น ให้นักเรียนค้นคว้าหาคาตอบด้วยตนเอง 3. ขั้นสรุปบทเรียน เมื่อผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และสามารถหาคาตอบมาตอบคำถามได้แล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียน โดยผู้สอนอาจถามนาเพื่อเป็นแนวทางในการสรุปบทเรียน แต่ต้องให้นักเรียนสรุปบทเรียนด้วยตนเอง

สรุปวิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา เป็นวิธีการสอนที่เน้นการตั้งคำถาม เพื่อการถาม-ตอบอย่างมีเหตุผล ในลักษณะของการโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยคำตอบจะเป็นใช่-ไม่ใช่ เพราะเหตุใด จึงตอบใช่ เพราะเหตุใด จึงตอบไม่ใช่

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นนักศึกษาแผนกวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นกลุ่มแรกจากทั้งหมด 3 กลุ่ม ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่ใช้รูปแบบโมบายเลิร์นนิงแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ โดยอีก 2 กลุ่ม จะต้องลงทะเบียนในอีกภาคเรียนต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการสอบถามนักศึกษาที่ใช้ แอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิ่งแบบเบญจขันธ์ ด้วยวิธีปุจฉา วิสัชนา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ

ตารางที่ 1 แสดงระดับความพึงพอใจของผู้เรียนแอพพลิเคชั่นโมบายเลินนิ่งแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนา

รายการ	ผลความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.37	0.67	มาก
1.1 ปริมาณของเนื้อหา	4.31	0.63	มาก
1.2 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.37	0.60	มาก
1.3 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4.43	0.78	มาก
2. ภาพ ภาษา และเสียง	4.25	0.63	มาก
2.1 ขนาดของภาพที่ใช้ประกอบบทเรียน	4.34	0.48	มาก
2.2 รูปภาพที่ใช้ประกอบบทเรียน	4.17	0.79	มาก
2.3 ภาพเคลื่อนไหวที่ใช้ประกอบบทเรียน	4.43	0.65	มาก
2.4 ภาพการ์ตูนที่ใช้ประกอบบทเรียน	4.34	0.48	มาก
2.5 ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในบทเรียน	4.69	0.47	มากที่สุด
2.6 เสียงดนตรีที่ใช้ประกอบ	3.94	0.87	มาก
2.7 เสียงบรรยายที่ใช้ประกอบ	3.83	0.66	มาก
3. ตัวอักษร และสี	4.20	0.64	มาก
3.1 รูปแบบของตัวอักษร	4.11	0.68	มาก
3.2 ขนาดของตัวอักษร	4.37	0.73	มาก
3.3 สีของตัวอักษร	4.26	0.61	มาก
3.4 สีของพื้นหลัง และภาพ	4.06	0.54	มาก
4. แบบทดสอบ	4.17	0.74	มาก
4.1 ความน่าสนใจเกี่ยวกับวิธีการตอบโต้	4.14	0.69	มาก
4.2 จำนวนข้อของแบบทดสอบ	4.26	0.85	มาก
4.3 การรายงานผลคะแนน	4.11	0.68	มาก
5. การจัดการบทเรียน	4.09	0.67	มาก
5.1 ความสะดวกในการใช้บทเรียน	4.26	0.74	มาก
5.2 ความชัดเจนของคำสั่งการใช้งานบทเรียน	3.97	0.57	มาก
5.3 ความน่าสนใจของหน้าจอภาพ โดยภาพรวม	3.84	0.63	มาก
5.4 ความน่าสนใจของวิธีการโต้ตอบบทเรียน	4.17	0.71	มาก
5.5 ความน่าสนใจชวนให้ติดตามบทเรียน	4.20	0.72	มาก
คะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.21	0.66	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักศึกษามีต่อบทเรียนรูปแบบโมบายเลิร์นนิงแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อประสม ทั้งหมด 5 ด้าน โดยด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$= 4.37, S.D. = 0.67) ด้านภาพ ภาษา และเสียงอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$= 4.25, S.D. = 0.63) ด้านตัวอักษร และสีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.20, S.D. = 0.64) แบบทดสอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.17, S.D. = 0.74) ด้านการจัดการบทเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.09, S.D. = 0.67) รวมทุกด้านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$= 4.33, S.D. = 0.66)

6. อภิปรายผล

การใช้แอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิงแบบเบญจขันธ์ฯ เป็นสื่อเสริมในการเรียนการสอน ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแอพพลิเคชั่นโมบายเลิร์นนิงแบบเบญจขันธ์ฯ ให้ความเป็นอิสระในการทบทวนและเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียน สามารถเรียนเมื่อไหร่ที่ไหน เวลาใดก็ได้ที่เหมาะสม สื่อเป็นการ์ตูนแอนิเมชั่นที่น่าสนใจ มีภาพ มีเสียง ชวนให้ติดตามเนื้อหาในบทเรียน เป็นอิสระในการควบคุมแอพพลิเคชั่น มีการโต้ตอบระหว่างแอพพลิเคชั่นกับผู้เรียน สื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดเพื่อเลือกเส้นทางในการโต้ตอบกับแอพพลิเคชั่น และมีความทันสมัยเหมาะสมกับเทคโนโลยีที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน คือ สามารถเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน (Smart Phone) ผู้เรียนมีความสนใจในการใช้แอพพลิเคชั่นฯ และอยากที่จะเรียนรู้ทุกครั้งผ่านโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน ซึ่งในปัจจุบันนี้โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน ถือว่าเป็นอุปกรณ์ประตัวของทุกคน ทำให้เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

จากผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษา มีระดับความพึงพอใจต่อบทเรียนรูปแบบโมบายเลิร์นนิงแบบเบญจขันธ์ด้วยวิธีปุจฉาวิสัชนา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชิงพุทธ เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อประสม ทั้งหม 5 ด้าน โดยด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$= 4.37) (S.D. = 0.67) ด้านภาพ ภาษา และเสียง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.25) (S.D. = 0.63) ด้านตัวอักษร และสีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.20) (S.D. = 0.64) แบบทดสอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.17) (S.D. = 0.74) ด้านการจัดการบทเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.09) (S.D. = 0.67) รวมทุกด้านอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$= 4.33) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.66) สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สิรินธร จียาศักดิ์ (2556) การศึกษาความพึงพอใจในการเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้แบบจำลองของ Addie Model Satisfaction Learning by Using Multimedia Computer on Physics in Work and Power Subject by Using Addie Model งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นด้านเนื้อหา ด้านกราฟิกและการ ออกแบบ ด้านประสิทธิภาพของบทเรียน และเจตคติที่มีต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์โดยสำรวจความต้องการจาก คุณครูผู้สอนวิชาฟิสิกส์ 1 ท่าน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางแก้วประชาสรรค์จำนวน 20 คน และ กลุ่มตัวอย่างการทดสอบการใช้งานโปรแกรมสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์นี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อโปรแกรมสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์นี้ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และปรวัน แพทยานนท์และคณะ (2556) ทำการวิจัย เพื่อการพัฒนาสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การคัดเลือกนักแสดงกับงานภาพยนตร์ E-learning Media Development : Audition and Cinema ได้ทำการสำรวจทัศนะและความพึงพอใจของนิสิตต่อสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาการคัดเลือกนักแสดงอยู่ในเกณฑ์ระดับมากในทุกด้าน และปณภา ภิรมย์นาค (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง“การใช้สื่อการสอนเชิงมัลติมีเดียเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชา LSC303/LSM211 การจัดการขนส่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้ โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา LSC 303/LSM211 การจัดการการขนส่งในภาคการศึกษาที่ 2/2555 ผลการวิจัยพบว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษามีเฉลี่ยเท่ากับ 81.50 ของคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีผลคะแนนที่เพิ่มขึ้น 7.12 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจในการใช้สื่อการของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ในทุกด้านนั้น สามารถนำไปอ้างอิงในการพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชั่นแบบโต้ตอบ และการพัฒนาสื่อการเรียนบนโทรศัพท์มือถือ เพื่อสนับสนุนให้งานวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักศึกษาในการวิจัยครั้งต่อไปในด้านของแอพพลิเคชั่นบนโมบายเลิร์นนิ่งมีดังนี้

1. เพิ่มปุ่มควบคุมบทเรียนโดยผู้เรียนสามารถควบคุมโปรแกรมให้ดำเนินไปในส่วนต่างๆ ของโปรแกรมได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องรอเหตุการณ์ของโปรแกรม

2. ปรับเปลี่ยนลักษณะของปุ่มควบคุมโปรแกรมให้สื่อเข้าใจง่ายขึ้น และมีขนาดที่ใหญ่ขึ้น

3. ควรมีปุ่มควบคุมเสียง และปุ่มในการข้ามไปยังเนื้อหาถัดไป เพื่อให้นักศึกษาสะดวกในการใช้งานโปรแกรม

4. ควรพัฒนาเป็นเกมส์ผจญภัยความรู้ในรายวิชาอื่นๆ ที่มีเนื้อหาในการเรียนมาก มีการผจญภัยที่สอดแทรกคุณธรรม ในลักษณะของการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

5. ควรพัฒนาเป็นแอพพลิเคชั่นเชิงอัจฉริยะโดยใช้อัลกอริทึมทางการโต้ตอบเนื้อหาในด้านวิชาความรู้ และสอดแทรกคุณธรรม ในตัวแอพพลิเคชั่นที่พัฒนา

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ. (2550). **รายงานการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์พิษณุโลก.** กรุงเทพฯ :

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). **คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)** กรุงเทพมหานคร.

"นักการศึกษา-อาจารย์ หนุนการใช้เทคโนโลยีโมบายในห้องเรียน อะโดบี ซิสเต็มส์ เผยผลการศึกษานักการศึกษาและคณาจารย์ในเอเชีย-แปซิฟิก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีโมบายในห้องเรียน" เดลินิวส์ออนไลน์ วันจันทร์ 30 มีนาคม (2558).

สืบค้น http://www.dailynews.co.th/it/311007

ปณภา ภิรมย์นาค. (2557). **การใช้สื่อการสอน เชิงมัลติมีเดียเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารายวิชา LSC303/LSM211 การจัดการขนส่ง สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน** คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ปรวัน แพทยานนท์ และคณะ. (2556). **รายงานการวิจัยการพัฒนาสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์: การคัดเลือกนักแสดงกับงานภาพยนตร์ (E-learning Medial Development: Audition and Cinema).** วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558 จากเว็บไซต์ ttp://opac.psu. ac.th/BibDetail.aspx?bibno=395533

ปรัชญนันท์. (2554). ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2551). **เอ็มเลินนิ่ง (m-Learning) การ เรียนการสอนผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่.** วารสาร พัฒนาเทคนิคศึกษา. ปีที่ 20 ฉบับที่ 66 เมษายน - มิถุนายน 2551. หน้า 25-30.

เปรื่อง กุมุท. (2528). **วิธีการสอนจริยศึกษา แบบเบญจขันธ์.** วารสารข้าราชการ, 2528 (กุมภาพันธ์) : 41-45.

พระราชวรมุนี (ปยุทธ์ ปยุตฺโต). (2528). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพเวที (ประยุทธ ปยุตฺโต). (2531). **ปรัชญาการศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). **พุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม สถาบันวิจัยและพัฒนา

มนต์ชัย เทียนทอง. (2547). **M-Learning: แนวทางใหม่ของ E-Learning (M-Learning: A New paradigm of e-learning).** วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา(ปีที่ 1) : 3-11

สรชัย พิศาลบุตร. (2550). **คู่มือการทำวิจัยตลาดเชิงปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.

สิรินธร จียาศักดิ์. (2556.) **การศึกษาความพึงพอใจในการเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้แบบจำลองของ**การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ สืบค้นวันที่ 24 พฤศจิกายน 2557 จากเว็บhttp://niruth.igetweb.com/ private_folder/583.pdf

ศรีศักดิ์ จามรมาน. (2551). [ออนไลน์]. **การบรรยายเรื่อง Social web สู่สังคมอุดมปัญญา.** [สืบค้นวันที่ 18 กันยายน 2551]. จาก http://www.nstda.or.th/th/index.php? option=com_content&task=view&id= 553 &Itemid=179

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540,147). **หลักการสอน.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏนครปฐม.

ภาษาอังกฤษ

Benjamin B. Wolman. (1973). **Dictionary of Behavioral Science.** New York : McMillan.

McCormick, E.J and Danie, R.Il. (1980). **Industrial Psychology.** New Jersey : Prentice-Hall.

Kotler. (2003). **Marketing Management** (11th ed.). New Jersey : Prentice Hall.

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ

1. การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทุกบทความต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ชื่อเรื่องควรสั้นกะทัดรัดและสื่อความหมายของเรื่องอย่างชัดเจน

1.2 ชื่อ นามสกุลของผู้เขียน (Authors) ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อ นามสกุลของผู้เขียนทุกคน ถ้าไม่มีไม่ต้องใส่ ให้ใส่ชื่อผู้เขียนไว้ใต้ชื่อบทความ แล้วใส่เลขยกกำลังไว้ท้ายนามสกุลเพื่อทำ Footnote บอกสถานที่ทำงานของผู้เขียนตามลำดับ 1, 2, 3, ...

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเนื้อความสรุปสาระสำคัญของเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ผล และผลสรุป มีความยาวไม่เกิน 250 คำ ให้เขียนในรูปแบบเรียงความ จบในย่อหน้าเดียว บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างละ 3 - 5 คำ ไว้ท้ายบทคัดย่อแต่ละภาษา

1.5 เนื้อหา (Text) บทความวิจัยควรประกอบด้วย

บทนำ (Introduction) บอกความสำคัญหรือที่มาของปัญหาที่นำไปสู่การศึกษา

วัตถุประสงค์ (Objectives)

สมมติฐาน (Hypotheses) (ถ้ามี)

คำถามในการวิจัย (Research Questions) (ถ้ามี)

การทบทวนวรรณกรรม (Related Literature)

วิธีการวิจัย (Methodology) ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Samples) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments) และวิธีวิจัย (Procedure)

ผลการวิจัย (Results) บอกผลที่พบอย่างชัดเจนสมบูรณ์ และมีรายละเอียดครบถ้วน

ตารางและรูป (Tables and Figures) ต้องมีความคมชัดและให้แทรกไว้ในบทความ มีชื่อหรือคำอธิบายสั้นๆ ที่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วนและเข้าใจได้ กรณีที่เป็นตารางให้ระบุลำดับที่ของตารางโดยใช้คำว่า “ตารางที่ 1, 2, 3, ...” และชื่อหรือคำอธิบายตาราง ใส่ไว้ชิดขอบหน้ากระดาษด้านซ้ายเหนือตาราง กรณีที่เป็นภาพ ให้ระบุลำดับที่ของภาพโดยใช้คำว่า “ภาพที่ 1, 2, 3, ...” และชื่อหรือคำอธิบายภาพ ใส่ไว้กลางหน้ากระดาษใต้ภาพ

การอภิปรายผล (Discussion) อาจเขียนรวมกับผลการวิจัยได้ เป็นการประเมิน การตีความ และการวิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆ ของผลที่ได้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลงานของผู้อื่นอย่างไร ต้องมีการอ้างหลักการหรือทฤษฎีมาสนับสนุน หรือหักล้างอย่างเป็นเหตุเป็นผลและอาจมีข้อเสนอแนะที่จะนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

สรุป (Conclusions)

1.6 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยและความช่วยเหลือจากที่ใดบ้าง

1.7 เอกสารอ้างอิง (References) การอ้างอิงในบทความให้ใส่ ชื่อ นามสกุล ปี ส่วนการอ้างอิงท้ายบทความให้เรียงตามลำดับตัวอักษร โดยมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1.7.1 เอกสารภาษาไทย

ชื่อ นามสกุล. (ปี พ.ศ. ที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อ นามสกุล. (ปี พ.ศ. ที่พิมพ์). “ชื่อบทความ” ชื่อวารสาร. ปี(ฉบับ), หน้า.

ชื่อ นามสกุล. (ปีพ.ศ.ที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญา... (ไม่ต้องใส่คำว่า “ปริญญา”) สาขา... มหาวิทยาลัย...

ชื่อ นามสกุล. (ปี พ.ศ. ที่พิมพ์). “ชื่อบทความ” http://www. ... Retrieved on (day, month, year).

1.7.2 เอกสารภาษาอังกฤษ

Last name, Initial(s). (year of publication). Book title. Location: Publisher.

Last name, Initial(s). (year of publication). “Article title.” Journal. Volume (issue), pages.

การอ้างอิงเอกสารอื่นๆ ให้อิงตามแบบข้างต้นเป็นหลัก และอิงการอ้างอิงตามแบบ American Psychological Association (APA Style)

1.8 ภาคผนวก (ถ้ามี)

2. คำแนะนำในการเขียนและพิมพ์

2.1 คำแนะนำทั่วไป บทความต้องมีความยาวรวมรายการอ้างอิงแล้วไม่เกิน 12 หน้า ทั้งบทความ พิมพ์ด้วย Microsoft Word for Windows 2007 การตั้งค่าหน้ากระดาษขอบด้านบนและด้านล่าง 3 ซม. ด้านซ้ายและด้านขวา 2.5 ซม. พิมพ์ 2 คอลัมน์ (ยกเว้นบทคัดย่อ) ตารางและรูปขนาดใหญ่อาจนำเสนอให้เป็น 1 คอลัมน์ คำบรรยายตารางและรูปต้องเป็น 2 คอลัมน์ กว้าง 7.5 ซม. ระยะห่าง 1 ซม. การเรียงลำดับหัวข้อของเนื้อเรื่องให้ใช้เลขกำกับ บทนำเป็นหัวข้อหมายเลข 1 และ หากมีหัวข้อย่อยให้ใช้ เลขโรมัน ระบบทศนิยมกำกับหัวข้อย่อย เช่น 2.1 เป็นต้น

2.2 แบบและขนาดตัวอักษร

ใช้ตัวอักษรแบบ “Angsana New” ชื่อบทความใช้ตัวอักษรขนาด 18 ตัวหนา ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อ และเนื้อความต่างๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ ชื่อหัวข้อและหัวข้อย่อยใช้ตัวอักษรขนาด 14 ชื่อหัวข้อและเลขหัวข้อ 1, 2, 3, ... และ 1.1, 1.2, 2.1, ... ให้ใช้ตัวหนา หัวข้อ 1, 2, 3, ... ชิดขอบซ้าย หัวข้อย่อยให้ย่อหน้าเข้ามาให้เหมาะสม

3. เกณฑ์การพิจารณาบทความ มีดังนี้

3.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณค่าทางวิชาการ ความสมบูรณ์ของเนื้อหาและการวิจัย ได้แก่ ภาษาที่ใช้ ความชัดเจนของสมมติฐาน/วัตถุประสงค์ การนำเสนอ และการจัดระเบียบบทความ ความถูกต้องทางวิชาการ การอภิปรายผลภาษาที่ใช้ และการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ บทความจะต้องได้รับการประเมินโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาวิชานั้น 3 ท่าน ซึ่งกองบรรณาธิการ อาจขอให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและขอทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินลงพิมพ์หรือไม่ก็ได้

3.2 เป็นบทความวิจัย/บทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารใด

วารสารวิชาการ ศิลปศาสตร์ประยุกต์

คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.)
1518 ถนนประชาราษฎร์ 1 แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
โทรศัพท์ : 0-2555-2000 ต่อ 3537 โทรสาร : 0-2587-2096 www.arts.kmutnb.ac.th